

**T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLERİN
SOSYAL UYUMU-ADANA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdulrauf ÜNSAL

Enstitü Anabilim Dalı: Ortadoğu Çalışmaları

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe SOSAR

OCAK-2025

**T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
ORTADOĞU ENSTİTÜSÜ**

**TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLERİN
SOSYAL UYUMU-ADANA ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Abdulrauf ÜNSAL

Enstitü Anabilim Dalı: Ortadoğu Çalışmaları

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe SOSAR

OCAK-2025

TEZ ONAYI

Abdulrauf Ünsal tarafından hazırlanan “Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum - Adana Örneği” adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak oybirliği ile kabul edilmiştir.

Kabul (sınav) Tarihi:23/01/2025

JÜRİ ÜYESİ	KANAATİ
Dr. Öğr. Üyesi Ayşe SOSAR	BAŞARILI
Dr. Öğr. Üyesi Ensar MUSLU	BAŞARILI
Dr. Öğr. Üyesi Hamdullah BAYCAR	BAŞARILI

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

İmza

Abdulrauf ÜNSAL

23/01/2025

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasında benden manevi desteklerini esirgemeyen ve her zaman yanımda olan aileme ve çalışmanın saha araştırması bölümüne katılarak tezimin şekillenmesine katkıda bulunan Suriyeli göçmen vatandaşlarımıza teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca çalışmam boyunca benden bilgi ve tecrübesini esirgemeyen danışman hocam Ayşe SOSAR’a bu süreci başarıyla tamamlamamı sağlayan ilgi, sabır ve desteği için teşekkür ederim.

ÖZET

Sakarya Üniversitesi, Ortadoğu Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyumunu-Adana Örneği

Tezin Yazarı: Abdulrauf ÜNSAL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ayşe SOSAR

Kabul Tarihi: 23/01/2025

Sayfa Sayısı: 10 (ön kısım) + 106 (tez) + 2 (ek)

Anabilim Dalı: Ortadoğu Çalışmaları

Suriyeli göçmenler Türkiye’de uzun süredir kalmalarına rağmen sosyal uyum açısından çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Sosyo-ekonomik, siyasi ve kültürel boyutlarıyla ele alındığında dil sorunu, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, istihdam ve ekonomik sıkıntılar gibi faktörler, toplumsal entegrasyonlarını zorlaştırmaktadır. Bu unsurlar hem göçmenlerin hem de yerel toplumun karşılıklı adaptasyon sürecini etkileyen önemi unsurlar arasında yer almaktadır. Bu çalışmada, Adana’da yaşayan 20 Suriyeli göçmenle yapılan biçimsel mülakatlar aracılığıyla sosyal uyum süreçlerindeki sorunlar incelenmiştir. Bulgular, Suriyeli göçmenlerin günlük yaşamda ve iş bulmada ciddi zorluklar yaşadığını, kısıtlayıcı politikaların niteliklerine uygun iş bulmalarını engellediğini, düşük gelirli ve güvencesiz işlerde çalışmalarına yol açtığını ortaya koymaktadır. Ayrıca, sağlık hizmetlerine erişimin büyük bir sorun olduğu, ırkçı ve ayrımcı yaklaşımların bu durumu daha da zorlaştırdığı, kurumların ise göçmenlerin ihtiyaçlarını yeterince karşılayamadığı görülmüştür. Suriyeli göçmenlerin topluma uyum ve entegrasyonu, sosyo-ekonomik, kültürel ve siyasi açıdan yasal düzenlemelerle desteklenmeli, yerel halk ise önyargılardan uzak bir kültürel anlayış ve hoşgörü ile sürece katkıda bulunmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Adana, Suriyeli Göçmen, Sosyal Uyum, Entegrasyon

ABSTRACT

Sakarya University, Middle East Institute Abstract of Master's Thesis

Title of the Thesis: The Social Integration of Syrian Migrants Living in Turkey-The Case of Adana

Author: Abdulrauf ÜNSAL

Supervisor: Ass. Prof. Ayşe SOSAR

Acceptance Date: 23/01/2025

Nu. of pages: 10 (pre text) + 106 (thesis)
+ 2 (appendix)

Department: Middle Eastern Studies

Syrian migrants, despite having lived in Turkey for a long time, face various challenges in terms of social integration. When examined from socio-economic, political, and cultural perspectives, factors such as language barriers, access to education and healthcare services, employment, and economic hardships make their societal integration more difficult. These elements are among the key factors affecting the mutual adaptation process of both migrants and the local community. In this study, the challenges in social integration processes were analyzed through formal interviews conducted with 20 Syrian migrants living in Adana. The findings reveal that Syrian migrants experience significant difficulties in daily life and finding employment, that restrictive policies prevent them from securing jobs suitable to their qualifications, and that they are often forced to work in low-income and insecure jobs. Additionally, access to healthcare services is a major issue, and racist and discriminatory attitudes further exacerbate this situation. Institutions, on the other hand, are found to be insufficient in addressing the needs of migrants. The adaptation and integration of Syrian migrants into society should be supported through legal regulations in socio-economic, cultural, and political aspects, while the local population should contribute to the process with a culturally inclusive and tolerant approach, free from prejudice.

Keywords: Immigrant, Social services, Social cohesion, Syrian immigrant

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	II
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
TABLO LİSTESİ.....	VIII
ŞEKİLLER LİSTESİ	IX
KISALTMALAR	X

BÖLÜM 1: GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	3
1.2. Araştırma Sorusu	3
1.3. Varsayımlar	5
1.4. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları	6
1.5. Metodoloji	6
1.5.1. Araştırmanın Türü	6
1.5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	7
1.5.3. Verilerin Toplanması.....	8
1.5.4. Verilerin Analizi.....	9
1.6. Literatürde Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar	10
1.7. Tanım	13

BÖLÜM 2: KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	14
2.1. Göç Kavramı ve Göç Teorileri	15
2.1.1. Göçün Nedenleri.....	16
2.1.2. Göçün Sonuçları	17
2.1.3. Göç Türleri	18
2.2. Uluslararası Göç	23
2.2.1. Yasadışı (Düzensiz) Göç.....	24

2.2.2. Mülteci ve Sığınmacı Göçü	25
2.3. Suriyeli Mülteci Meselesi	25
2.3.1. Suriye Krizinin Başlangıcı ve Türkiye'ye Göç	26
2.3. Suriyeli Mülteci Politikası	29
2.3.2. Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Durumu	30
2.4. Sosyal Uyumun Tanımı ve Sosyal Uyum Teorileri	31
2.4.1. Sosyal Uyum Etkileyen Faktörler	32
2.4.2. Mülteci ve Sığınmacı Göçünde Sosyal Uyum.....	35
2.5. Suriye Göçünün Türkiye'ye Etkileri	38
2.5.1. Eğitim Üzerine Etkileri.....	39
2.5.2. Sağlık Hizmetleri Üzerine Etkileri	40
2.5.3. Ekonomik Etkileri	41
2.5.4. Sosyo Kültürel Etkileri.....	43
2.6. Göçün Göçmenler Üzerindeki Etkisi.....	44
2.7. Adana İlinin Demografik Yapısı	45
2.7.1. Adana'da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Demografik Profili	45
2.7.2. Adana'daki Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum Deneyimleri	46

BÖLÜM 3: BULGULAR.....51

3.1. Katılımcıların Demografik Dağılımları	51
3.2. Adana'da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin Bulgular ..	53
3.2.1. Yerel Halkın Önyargılı ve Irkçı Tutumlarının Göçmenler Üzerindeki Etkileri ...	53
3.2.2. Kültür Farklılığı ve Dil Engeli Nedeniyle Karşılaşılan Zorluklar	54
3.2.3. İş ve Çalışma Hayatıyla İlgili Yaşanan Sorunlar	56
3.2.4. Yerel Halk ile Göçmenler Arasındaki Etkileşim Eksikliğinden Kaynaklanan Sorunlar	59
3.2.5. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Karşılaşılan Zorluklar	60
3.2.6. Medya Etkisiyle Göçmenlerin Karşılaştıkları Zorluklar	62
3.2.7. Adana'daki Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Karşılaşılan Zorluklar.....	64
3.3. Türkiye'deki Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Karşılaşılan Zorluklar	66

3.4. Göçmenlerin Olumlu Deneyimlerinin Değerlendirilmesi	68
3.4.1. Göçmenlerin Uyum Konusundaki Olumlu Deneyimleri.....	68
3.4.2. Göçmenlerin Sağlık Hizmetleriyle İlgili Olumlu Deneyimleri	69
3.4.3. Kurum ve Kuruluşların Hizmetleriyle İlgili Olumlu Deneyimleri.....	71
3.5. Göçmenlerin Talep ve İsteklerinin Değerlendirilmesi.....	72
3.5.1. Göçmenlerin Yaşam Kalitelerinin İyileştirilmesine Yönelik Talep ve İstekleri ..	72
3.5.2. Kurum ve Kuruluşların Statülerinin İyileştirilmesine Yönelik Talep ve İstekleri	76
3.6. Göçmenlerin Türkiye’de Kalma Durumlarına Dair Bir Değerlendirme	78
BÖLÜM 4: SONUÇ: DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER	81
4.1. Adana’da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Karşılaştıkları Zorluklara Yönelik Sonuç ve Değerlendirme	81
4.1.1. Yerel Halkın Önyargılı ve Irkçı Tutumlarıyla İlgili Değerlendirme.....	81
4.1.2. Kültür ve Dil Farklılıkları Nedeniyle Karşılaştıkları Zorluklara ilgili Değerlendirme	82
4.1.3. İş Bulma ve Çalışma Konusunda Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme	82
4.1.4. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme	82
4.1.5. Medya Ekisiyle Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme	83
4.1.6. Türkiye’deki ve Adana’daki Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.2. Suriyeli Göçmenlerin Olumlu Deneyimleriyle İlgili Değerlendirme.....	84
4.3. Suriyeli Göçmenlerin Talep ve İstekleriyle İlgili Değerlendirme	84
4.4. Suriyeli Göçmenlerin Türkiye’de Kalma Durumlarıyla İlgili Değerlendirme	84
4.5. Öneriler	90
KAYNAKÇA	88
EKLER	984
ÖZGEÇMİŞ	1039

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. 2022 Yılında yurt dışından Türkiye'ye ve Türkiye'den yurt dışına gerçekleşen göç hareketleri	21
Tablo 2. Türkiye'deki geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin cinsiyet ve yaşlarına göre dağılımı.....	28
Tablo 3. Adana ilinin yıllara göre aldığı ve verdiği göç	45
Tablo 4. Katılımcıların demografik dağılımları	511
Tablo 5. Katılımcıların demografik bilgileri	53
Tablo 6. Yerel halkın önyargı ve ırkçı tutumlarının etkisi	53
Tablo 7. Kültür ve dil farklılıklarından sebep karşılaşılan zorluklar	55
Tablo 8. İş konusunda katılımcıların çektikleri zorluklar	56
Tablo 9. Yerel halk ile katılımcılar arasındaki etkileşimlerden kaynaklı yaşanan zorluklar	59
Tablo 10. Sağlık hizmetlerinde karşılaşılan zorluklar.....	60
Tablo 11. Medya etkisiyle katılımcıların karşılaştıkları zorluklar	62
Tablo 12. Adana'daki kurum ve kuruluşlara yönelik karşılaşılan zorluklar.....	64
Tablo 13. Türkiye'deki kurum ve kuruluşlara yönelik katılımcıların karşılaştıkları zorluklar	66
Tablo 14. Katılımcıların uyum konusundaki olumlu deneyimleri	68
Tablo 15. Katılımcıların sağlık hizmeti sunumlarındaki olumlu deneyimleri	69
Tablo 16. Katılımcıların ihtiyaçlarına karşı kurum ve kuruluşların hizmet sunumlarındaki olumlu deneyimleri.....	71
Tablo 17. Katılımcıların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine yönelik istekleri.....	72
Tablo 18. Kurum ve kuruluşların statülerinin iyileştirilmesine yönelik katılımcıların istekleri	76
Tablo 19. Katılımcıların kalma durumları.....	78

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye’de iç ve dış göç oranları	19
Şekil 2. Türkiye’de iç göç oranları	22
Şekil 3. Türkiye’de uluslararası göç oranları	23
Şekil 4. Türkiye’deki geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı	27
Şekil 5. Türkiye’de bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yıllara göre sayıları	29

KISALTMALAR

ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IOM	: Uluslararası Göç Örgütü
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunum Kanunu
OCHA	: Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi
OHCHR	: İnsan Hakları Yüksek Komiserliği
UNHCR	: Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WFP	: Dünya Gıda Programı
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü

BÖLÜM 1:

GİRİŞ

Suriye’de 2011 yılında yaşanan iç savaş nedeniyle kitleler halinde Türkiye’ye gelen göçmenlerin Adana gibi büyük şehirlerde yaşamaya başlamaları Türkiye’nin sosyo-kültürel, siyasi ve ekonomik yapısını önemli ölçüde etkilemiştir. Türkiye’nin “açık kapı politikası” uygulamasıyla bir dalga haline dönüşen bu göç hareketi, göçmenlerin kalıcı hale gelmesiyle yaşadıkları yerlerde uyum ve entegrasyon sorunlarını ortaya çıkarmıştır. Uygulanan tüm politika ve uygulamalara rağmen söz konusu alanlarda hâlâ çeşitli problemlerle karşı karşıya olduğu bilinmektedir (Çetin, 2016).

Suriyeli göçmenler meselesi dünya gündeminin özellikle Türkiye’nin önemli konularından biridir. Suriye’ye sınır komşusu olması nedeniyle savaştan kaçanların yoğunluklu olarak göç ettiği Türkiye, bu meselenin çok boyutlu etkisi altında kalan bir ülke olmuştur. Türkiye’nin Suriyeli vatandaşlara gösterdiği insani yaklaşım ve yardım politikası uluslararası düzeydeki önemini açık bir şekilde gözler önüne sermektedir (UNHCR, 2021). Türkiye’de yaşamlarını devam ettiren Suriyeli göçmenlerin sosyal durumu çeşitli etkenlere bağlı olarak değişkenlik göstermektedir. Türkiye 2023 yılı itibarıyla 3,5 milyondan fazla Suriyeli göçmene ev sahipliği yapmaktadır (IOM, 2023). Bu göçmenlerin büyük bir kısmı ekonomik ve güvenlik sebebiyle Türkiye’ye göç etmiştir. Göç faaliyetleri ile birlikte Türkiye, Suriyeli göçmenlere geçici koruma statüsü sağlamış bu statü kapsamında onlara çeşitli haklar sunarak vatandaşlık, oturma izni ve çalışma hakkı vermiştir (Fidan ve Taş, 2023).

Türkiye’de yaşayan Suriyeli ailelerin çocuklarının günümüze kadar devam eden eğitim sorunlarının giderilmesi ve söz konusu çocukların Türk eğitim sistemine entegre olabilmesi için Milli Eğitim Bakanlığı ve diğer uluslararası kuruluşlar tarafından çeşitli çalışmalar ve programlar yürütülmektedir. Ancak hâlâ Türk eğitim sistemine adapte olamayan ve okulu bırakmak zorunda olan birçok Suriyeli çocuk bulunmaktadır. Gayri resmi olarak çalışma faaliyeti gösteren birçok Suriyeli vatandaş bulunmaktadır. Suriyeli vatandaşlar, güvencesiz iş şartlarında ve düşük ücretlerle çalışma hayatlarını devam ettirmektedirler. Bu zorlu

koşullar, Suriyeli vatandaşların sosyal uyumunu ve ekonomik durumlarını doğrudan negatif yönde etkilemektedir (Uysal ve Ergün, 2020).

Geçici koruma statüsünde bulunan Suriyeli göçmenler, Türkiye'de bulunan kamu sağlık hizmetlerine doğrudan erişim hakkına sahiptirler. Ancak bilgi eksikliği, dil sorunu ve diğer sosyal nedenler gibi sebeplere bağlı olarak sosyal hizmetlerden tam olarak yararlanamamaktadırlar. Suriyeli göçmenlere karşı Türk toplumu tarafından toplumsal ön yargıların olması, kültürel farklılıklar ve dil sorunu, Suriyeli vatandaşların Türk toplumuna entegrasyonunu doğrudan engellemektedir. Bu nedenle uluslararası ve yerel destek programları gerçekleştirilmektedir. Türkiye hükümeti ve yerel yardım kuruluşları, Suriyeli göçmenler için sosyal ve ekonomik faaliyetler gerçekleştirmektedirler (Mardin ve diğ., 2020).

Bu çalışma, Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal durumlarını Adana ili özelinde ele alarak incelemeyi amaçlamaktadır. Aynı zamanda mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik çözüm önerilerine de değinilmiştir. Çalışmanın, göçmenlerin karşılaştıkları zorlukları anlamak ve toplumsal uyumu sağlamaya yönelik politika ve stratejiler geliştirmek açısından önemli olduğu ve literatürde bu alanla ilgili yapılmış ve yapılacak olan diğer çalışmalara katkı sunacağı düşünülmektedir.

Çalışma tanım, kavramsal çerçeve, bulgular, tartışma ve sonuç olmak üzere dört ana bölüm halinde tasarlanıp hazırlanmıştır. Birinci bölümde, çalışmanın amacı ve önemi, araştırma sorusu ve hipotezi, çalışmanın yöntemi, kapsamı, sınırlılığı ve literatürdeki mevcut çalışmalar hakkında bilgiler verilmiştir. Kavramsal çerçevenin çizildiği ikinci bölümde göç kavramı üzerinde durulmuş Suriyeli göçmen meselesi, genel olarak Türkiye'de özel olarak Adana ilinde yaşayan göçmenlerin durumları ve yaşadıkları problemler üzerine bir perspektif sunulmuştur. Üçüncü bölümde, yapılan saha araştırmasında elde edilen bulgular ortaya koyulmuş, dördüncü bölümde ise bu bulgular değerlendirilerek problemler ve çözüm önerilerine yönelik görüşler sunulmuştur.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarını ortaya koymak, toplumsal uyum ve entegrasyonlarını güçleştiren nedenleri kapsamlı ve objektif bir şekilde ele almak ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması için atılabilecek adımlar ve çözüm önerileri sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle konu başlığı ile ilgili durum tespiti yapılmış ve Türkiye'de ikamet eden Suriyeli göçmenlerin konut, eğitim, sağlık ve istihdam gibi temel ihtiyaçlarının karşılanma durumları analiz edilmiştir. Ayrıca entegrasyon ve adaptasyon süreçlerinin incelenmesi ile Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunların belirlenmesi hedeflenmiştir. Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin temel zorlukları ve ana ihtiyaçlarının neler olduğu ile ilgili bilgilere ulaşılmış, bu zorlukların üstesinden gelebilmek için gerekli olan destek mekanizmaları ve kaynaklarla ilgili alan araştırması yapılmıştır. Aynı zamanda Toplumsal algı ve etkileşim ile ilgili Türk toplumunun Suriyeli göçmenlere yönelik tutum ve algıları analiz edilmeye çalışılmış, göçmenlerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarının iyileştirilmesinin nasıl olabileceği araştırılmıştır. Suriyeli göçmenlerin yaşamış oldukları bölgelerdeki toplumsal ve yerel dinamiklerin araştırılması bölgesel bazda farklılıkların ortaya çıkarılmasını bu doğrultuda politika önerilerinin geliştirilmesini ve çeşitlendirilmesini sağlayacaktır.

Adana ili özelinde yapılan bu çalışma, Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin karşılaştıkları sorunları anlamının yanı sıra göçmenlerin sosyal entegrasyonlarını sağlamada etkili unsurlardan biri olan yerel halk ile ilişkilerinin güçlendirilmesi için yapılacak olan çalışmalar hakkında bilgiler sunmakta ve ileride de bahsedileceği üzere literatürdeki çalışmalarla birlikte toplumsal barış ve uyumun sağlanmasına yönelik geliştirilecek politika ve stratejilere katkı sağlayacaktır.

1.2. Araştırma Sorusu

Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal durumuyla ilgili tüm konular, birçok zorluk ve entegrasyon problemine neden olmaktadır. Bu durum, göçmenlerin hem kendileri hem de onlara yardım eli uzatan ve kucak açan toplum tarafından bir takım sorunlara yol açmaktadır. Türkiye, 2011 yılından bu yana Suriyeli göçmenlere ev sahipliği yapmaktadır ve bu durum, ülkenin ekonomik, sosyal ve politik alanlarda çeşitli problemler yaşamasına neden olmaktadır. Türkiye'de ikamet eden Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları sorunları; eğitim ve

sağlık hizmetlerindeki zorluklar, ekonomik sıkıntılar, kültürel ve sosyal entegrasyon, yasal haklar ve statüler, geçici koruma statüsü, vatandaşlık hizmetleri ile ilgili sorunlar ve toplumsal dışlanma şeklinde sınıflandırmak mümkündür. Birçok Suriyeli vatandaş, düşük ücretler ve olumsuz çalışma koşulları altında çalışma faaliyetlerine devam etmektedir (Akpınar, 2017).

Resmi olmayan çalışma hayatı içerisinde ekonomik faaliyetlerini sürdüren birçok Suriyeli vatandaş vardır. Bu durum Türk vatandaşları arasında işsizlik oranlarının artmasına ve göçmenlere yönelik ekonomik baskının artmasına neden olmuştur. Aynı zamanda Suriyeli göçmenlerin, Türkiye'de yaşamaya devam etmeleriyle birlikte nüfus oranlarının artacağı ve devlet kaynaklarının yetersiz kalacağı düşünülmektedir. Suriyeli çocuklar ve gençler eğitim konusunda birçok sorun yaşamaktadır. Öncelikle, Türk devletine ait okullarda Suriyeli çocuklar, farklı ülkelerden gelmeleri ve Türkçeyi tam olarak bilmemeleri nedeniyle dışlanabilmektedir (Koç ve Yıldız, 2020). Bu durum okula devam etmek istemeyen veya eğitimde entegrasyon sorunu yaşayan çocukların okulu yarıda bırakmalarına neden olmaktadır. Türkçeyi tam olarak bilmemek, hem eğitim hem de iş bulma olanaklarını kısıtlamakta dil sorunu, sosyal iletişim ve entegrasyonu zorlaştırmaktadır. Suriyeli göçmenler, ayrımcılık ve ön yargılar sebebiyle toplumdan uzaklaştırılmaktadır (Taş ve Özcan, 2018).

Siyasette veya medyada zaman zaman Suriyeli göçmenlere yönelik olumsuz bir dil kullanılması, toplumsal gerilimleri arttırmaktadır. Yasal statü ve haklarla ilgili olarak, Suriyeli göçmenler Türkiye'de birçok sorun yaşamaktadır. Çünkü Suriyeli göçmenler, geçici koruma statüsü altında Türkiye'de yaşamlarını sürdürmekte ve bu durum vatandaşlık haklarından yoksun olmalarına neden olmaktadır. Suriyeli göçmenler, sağlık hizmetlerine erişim konusunda bilgi eksikliği, dil sorunları ve fiziksel zorluklar nedeniyle problemler yaşamaktadır. Bu durum, Türkiye'de ikamet eden Suriyeli göçmenlerin sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir (Uysal ve Ergün, 2020).

Tüm bu sorunların üstesinden gelebilmek için çok yönlü stratejiler ve kapsamlı çalışmalar yapılması gerekmektedir. Türkiye'deki yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası toplum, işbirliği içinde çalışmalar yürütmelidir. Dil eğitimi ve mesleki eğitim programları geliştirilmeli, ayrımcılıkla mücadele ve toplumsal uyum projeleri artırılmalıdır.

Bu doğrultuda, çalışmada yanıtlanması hedeflenen temel soru; “Adana’daki Suriyeli göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinin nasıl olduğu, yerel halkla ne tür bir ilişki ve etkileşim içerisinde oldukları ve bu etkileşimin sosyo-psikolojik, kültürel ve ekonomik sonuçlarının neler olduğu” şeklinde belirlenmiş bu ana soru kapsamında aşağıdaki alt sorular oluşturulmuştur.

1. Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenler hangi konularda zorluk yaşamaktadırlar?
2. Yerel halkın Suriyeli göçmenlere karşı tutumu nasıldır?
3. Türkiye’deki kurum ve kuruluşların göçmenlerin sorunlarını çözme konusundaki etkileri ne düzeydedir?
4. Göçmenlerin yaşadıkları bölgeye dair olumlu-olumsuz deneyim, görüş ve istekleri nelerdir?

1.3. Varsayımlar

1. Göçmenlerin kültür farklılığı ve yaşadıkları dil sorunu, çoğunlukla nitelikleriyle uyumsuz işlerde düşük ücretle çalışmak zorunda olmaları, sağlık hizmetlerine erişimde yer yer ayrımcı tutumlara maruz kalmaları bunun yanı sıra yerel halkla aralarındaki sosyal etkileşim eksikliği ve kültür çatışmaları onların yerel topluma uyum süreçlerini zorlaştıran ve günlük yaşamlarını olumsuz etkileyen nedenlerin başında gelmektedir.
2. Yerel halktan bazı kesimlerin önyargılı ve ırkçı tutum ve yaklaşımlarının göçmenler üzerinde olumsuz etkileri olmuş ve onların toplumsal olarak dışlanmaları ve ötekileştirilmelerine neden olmuştur.
3. Türkiye genelinde olduğu gibi Adana ilinde de göçmenlere yönelik hizmet sunan kurum ve kuruluşların sayıları yetersiz olup mevcut hizmetler etkili biçimlerde koordine edilip uygulanamamaktadır. Göçmenlere yönelik yasal düzenlemelerdeki karmaşıklıklar ve bürokratik engeller hizmetlere erişimi zorlaştırmaktadır.
4. Göçmenlerin yerel halkla kurabildikleri ilişkilerin uyum süreçlerine olumlu etkileri olmuştur. Bazı alanlarda özellikle sağlık alanında bazı sağlık kuruluşlarının, tüm engellere rağmen göçmenlere özel sağlık hizmeti sunmaları benzer şekilde bazı kurum ve kuruluşlar tarafından ihtiyaçlarına yönelik özel projeler ve destekler sunulması, göçmenlerin olumlu deneyimler yaşamalarını sağlamıştır. Göçmenler,

yaşam kalitelerini arttırmak amacıyla eğitim, sağlık ve iş imkanlarının geliştirilmesini talep etmekte bu bağlamda hizmet veren kurum ve kuruluşların daha hızlı ve etkili çalışmalar yürütmesini istemektedirler.

1.4. Çalışmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenler ile ilgili yapılan bu türdeki çalışmalarda sınırlılıklar, veri eksikliği ve güncelliği, örneklem sınırlamaları, dil sorunu, entegrasyon süresindeki geçişlilik, kültürel farklılıklar ve algılar, yöntem ile ilgili zorluklar gibi nedenlere bağlı olarak gelişmiştir. Teorik ve saha araştırması olmak üzere iki ana bölümden oluşan bu çalışmanın teorik bölümünde konu başlığı ile ilgili literatürde yer alan kitap, dergi, makale ve tezlerden faydalanılmış; saha araştırması ise gözlem, kullanılan yöntem araştırma soruları ve cevapları ile ilgili elde edilen bilgi ve verilerle sınırlandırılmıştır. Katılımcı sayısının 20 kişiyle sınırlandırılmış olmasının nedeni bu sayının, bulguların belirli bir örneklem üzerinden elde edilmesini sağlamadaki yeterliliği aynı zamanda göçmenlerin, güvenlik kaygısı ve sınır dışı edilme korkusu nedeniyle mülakatlara katılmaktan çekinmeleri ve sorulara cevap verme konusunda yaşadıkları tereddütten kaynaklanmaktadır. Göçmenlerin söz konusu kaygı ve endişelerinde son yıllarda bazı illerde ez cümle Kayseri'de vuku bulan olayların açık etkisinin olduğunu söylemek gerekir ki bu durum sosyo-politik ortamın ve yerel halkın tutum ve yaklaşımlarının göçmenler üzerindeki etkisini gösteren önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.5. Metodoloji

Araştırmanın türü, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi şu şekildedir.

1.5.1. Araştırmanın Türü

Bu araştırma Adana ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunların incelenmesini amaçlamaktadır. Mevcut olan durumu ortaya koymayı hedeflediği için bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar ile araştırma süreçlerinde verilerin sistematik bir biçimde toplanması ve analiz edilmesi sağlanmaktadır (Strauss ve Corbin, 1998). Ayrıca araştırmada elde edilen nitel verilerin kişiler aracılığıyla toplanması ve bu verilerden yola çıkılarak yeni anlamlar oluşturulacak olması bu çalışmayı nitel bir çalışma yapmaktadır. Çalışma, nitel araştırma tekniklerinden Fenomenoloji yaklaşımıyla yapılmıştır. Fenomenoloji, bireylerin bir olayla ilgili deneyimlerinin anlamını

araştırarak bir olgu ya da olayı anlamak amacıyla kullanılmaktadır. Ayrıca bu yöntem belirli bir süreçte ya da olayda bireylerin nasıl bir deneyim yaşadıklarını açıklamaya çalışmaktadır. Fenomenolojik yaklaşım, sosyal bilimler alanında özellikle bireylerin yaşam tecrübelerini, algılarını, düşüncelerini ve duygularını anlamaya yönelik güçlü bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşımda, katılımcıların deneyimlerini anlamak amacıyla derinlemesine mülakatlar açık uçlu sorular ile yapılmakta ve katılımcıların bireysel deneyimlerinin özgürce paylaşılması sağlanmaktadır. Bu yöntemde veriler, katılımcıların ifadeleriyle anlamlandırılmakta ve bu süreçte veriler tekrarlı temalar ile desenler halinde gruplandırılmaktadır (Seggie ve Bayyurt, 2017). Bu tez çalışmasında fenomenolojik yaklaşımın kullanılması Suriyeli göçmenlerin Türkiye’deki yaşam deneyimleri ile uyum süreçlerinin daha derinlemesine incelenmesi açısından tercih edilmiştir. Bu yaklaşım, Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları zorlukların, uyum süreçlerinin ve toplumsal entegrasyonla ilgili hissettikleri duygular ve psikolojik etkilerinin daha iyi incelenip anlaşılmasına olanak sağlamıştır.

1.5.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Adana’da 2022 yılında yaşayan kayıtlı Suriyeli sayısının 252.080 olduğu bilinmektedir (Erdoğan, 2023). Ancak bu sayının kayıt dışı yaşayan Suriyeli göçmenlerle birlikte tam olarak bilinmediği söylenebilir. Araştırmanın evreni 252.080 Suriyeli göçmen olarak kabul edilmiştir. Araştırmanın örneklemi Adana’da yaşayan toplam 20 Suriyeli göçmen bireyden oluşmaktadır. Bu kapsamda Olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden Kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kartopu örnekleme, evrenin tam olarak tespit edilemediği ve örneklem içerisindeki öğelerin birbirine bağlı olduğu durumlarda kullanılmaktadır (Biernacki ve Waldorf, 1981). Ayrıca ulaşılabilir örneklem sayısının 20 olması ve literatürde düşük örneklem sayısı ile yapılan çalışmaların da bulunması yapılan bu çalışmanın yeterli örneklem sayısında olduğunu göstermektedir (Beyaz, 2020; Kara ve diğ., 2023; Ayyıldız ve Karataş, 2022).

Bu çalışmada Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunların incelenmesi adına kartopu örnekleme modeli kullanılmıştır. Kartopu örnekleme, bu tür özgül ve erişilmesi zor nüfusları incelemek amacıyla özellikle uygun bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Bu yöntemde araştırmacıların mevcut sosyal

ağları ve ilişkileri kullanılarak bu özgün grup içerisindeki bireylere ulaşmalarını sağlamaktadır. Bu örnekleme yöntemi özellikle nitel araştırma yaklaşımlarında ve fenomenolojik çalışmalarda sıklıkla tercih edilmektedir. Çalışmada Adana ilinin seçilmiş olmasının başlıca nedeni Adana'nın Suriyeli göçmenlerin yoğunluklu olarak yaşadığı iller arasında yer alması ve konuyla ilgili söz konusu il hakkında şu ana kadar yapılmış herhangi bir çalışmanın olmamasıdır. Adana'nın sosyo-ekonomik, kültürel, etnik ve coğrafi açıdan hem kendine has hem de göçmenlerin geldikleri yerle benzer özelliklere sahip olması dolayısıyla Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki sosyal uyum süreçlerini incelemek için çalışmaya uygun bir örneklem olduğu düşünülmüştür.

1.5.3. Verilerin Toplanması

Nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmalarda, araştırma konusu kapsamında incelenen olaylar ya da olgular hakkında derinlemesine çıkarımlar yapmak amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda görüşme tekniği kullanılmaktadır (Morgan, 1996). Bu doğrultuda yapılan araştırmanın verileri, çalışma grubunu oluşturan Adana'da yaşayan Suriyeli göçmenler ile yüz yüze görüşülerek toplanmıştır. Görüşme, daha öncesinde oluşturulan soruların karşındaki bireylere sorularak alınan cevaplar kapsamında bilgi toplanan veri toplama tekniğidir (Kuş, 2003).

Suriyeli göçmenlerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen veriler araştırmacı tarafından çözümlenmiş ve birbirinden farklı olan veriler ön kodlama ile geçici kodlanmıştır. Elde edilen veriler farklı bir araştırmacıya daha verilmiştir. Ardından diğer araştırmacının ilgili verileri geçici kodlaması istenmiştir. Bu adımın ardından ikinci kodlama aşaması tamamlanmış ve tüm kodlar karşılaştırılarak uyum tespitleri yapılmıştır. Kodlar arasındaki uyum oranı hesaplanırken Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen uyum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Bu formül ile kodların güvenilirliği hesaplanmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen uyum yüzdesi formülü şu şekildedir;

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği Sayısı}}{(\text{Toplam Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı Sayısı})} \times 100$$

Araştırmanın güvenilirlik yüzdesi %86 bulunmuştur. Kodlar arasında geçerli bir uyum oranı belirlendikten sonra anlam olarak aynı olan kodlar birleştirilerek temalaştırılmıştır. Daha sonra oluşturulan temalardan ilişkili olanlar art arda sıralanmış ve kodlardaki anlamlarda bütünlükler elde edilmiştir. Elde edilen temalardan tablolar oluşturulmuştur. Kodlar ve

bulgular arasında uyum sorunlarının yaşanmaması için düzenli bir şekilde görüşme formları kontrol edilmiştir. Bulgular ile görüşler tablolarındaki örnek cümlelerin aslına sadık kalınarak oluşturulmuştur. Sonuçlarda oluşturulan temalar arasındaki zıtlıklar ve uyumlar gözetilmiştir. Çalışma kapsamında yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun oluşturulmasında şu adımlar takip edilmiştir;

1. Araştırma konusunda yapılan diğer araştırmalar incelenmiş ve ardından literatürdeki çalışmaların problemlerine yönelik sorular araştırmacının oluşturduğu formlara eklenmiştir. Bu kapsamda literatürde tartışma yapılabilmesi amaçlanmıştır.
2. Yapılan incelemeler sonucunda yapılandırılmamış görüşme formu oluşturulmuş ve bu form uzman görüşü alınmak üzere iki uzmana sunulmuştur.
3. Çalışmanın amacına uygun literatür taranmış ve araştırmanın problemlerine uygun bir görüşme formu oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak görüşme formu iki uzmana tekrardan verilmiş ve uygunluğu hakkında tekrardan dönüşler alınmıştır. Uzmanların dönüşlerine de dikkat edilerek görüşme formu tekrardan revize edilmiş ve son hali kazandırılmıştır. Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu Ek-1’de verilmiştir.
4. Son halini alan form ile Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenler ile görüşmelere başlanmıştır.

Görüşme formu Adana’da yaşayan toplamda 20 Suriyeli göçmene uygulanmış ve çalışma verileri elde edilmiştir. Görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler göçmenlerin kendilerini en rahat hissettikleri zaman diliminde yapılmıştır. Araştırmada veriler ilk olarak demografik bilgilerin elde edilmesinin ardından 14 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veriler, görüşme tekniğiyle yüz yüze yapılan görüşmeler ile toplanmıştır.

1.5.4. Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun analizi kodlar, üst kodlar ve temalar aracılığıyla yapılmıştır. Araştırma boyunca Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal uyuma yönelik yaşadıkları sorunlara ilişkin toplanan veriler, kısa sürede yazıya dönüştürülmüştür. Görüşmeler yazıya dönüştürülürken katılımcıların görüşleri istisnai durumlar (yazım yanlışlıkları, söylem hataları, bireylerin kimliklerini açık edecek ifadeler) dışında içeriğinin

bozulmadan işlenmiştir. Kodlar ile temaları oluştururken verilerin kolay ulaşılabilir olması amacıyla katılımcılara ait yazılı metinler farklı isimlerle kodlanmış ve dijital ortamda saklanmıştır. Görüşme verileri analiz yapılmaya uygun hale getirilmiştir.

Nitel araştırma tekniğiyle tasarlanan bu çalışmadaki veriler içerik analizi ile betimsel analiz kullanılarak yapılmıştır. Bu kapsamda toplanan veriler öncelikle anlamlandırılmış ve ardından bu kavramlar tema oluşturmaya uygun hale getirilmiştir. Düzenlenen kavramlara göre çalışılan konu ve verilerin daha iyi anlaşılabilmesi için temalar oluşturulmuştur. Bu noktada birbirine benzeyen veriler (ifadeler) aynı temada birleştirilmiştir.

Çalışmanın dış geçerliğini sağlayabilmek amacıyla araştırmaya yönelik tüm aşamalar ayrıntılı olarak ifade edilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılar çeşitlendirilmeye çalışılmış ve bu kapsamda farklı düşünceler ile deneyimlere sahip bireylerin fikirlerinin aktarılması hedeflenmiştir.

İç geçerliliğin sağlanabilmesi amacıyla katılımcılar ile yüz yüze görüşülmüştür. Verilerin analiz edilmesi süresince veri toplama ve toplanan verilerin çözümlendirilmesinde uzman görüşleri alınarak dış denetim de sağlanmıştır. Dış güvenilirliği sağlamak amacıyla çalışmanın aşamalarına yönelik ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Çalışma kapsamında çalışma grubunun nitelikleri ve görüşleri KVKK ilkeleri kapsamında paylaşılmıştır. Bu doğrultuda katılımcıların ifadeleri S1, S2 gibi kodlarla psuedonim (takma ad) kullanım yöntemi tercih edilmiştir. Böylelikle katılımcıların hem kişisel bilgileri korunurken hem de Suriyeli göçmenlerin deneyimlerinin araştırmaya dahil edilmesi sağlanmıştır. İç güvenirliliğin sağlanabilmesi için ulaşılan veriler benzer biçimde toplanmaya çalışılmış ve doğrudan alıntılama yapılarak paylaşılmıştır. Çalışma kapsamında elde edilen bulguların incelenmesinde “f” frekansı ifade ederken, “%” frekansın yüzde cinsinden gösterimini ifade etmektedir. Ayrıca Suriyeli göçmenlerin ifadelerinin sunumunda “S” ifadesi kullanılmıştır. Buna ek olarak çalışmanın amacına yönelik doğru, güvenilir ve derinlemesine verilerin elde edilebilmesi için Suriyeli göçmenlerle yapılan görüşmeler Arapça olarak gerçekleştirilmiş ve ifade edilen görüş ve düşünceler çalışmaya Türkçeye çevirileri yapılarak eklenmiştir.

1.6. Literatürde Konuyla İlgili Yapılmış Çalışmalar

Literatürde göç ile ilgili farklı bakış açılarıyla yapılmış birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmalardan bazılarını şu şekilde özetlemek mümkündür: Topçu (2020) çalışmasında

Türkiye’deki Suriyeli kadın girişimcilerin yerel halk ile yaşadıkları sorunları incelemiş, çalışmasının sonucunda Suriyeli girişimcilerin genel olarak kültürel adaptasyon ve toplumsal tutumlar açısından sorun yaşadıklarını ortaya koymuştur. Suriyeli çocukların sosyal uyum süreçlerinde karşılaştıkları sorunları inceleyen Aydoğdu (2019), çalışmasında göçmen çocukların dil nedeniyle eğitime uyum sağlama ve akran ilişkilerinde yaşadıkları sorunlara değinmiştir. Beyaz (2020), Türkiye’de yaşayan göçmenlerin karşılaştıkları sorunları ele alan araştırmasında göçmenlerin dil sorunu yaşadıkları, kültürel adaptasyon güçlüğü çektikleri toplumsal dışlanma sorunlarıyla karşı karşıya kaldıkları ve sosyo-ekonomik sorunlar yaşadıkları tespitini yapmıştır. Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde yaşadıkları sorunları ele alan Elgar (2014), göçmenlerin dil, istihdam, eğitime entegrasyon, toplumsal önyargılar ve barınma sorunları yaşadıkları sonucuna ulaşmış, Jansen ve diğ. (2006) ise çalışmalarında göçmenlerin yaşadıkları sosyal uyum sorunlarını araştırarak göçmenlerin barınma, sosyal destek, eğitim, dil ve önyargı sorunları yaşadıklarını ortaya koymuşlardır.

Nimer (2019) çalışmasında Suriyeli göçmenlerin sağlık alanında karşılaştıkları sorunları inceleyerek göçmenlerin Türkçe bilmemelerinden dolayı sağlık kurumlarında kendilerini anlatamadıkları ve sağlık görevlileri ile etkili iletişim kuramadıklarının üzerinde durmuştur. Çalışmalarında göçmen kadınların yaşadıkları sorunlara odaklanan Aral ve diğ. (2017) kadınların en çok iletişim eksikliği yaşadıkları yerin hastaneler olduğunu dil sorununun doktorlarla iletişimde en çok kendini hissettiren sorun olduğu aynı zamanda barınma ve eğitim konusunda da dil yetersizliklerinden kaynaklı sorunlar yaşandığı tespitini yapmışlardır. Göçmenlerin dil kaynaklı sorunlarına değinen bir diğer araştırmacı olan Phutkaradze (2018) de benzer şekilde göçmenlerin dil yetersizliği nedeniyle hastanelerde, kamu kurumlarında, iş bulma süreçlerinde, çocuklarının öğretmenleriyle iletişim kurarken ve alışveriş yaparken sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koyarak dil sorununun göçmenlerin sosyal yaşama dahil olamamalarına bunun da psikolojik sorunları beraberinde getirdiğine vurgu yapmıştır. Göçmenlerin dil kaynaklı sorunlarına değinen İnal (2020) da Türkçe konuşma yetersizliğinin iletişim problemleri neden olduğunu, kendini yeterince ifade edememenin yalnızlık, umutsuzluk, kaygı ve öfke hislerine yol açtığı sonucunu elde etmiş bu durumun bireylerde post-travmatik semptomların gelişmesine neden olduğunun altını çizmiştir. Çalışmasında spesifik olarak göçmen kadınların dil öğreniminde karşılaştıkları

sorunları ele alan Yengel (2021) kadınların çocuklarını bırakacak bir yer bulamaması sebebiyle Türkçe kurslarına katılamadıklarını dolayısıyla Türkçe öğrenemediklerini vurgularken Bölükbaş (2016) Suriyeli göçmenlerin dil öğrenme konusundaki istek ve motivasyonlarına değinmiş ve göçmenlere özellikle günlük konuşma becerilerinin kazandırılacağı dil kurslarının verilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Biçer ve Alan (2017), Dursun (2017), Ünal ve diğ. (2018) de konuya aynı perspektiften yaklaşarak sorunun çözümü noktasında yapılması gerekenleri dile getirmişlerdir.

Göçmenlerin iş bulma ve çalışma hayatında karşılaştıkları sorunlar da araştırmacıların üzerinde durduğu başlıca konular arasında yer almaktadır. Bu bağlamda Keskin (2020), çalışmasında göçmenlerin sosyal güvencelerinin olmamasından kaynaklı sorunlara değinmiş Kara (2021), göçmenlerin iş yaşamında dil yetersizliğinden dolayı yaşadıkları iletişim sorunları, çalışma koşul ve şartları ile yasal düzenlemelerden kaynaklı karşılaştıkları güçlükler, düşük ücretle çalışmak zorunda kalmaları, ağır ve zorlayıcı işlerde çalışmalarından dolayı bazı sağlık sorunları yaşamaları ve iş güvenliğinin olmaması nedeniyle ciddi sıkıntılarla karşı karşıya kalmaları gibi konuları işlemiştir. Göçmenlerin iş bulma ve çalışma konusunda diploma ve eğitim belegelerinin geçerli sayılmaması ve profesyonel ağ kurma açısından yaşadıkları sorunlara dikkat çeken Landry ve diğ. (2021) göçmenlerin etnik kimliklerinden dolayı iş yaşamında ayrımcılığa uğradıklarını, tarım sektöründe çalışanların karşılaştıkları sorunları mercek altına alan Chicas ve diğ. (2021) hijyen konusuna ve gerekli iş güvenliği tedbirlerinin alınmaması ve ağır işlerde çalıştırılma sorunlarına değinmişlerdir. Benek ve diğ. (2020) de aynı şekilde göçmenlerin iş bulma konusunda yaşadıkları sorunları ele alarak izin belgesi alma, ulaşım masraflarının karşılanmaması, iş güvenliği önlemlerinin alınmaması, ağır işlerde çalıştırılma ve ayrımcılıkla yüz yüze kalmaları gibi konulara dikkat çekmişlerdir.

Literatürde yukarıda örnekleri verilen çalışmalar ve diğer çalışmalar incelendiğinde göçmenlerin sorunlarının çok boyutlu (sosyal, ekonomik, kültürel, psikolojik) ve yerel bağlamda kapsamlı düzeylerde ele alınmadığı tespit edilmiştir. Bu çalışmanın, Adana ili özelinde yapılmış olması ve çok yönlü kapsamı onu literatürdeki diğer çalışmalardan farklı kılan özelliklerindendir. Konu kapsamında sunulan çözüm önerilerinin, çalışmanın önemini arttıran ve literatüre katkı sağlayacak bir diğer özelliği olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışma, Adana ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal durumunu çeşitli perspektiflerden ele almaktadır. Bu, ulusal çapta yapılan araştırmalardan bölgesel olarak farklılaşan bir bakış açısı sunmayı sağlayacaktır. Yerel düzeyde yapılan bu araştırma, doğrudan Suriyeli göçmenler ile iletişime geçilerek onların duygu, deneyim, düşünce ve görüşlerinden yararlanılarak hazırlanmıştır. Bu da daha derinlemesine, kapsamlı ve objektif bir araştırmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

1.7. Tanım

Suriyeli Göçmenler: Suriye'de iç savaş sebebiyle ülkelerinden kaçan ve Türkiye'ye yerleşen burada geçici olarak yaşayan Suriye vatandaşlarına verilen genel isimdir (Fidan ve Taş,2023).

Sosyal Durum: Bir kişinin ya da topluluğun ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan yaşadığı şartların genel değerlendirilmesidir (Koç ve Yıldız, 2020).

Entegrasyon: Bir toplumun yeni gelen kişileri ya da grupları toplumun kabul ettiği değerlere, normlara veya kurumlara adaptasyon sağlama süreçlerinin ifade edilmesidir (Çetin, 2016).

Sosyal Güvence: Bir kişinin sosyal riskler ile başa çıkma kapasitesini yükselten ya da onları koruyan genellikle devlet veya özel kurumlar tarafından sağlanan hizmetler bütünüdür (Akpınar, 2017).

Ayrımcılık: Bir birey veya gruba dil, din, cinsiyet, ırk, etnik köken ve göçmen statüsü gibi sebeplere bağlı olarak eşit davranılmaması durumu olarak açıklanmaktadır (Taş ve Özcan, 2018).

Toplumsal Uyum: Farklı kökenlerden kültürlerden veya dillerden gelen bireylerin bir arada yaşaması, toplumda barış ve huzur içerisinde yaşamaları ve birbirlerine karşı pozitif davranış geliştirmeleri olarak tanımlanmaktadır (Barın, 2015).

BÖLÜM 2:

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Suriye'de yaşanan iç savaş, Ortadoğu'daki istikrarsızlıklar ve çatışmalar nedeniyle büyük göç dalgalarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinde Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki durumu ile ilgili genel bilgilere yer verilmiştir. Araştırmada Suriyeli göçmenlerin sosyal durumunun yanı sıra ayrımcılık, entegrasyon, sosyal uyum, sosyal hizmetler ve kimlik gibi ana temalar üzerinde durulmuştur.

Suriyeli göçmenlerin savaş ve ekonomik güçlükler nedeniyle Türkiye'ye göç etmeleri ve Türkiye'de hoşgörölü bir ev sahibi muamelesi görmeleri entegrasyon ve sosyal uyum faaliyetlerinin arttırılmasını sağlamıştır. Türkiye'de sosyal uyum istihdam, sosyal katılım, barınma, dil bariyeri gibi etmenlere bağılı olarak değışkenlik göstermektedir. Göçmenlerin topluma adaptasyon sağlama süreleri hem kişilerin hem de toplumun birbirleriyle karşılıklı hoşgörü ve uyum algıları ile mümkün olmaktadır. Suriyeli göçmenlerin yeni topluluk içerisinde kendi kültürel, etnik ve dini değıerlerini koruma mücadeleleri, kültürel dinamikler ve kimlik ile ilgili bilgi vermektedir (Çakran ve Eren, 2017).

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de yeni bir yaşam kurmaları hem sosyal ekonomik koşullarının hem de kimlik çatışmalarını beraberinde getirmiştir. Ülkemizde Suriyeli göçmenler sosyal dışlanma ve ayrımcılık davranışlarıyla karşı karşıya gelmektedirler. Göçmenlerin eğitim alma, sağıık hizmetlerinden yararlanma veya iş bulma gibi temel hizmetlere erişimleri oldukça zor hale gelmektedir. Ayrımcılığın ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan büyük olumsuz etkileri nedeniyle entegrasyon süreci uzamaktadır (Türkcan, 2017).

Türkiye çeşitli uluslararası kuruluşlar ile işbirliğı çalışmaları yaparak Suriyeli göçmenlere eğitim, istihdam, barınma ve sağıık gibi hizmetler sunmaktadır. Göçmenlerin sosyal uyumlarını arttırmak ve entegrasyon sürecini desteklemek için birçok program ve uygulama tasarlanmaktadır. Ancak bu hizmetlerin kapsamı erişilebilirliğı ve etkinliğı tam olarak istenilen düzeyde değıildir. Ülkemizdeki Suriyeli göçmenlerin sosyal durumu geçmişten bugüne yaşanan politika ile doğıru orantılıdır. Göçmenlerin ülkemize başarılı bir şekilde

entegre olması için Türk toplumunun da destek vermesi gerekmektedir (Yaman ve Kaya, 2023).

Araştırmada göç kavramı ve göç teorileri, göçün nedenleri ve sonuçları, göç türleri, uluslararası göç, Suriyeli mülteci politikası, Suriye krizinin başlangıcı ve Türkiye'ye göç dalgası, Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin durumu, sosyal uyumun tanımı ve sosyal uyum teorileri, sosyal uyumu etkileyen faktörler, Suriye göçünün Türkiye'ye olan etkisi, göçün göçmenler üzerindeki etkisi ve Adana ilinin demografik yapısı, Adana ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin demografik profili, sosyal uyum tecrübeleri, eğitim, sağlık ve istihdam hizmetlerine erişimleri gibi konu başlıkları üzerinde durulmuştur. Bu araştırmanın Türkiye'de yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal durumu ile ilgili benzer araştırmalara kaynaklık etmesi beklenmektedir.

2.1. Göç Kavramı ve Göç Teorileri

Göç kavramı, toplulukların ya da kişilerin genellikle sosyal, ekonomik, politik ya da çevresel sebeplerle bir yerden başka bir yere geçici veya sürekli olarak taşınma süreci olarak tanımlanmaktadır. Göç, insanlık tarihi boyunca çeşitli nedenlere bağlı olarak gerçekleşmiştir. Göç teorileri, göç kavramının anlaşılabilmesi için çeşitli yaklaşımlar içermektedir. Klasik göç teorileri, dünya sistemi teorisi, neoklasik ekonomi teorisi, itme çekme teorisi olarak üç başlık altında incelenmektedir (Koçak ve Durgun, 2023).

Dünya sistemleri teorisi, Wallerstein tarafından geliştirilen göçün küresel ile sonuçlarını inceleyen göçün neden olduğu ekonomik değişiklikler ile ilgili açıklama yapan bir teoridir. Neoklasik ekonomi teorisi ise göçün temelde kişilerin daha yüksek ücretler elde etme sebebiyle işgücü piyasasındaki dengesizliklere bağlı olarak gerçekleştiğini savunmaktadır. İtme çekme teorisi insanların bir yerden başka bir yere göç etmesine neden olan itme güçlerinin çatışmalar işsizlik, doğal afet ve savaş gibi nedenlere bağlı olarak oluştuğunu savunmaktadır. Çekme etmenleri ise daha iyi yaşam ve iş koşulları şeklinde pozitif faktörlerden meydana gelmektedir. Literatürde çağdaş göç teorileri göç kavramını açıklayan bir diğer teoridir (Güney ve Cengiz, 2023).

Çağdaş göç teorileri kümelenme teorisi, ağ teorisi, kültürel yaklaşımlar olarak üç ana başlık altında incelenmektedir. Kümelenme teorisi göçün kendi kendine gerçekleşen bir süreç olduğunu savunan bir teoridir. Ağ teorisi ise göçmen ağlarının kişilerin göç etme kararı

almasında ve göç etmelerini kolaylaştırmasında etkili olduğunu savunan bir teoridir. Buna örnek olarak topluluk bağları, aile ve arkadaşlar verilmektedir. Kültürel yaklaşımlar göçün yalnızca ekonomik nedenlere bağlı olarak değil, aynı zamanda kültürel yaklaşımlara bağlı olarak da gerçekleşebileceğini ifade etmektedir. Buna örnek olarak göçmenlerin değerleri gelenek ve göreneklere toplumsal normları verilmektedir (Tayanç, 2023).

Göç teorileri göçmenlerin, göçmenlik deneyimleri ve hareketleri ile ilgili bakış açılarını anlama açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda göç uygulamaları ve göç politikalarının şekillenmesinde göç kavramının tanımlanması ve göç teorileri ile ilgili yaklaşımların incelenmesi oldukça yararlıdır (Yıldız, 2014). Göç teorileri, göçmenlerin tecrübelerini anlamada kritik bir öneme sahiptir ve göç politikalarının şekillenmesine de katkı sağlamaktadır. Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki sosyal uyumlarının analizinde; Zorunlu Göç Teorisi, Entegrasyon ve Uyum Teorileri, Ağ Teorisi ve Düalist İşgücü Piyasası Teorisi gibi teoriler kullanılabilir (Ede, 2017). Bu bağlamda Suriyeli göçmenlerin sosyal uyum süreçlerini incelemek için hazırlanan bu tez çalışmasında göç teorileri ile Entegrasyon ve Uyum Teorisinden yararlanılmıştır. Adana gibi büyük bir şehirde Suriyeli göçmenlerin toplumsal, kültürel ve ekonomik uyumlarını analiz etmek için söz konusu teorilerinin sunduğu perspektifler, mevcut durumun daha iyi anlaşılabilmesini sağlayacaktır.

2.1.1. Göçün Nedenleri

Göçün nedenleri çok karmaşık ve çeşitli etmenlere bağlı olarak açıklanmaktadır. Göçün nedenleri genellikle sosyal, ekonomik, çevresel, politik ve demografik faktörlere göre ayrılmaktadır. Göçün ekonomik nedenleri daha iyi ücretlerin talep edilmesi, işsizlik ve ekonomik istikrarsızlık şeklinde ifade edilmektedir. İnsanlar iş bulma umuduyla bir ülkeden başka bir ülkeye veya bir bölgeden başka bir bölgeye göç etmektedirler. Kişilerin kendi ülkelerinde veya yaşadıkları şehirlerde beklentilerin altında ücretler almaları yine farklı yerlere göç etmeyi mecburi kılmaktadır (Ağır ve Sezik, 2015).

Ülke içerisinde ekonomik krizlerin olması, yüksek enflasyon ve yoksulluk nedeniyle kişiler veya topluluklar bir bölgeden başka bir bölgeye göç etmektedirler. Göçün bir diğer nedeni eğitim öğretim fırsatları, kültürel ve dini özgürlükler aile birleşimi şeklinde gerçekleşmektedir. Kişiler başka ülkelerde daha iyi eğitim öğretim alabilmek için geçici

süreliliğine göç etmektedirler. Yine benzer şekilde kültürel veya dini özgürlüklerini tam olarak yaşayamadığını düşünen kişi veya topluluklar göç hareketi gerçekleştirmektedir (Demiroğlu, 2024).

Savaş ve çatışmalar, demokrasi ve siyasi istikrar, zulüm ve baskı sebepleri ile yine göç hareketleri meydana gelmektedir. Özellikle Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye göç etmelerindeki en önemli nedenlerin başında; can güvenliği tehdidi, altyapının çökmesi, ekonomik çöküşün ve işsizliğin yaşanması, baskıların ve zulümlerin yaşanması sıralanabilir. Suriyeli göçmenler için Türkiye, çeşitli açılardan görece güvenli ve cazip bir sığınak olarak görülmüştür. Bunun başlıca sebepleri; Türkiye'nin açık kapı politikası uygulaması, geçici koruma statüsü, kültürel- tarihsel bağlar ve coğrafi yakınlıktır (Güney, 2021). Göçün bir diğer sebebi çevresel nedenlere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bunlar kaynak kıtlığı, doğal afetler, iklim değişiklikleridir. Deprem, kuraklık, sel gibi doğal afetler nedeniyle birçok insan yaşadıkları bölgeleri terk etmek zorunda kalmıştır. Yine benzer şekilde tarım arazilerinin bozulması, iklim değişikliklerinin uzun süren etkisi insanları göç etmeye mecbur bırakmıştır. Demografik nedenlerden dolayı da göç hareketi gerçekleşebilmektedir. Bunlar, demografik dengesizlikler ve nüfus yoğunluğuna bağlı olarak gerçekleşmektedir (Ağırkaya, 2023).

Görüldüğü üzere göçün birçok nedeni bulunmaktadır. Göç hareketleri bu nedenlerin etkileşimi veya birleşimi sonucunda meydana gelmektedir. Göç hareketleri hem göç eden kişi veya toplulukları hem de göç edilen bölgeyi sosyoekonomik ve kültürel açıdan etkilemektedir.

2.1.2. Göçün Sonuçları

Göç hem göç eden birey ve topluluklar hem de göç edilen topluluklar için farklı sonuçlar doğurmaktadır. Göçün sonuçları kültürel, ekonomik ve politik alanlarda görülmektedir. Göçün sonuçları kişiler ve topluluklar açısından bazen pozitif bazen de negatif olarak değerlendirilmektedir (Özdemir, 2012).

Göç eden kişi veya topluluklar için göçün sonuçları ekonomik fırsatlar, eğitim olanakları, aile bölünmeleri, kültürel entegrasyon zorlukları şeklinde ortaya çıkmaktadır. Göç edilen topluluklarda ise göçün sonuçları demografik değişimler, işgücü kaybı ve döviz akışı gibi sonuçları meydana getirmektedir. Göç edilen bir ülkede siyasi ve sosyal tepkilerin verilmesi oldukça doğal bir sonuçtur. Aynı zamanda sosyal hizmetlere olan talebin artması söz konusu

olmaktadır. Kültürel çeşitlilik ve iş gücü piyasasındaki değişikliklerde yine benzer şekilde göçün sonuçları olarak ifade edilmektedir (Yaylı ve Arslan, 2023).

Uluslararası ilişkilerde değişikliklerin olması, kültür alışverişi ve kültürel bilginin yayılması gibi sonuçlarda göçün mevcut sonuçları arasında yer almaktadır. Göçmenler genellikle daha iyi iş fırsatları ve daha iyi para kazanabilmek için başka ülkelere göç etmektedirler. Aynı zamanda kendi ülkelerindeki eğitim öğretim hizmetlerinden memnun olmayan kişiler yine benzer şekilde başka ülkelerdeki eğitim hizmetlerinden yararlanmak için göç etmektedirler. Göç edilen bölgede göç eden kişilerin dışlanması, entegrasyon zorlukları çekmesi, dil bariyerleriyle karşılaşmaları mevcut olan sonuçlar arasında yer almaktadır. Özellikle Türkiye'ye Suriye ve diğer ülkelerden çok sayıda göçmen vatandaş çeşitli nedenlere bağlı olarak göç etmektedir. Bu durum ülkemizde Türk toplumu tarafından birçok sosyal ve siyasal tepkilere neden olmuştur. Ülkedeki işsizlik oranları artmış ve demografik değişimler yaşanmıştır (Yaman, 2024).

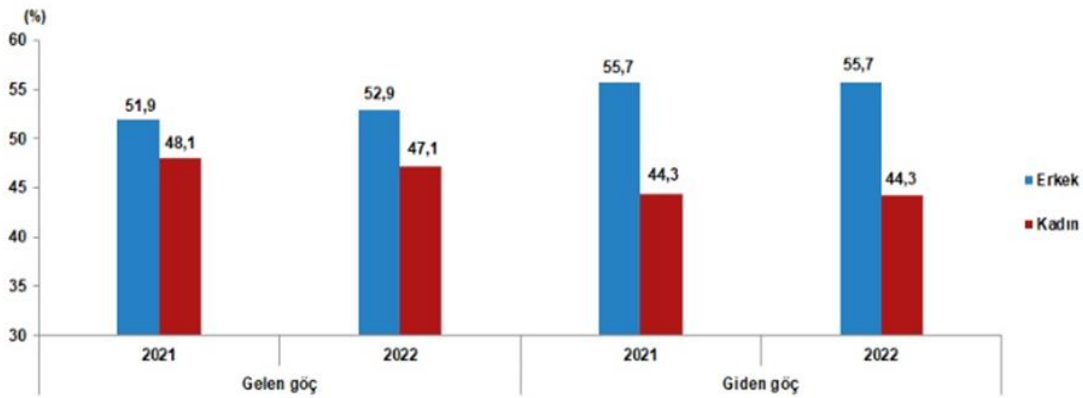
Ülkemizin bazı bölgelerinde güvenlik ile ilgili problemler meydana gelmiştir. Kültürel çeşitliliğin olması işgücü piyasasındaki değişiklik ve sosyal hizmetlerden yeterli düzeyde yararlanamama gibi durumlar Türk toplumunun büyük ölçüde negatif yaklaşım geliştirmesine neden olmuştur. Küresel sonuçlar içerisinde Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere karşı misafirperver ve hoşgörülü yaklaşımı uluslararası ilişkilerde Türkiye'nin imajını doğrudan arttırmıştır (Ekiyor, 2021). Göçün sonuçları toplumların politikalarına, sosyal yapılarına, ekonomik durumlarına göre farklılık göstermektedir. Göçmenlerin göç ettikleri ülkeler ile aralarındaki kültürel farklılıkların oldukça fazla olması entegrasyon sürecinin uzamasına neden olmuştur (Koçak ve Gündüz, 2017).

2.1.3. Göç Türleri

Göç, çeşitli nedenlere bağlı olarak insanların bir bölgeden başka bir bölgeye temelli veya geçici süre hareket etme durumudur. Göç türlerini değerlendirebilmek için göçmenlerin yaşadığı zorluklar, kaynak ve hedef toplumlar üzerindeki etkileri göçmenler ile ilgili politikaların anlaşılması gerekmektedir. Göç türleri; iç göçler, dış göçler ve uluslararası göçler olmak üzere üç ana bölümden oluşmaktadır. İç göç, herhangi bir ülke içerisinde eğitim, çevresel faktörler, evlilik ve iş nedeniyle bölgeden bölgeye yapılan göçlere verilen

isimdir. Dış göç ise yine benzer nedenlere bağlı olarak bir ülkeden başka bir ülkeye göç etme durumu olarak ifade edilmektedir (Ağır ve Sezik, 2015).

Uluslararası göç, bir kişinin doğduğu ülkesini terk ederek başka bir ülkede yaşamaya başlaması olarak tanımlanmaktadır. Bu göç sığınma, iş, aile birleşimi ve eğitim gibi nedenlere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bu göçler dışında literatürde yer alan diğer göçler incelendiğinde zorunlu göçler, isteğe bağlı göçler, ekonomik göçler, aile birleşimi göçleri, eğitim göçü, çevresel göçler olarak göçlerin farklı şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Çevresel göçler adından da anlaşılacağı gibi iklim değişiklikleri ve doğal afetler nedeniyle meydana gelen göçlerdir. Bunun en önemli örneği, Kahramanmaraş, Adıyaman, Hatay bölgesinde 6 Şubat 2023 tarihinde büyük bir deprem felaketinin olmasıyla birlikte bölgedeki halkın geçici süreliğine ülkenin başka bölgelerine göç etmesi örnek olarak verilebilmektedir (Demiroğlu, 2024). Eğitim göçü tamamen Yükseköğretim kurumları ve üniversite nedeniyle yapılan göçlerdir. Bu göçler iç göç ve dış göç olarak farklı şekillerde gerçekleşmektedir. Aile üyelerinin bir araya gelmesi hedefi ile yapılan göçlere ise aile birleşimi göçü adı verilmektedir. Özellikle geçmiş dönemlerde Almanya'ya işçi olarak giden kişilerin bir süre sonra aile birleşimi nedeniyle Türkiye'ye kesin dönüş yapmaları örnek olarak verilmektedir (Türkcan, 2017). Şekil 1'de Türkiye'de iç ve dış göç oranları verilmiştir.

Şekil 1.

Türkiye’de iç ve dış göç oranları

Kaynak: TÜİK, 2023

Şekil 1’deki veriler 2021-2022 yılları arasında erkeklerin kadınlara oranla daha yoğunluklu olarak Türkiye’ye geldiğini ve Türkiye’den gittiğini göstermektedir. Bu oran yüksekliğinin erkeklerin ailelerini geçindirebilme yükümlülüğü dolayısıyla iş bulma ve çalışma zorunluluğuyla doğru orantılı olduğu çıkarımını yapmak mümkündür.

İsteğe bağlı göçler genellikle daha iyi yaşam şartları, eğitim, ekonomik fırsatlar gibi nedenlerle kişilerin kendi isteğine bağlı olarak gerçekleşmektedir. Zorunlu göçler ise doğal afetler, savaşlar, terör eylemleri, çevresel değişiklikler gibi nedenlere bağlı olarak kişilerin evlerini veya ülkelerine terk etmek zorunda kalmaları olarak açıklanmaktadır. Göçler, bireylerin ihtiyaçlarına göre şekillenmektedir. Kimi bireyler refah düzeyini artırmak amacıyla beyin göçü yaparken kimi bireylerde kendi ülkelerindeki savaşlardan kaçmak amacıyla zorunlu göç yapmaktadır. Bu nedenle dünya genelinde etkili bir göç yönetiminin gerçekleştirilebilmesi için göç türleri ve özellikleri üzerinde durulması gerekmektedir (Özdemir, 2012).

2.1.3.1. Dış Göç

Dış göç, bir kişinin ya da topluluğun çeşitli nedenlere bağlı olarak kendi ülkelerinden başka bir ülkeye taşınma sürecini ifade etmektedir. Dış göçler ekonomik, çevresel, sosyal ve politik sebeplere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Dış göçün nedenleri oldukça karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Kişiler daha iyi iş imkanları sağlamak, daha iyi ekonomik şartlara sahip olmak ve yaşam standartlarını yükseltmek için kendi ülkelerinden başka ülkelere göç etmektedirler. Ülkede meydana gelen savaş, sosyal istikrarsızlık, baskı, insan hakları ihlali, terör ve zulüm gibi faktörler de kişilerin kendi ülkelerinden başka ülkelere dış göç gerçekleştirmelerine neden olmaktadır (Akan ve Arslan, 2008). Tablo 1’de 2022 yılında yurt dışından Türkiye’ye ve Türkiye’den yurt dışına gerçekleşen göç hareketleri verilmiştir.

Tablo 1.
2022 Yılında yurt dışından Türkiye'ye ve Türkiye'den yurt dışına gerçekleşen göç hareketleri

Göç Türü	Yıl	Toplam Kişi Sayısı	Erkeklerin Yüzdesi	Kadınların Yüzdesi	Türk Vatandaşı	Yabancı Uyruklu
Yurt Dışından Göç Edenler	2022	494,052	%52,9	%47,1	94,409	399,643
Türkiye'den Göç Edenler	2022	466,914	%55,7	%44,3	139,531	327,383

Kaynak: TÜİK, 2022

Tablo 1’ de 2022 yılında yurt dışından göç eden yabancı uyruklu bireylerin sayısının 399,643, Türkiye’den göç edenlerin ise 327,383 olduğu görülmektedir.

Aile birleşimleri, çevresel değişiklik, eğitim ve mesleki gelişim gibi nedenlere bağlı olarak da dış göç meydana gelmektedir. Günümüzde Türkiye’de mevcut nedenlere bağlı olarak birçok dış göç hareketi yaşanmaktadır. Dış göç hem kaynak olan ülkelere hem de hedef olan ülkelere sosyal, kültürel, ekonomik olarak etki etmektedir. Göçmenler hedef ülkelerde çeşitli kültürel çeşitlilik meydana getirmektedir. İşgücü piyasalarına da katkıda bulunmaktadır. Fakat aynı zamanda dış göçün meydana gelmesi entegrasyon, sosyal hizmetlere erişim, uyum gibi zorlukları da beraberinde getirmektedir (Çakran ve Eren, 2017).

Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de bir entegrasyon sorunu yaşadığı gibi, Türk vatandaşlar da farklı ülkelere dış göç gerçekleştirdiklerinde birtakım entegrasyon sorunları, sosyal dışlanma, sosyal hizmetlere ulaşım da sorun yaşama gibi mevcut problemler ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Kaynak ülkeler için dış göç genellikle genç işgücünün kaybedilmesi ve beyin göçü şeklinde sonuçlanmaktadır. Fakat göçmenlerin yurt dışından göndermiş oldukları para transferleri ekonomiye büyük oranda katkı sağlamaktadır. Dış göç uluslararası toplum içerisinde oldukça karmaşık bir durum olarak algılanmaktadır (Ağırkaya, 2023).

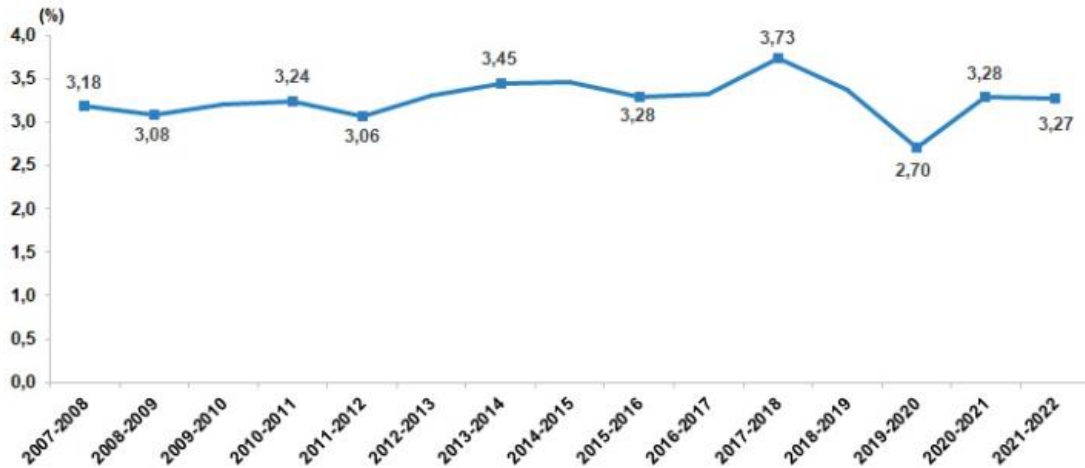
Göçmenlerin entegrasyon süreçlerinin desteklenmesi, haklarının korunması hem kaynak hem de hedef ülkeler için sosyal ve ekonomik kalkınmanın sağlanması ve göç politikalarının

oluşturulması dış göç faaliyetlerinin daha sağlıklı ve amacına uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlayacaktır (Yaylı ve Arslan, 2023).

2.1.3.2. İç Göç

İç göç kişilerin ya da toplulukların sosyal, ekonomik, sağlık, eğitim hizmetleri gibi daha iyi yaşam şartları için ülke toprakları içerisinde bir bölgeden başka bir bölgeye göç hareketleri olarak tanımlanmaktadır. Bu tür göçler genellikle kırsal alanlardan kentsel alanlara doğru gerçekleşmektedir. İç göçün başlıca nedenleri eğitim olanakları, ekonomik faktörler, evlilik, sağlık hizmetlerine erişim, doğal afetler ve çevresel değişiklikler, sosyal ve kültürel nedenler şeklinde ifade edilmektedir (Yıldız, 2014).

İç göçler demografik değişikliklerin meydana gelmesine, ekonomik etkilerin değişmesine, sosyal entegrasyon problemlerinin ortaya çıkmasına, kırsal alanların boşalmasına ve kentsel problemlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Türkiye'de ve diğer ülkelerde iç göç hareketleri kalkınma süreçlerini hem pozitif hem de negatif yönde etkilemektedir. Göçün yönetilmesi, altyapı ve kentleşme politikalarının doğru bir şekilde gerçekleştirilmesi, kırsal alanlarda kalkınma ve eğitim gibi bütüncül politikaların uygulanması iç göçün olumsuz etkilerini en aza indirgeyecektir. Böylelikle iç göçün getirmiş olduğu fırsatlar en iyi şekilde değerlendirilecektir (Türkcan, 2017). Şekil 2'de Türkiye'de iç göç oranları verilmiştir.

Şekil 2.

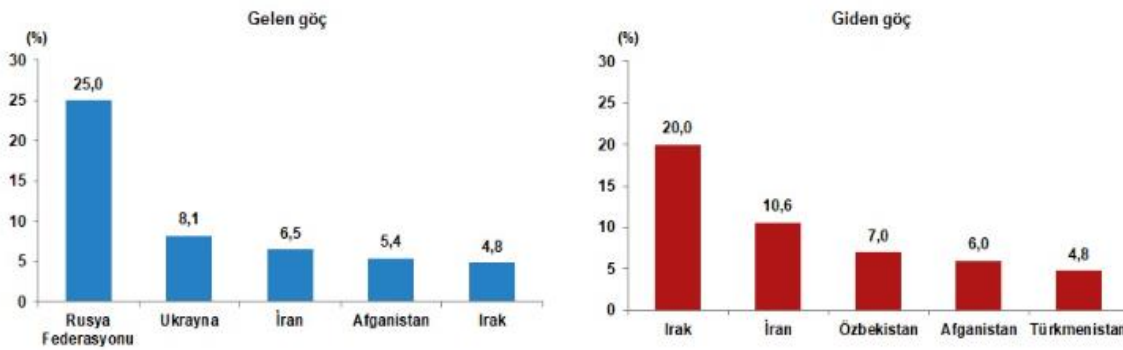
Türkiye'de iç göç oranları

Kaynak: TÜİK, 2022

Türkiye'de 2007-2008 döneminde %3,18 olan iller arası göç eden nüfus oranı, yıllar içinde değişken bir seyir izleyerek 2022 yılında %3,27'ye yükselmiştir. Bu dönemde 2 milyon 791 bin 156 kişi iller arasında göç etmiştir. Göç edenlerin %47,9'u erkeklerden, %52,1'i ise kadınlardan oluşmaktadır. İstanbul, 385 bin 294 kişiyle en çok göç alan il olurken, onu sırasıyla Ankara ve İzmir izlemiştir. En az göç alan iller ise Ardahan, Bayburt ve Kilis olmuştur. İstanbul, Ankara ve İzmir en çok göç alan iller olurken aynı zamanda en çok göç veren illerde olmuştur. İstanbul, 418 bin 82 kişiyle en çok göç veren ilken, onu Ankara ve İzmir takip etmiştir. En az göç veren iller ise sırasıyla Tunceli, Kilis ve Ardahan olmuştur (TÜİK, 2022).

2.2. Uluslararası Göç

Uluslararası göç, kişilerin veya toplulukların kendi ülkelerinden başka bir ülkeye sürekli veya geçici olarak taşınması anlamına gelmektedir. Bu tür göçler ülkelerin sosyal, ekonomik, çevresel ve politik farklılıkları nedeniyle ortaya çıkmaktadır. Genellikle uluslararası göçler iş değişikliği, daha iyi yaşam standartlarına sahip olma, sığınma ve eğitim imkanları gibi nedenlere bağlı olarak gerçekleşmektedir. Uluslararası göçün başlıca sebepleri; ekonomik faktörler, doğal afetler ve çevresel faktörler, savaş ve çatışma, eğitim ve iş olanakları, aile birleşimidir. Uluslararası göçün sonuçlarına bakıldığında politik etkiler, kültürel çeşitlilik, ekonomik etkiler, toplumsal entegrasyon problemleri, güvenlik ve istikrar gibi faktörler bulunmaktadır (Tayanç, 2023). Şekil 3'de Türkiye'de uluslararası göç oranları verilmiştir.

Şekil 3.

Türkiye'de uluslararası göç oranları

Kaynak: TÜİK, 2022

Türkiye'ye 2022 yılında gelen yabancı uyruklu nüfus içinde Rusya Federasyonu vatandaşları %25 ile ilk sırayı almıştır. Onları sırasıyla %8,1 ile Ukrayna, %6,5 ile İran, %5,4 ile Afganistan ve %4,8 ile Irak vatandaşları izlemiştir. Türkiye'den göç eden yabancı uyruklu nüfus içinde ise Irak vatandaşları %20 ile ilk sırayı almıştır. Onları sırasıyla %10,6 ile İran, %7 ile Özbekistan, %6 ile Afganistan ve %4,8 ile Türkmenistan vatandaşları takip etmiştir (TUIK, 2022). Bu istatistiklerde Suriyeli bireylerin yer almamasının sebebi 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu kapsamında Suriyeli göçmenlerin “geçici koruma” statüsünde olmasıdır. Suriyeli göçmenler için gerek Göç İdaresi Başkanlığı gerekse de İçişleri Bakanlığı gibi kurumlar ayrı istatistik yayımlamaktadırlar.

Uluslararası göçler hem göç eden kişi ve topluluklar hem de göç alan ülke açısından çeşitli zorluklar ve fırsatlar yaratmaktadır. Bu sebeple göç politikalarının sosyal, ekonomik, politik ve kültürel etkileri dikkate alınarak dengeli bir göç politikasının geliştirilmesi gerekmektedir (Yaman ve Kaya, 2023). Araştırmanın bu kısmında uluslararası göç konusu yasa dışı göç, mülteci ve sığınmacı göçü şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

2.2.1. Yasadışı (Düzensiz) Göç

Yasa dışı göç faaliyetleri, hedef olan ülkenin belirlemiş olduğu göç yasalarını ihlal ederek gerçekleştirilen göç hareketlerini ifade etmektedir. Bu göçler herhangi bir ülkeye yasa dışı yollardan girmek ve orada ikamet etmeye devam etmek şeklinde gerçekleşmektedir. Yasa dışı olan göçmenler göçmenlik prosedürlerini karşılamadıkları için ya da vize başvuruları reddedildiği için bu yöntemi tercih etmektedirler. Yasa dışı göçün sebepleri; çevresel nedenler, siyasi nedenler, ekonomik nedenler ve aile birleşimidir. Yasa dışı göçlerin sonuçları da oldukça önemlidir (Demiroğlu, 2024).

Yasa dışı göçler ile birlikte hedef ülkede güvenlik problemleri ortaya çıkmaktadır. Hedef ülkenin sınırlarını kontrol etme zorunlulukları doğrudan artmaktadır. Yasa dışı göçler, hedef olan ülkedeki demografik yapıyı değiştirerek ekonomik problemlerin ortaya çıkmasına, hedef ülkede yaşayan toplumun istihdam alanlarının daralmasına ve kültürel, dinsel ve dilsel farklılıklardan dolayı toplumlar arasında gerilimlerin yaşanmasına sebep olabilmektedir. Bu sebeple yasa dışı göçmenlerin kültürel ve sosyal entegrasyonları oldukça zordur. Yasa dışı göçmenler göç yasalarını ihlal ettikleri için çeşitli hukuksal prosedürlere tabi

tutulmaktadırlar. Tutuklanma, cezai yaptırım uygulama veya sınır dışı edilme hukuki sonuçlara örnek olarak verilebilir (Çakran ve Eren, 2017).

Yasa dışı göçler uluslararası alanda hedef ülkenin diplomatik ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir. Göçmenlerin ülkeler arasında yasa dışı göç gerçekleştirmeleri diplomatik anlaşmazlıklara ve tartışmalara neden olmaktadır. Dış göçün engellenmesi uluslararası iş birliği ve etkili göç politikaları ile mümkün olacaktır (Tayanç, 2023).

2.2.2. Mülteci ve Sığınmacı Göçü

Mülteci ve sığınmacı göçü kişilerin veya toplulukların kendi ülkelerinde doğal afet, savaş, zulüm ve diğer tehlikeler sebebiyle güvenli bölgelere kaçmaları anlamına gelmektedir. Uluslararası düzeyde mülteci ve sığınmacı göçü oldukça üzücü bir durumdur. Mülteci statüsüne sahip olan bir kişi kendi ülkesine dönmesi halinde korku duyacağı bir tehdit ile karşı karşıya olduğunu bilmektedir. Mülteci statüsü ve korunma uluslararası hukukta tanımlanan bir konudur. 1951 Cenevre Mülteci Sözleşmesi ve 1967 Protokolü tarafından mülteci ve sığınmacı göçleri korunmaktadır. Bu belgeler genel olarak dünyada yaşayan mülteci ve sığınmacı vatandaşları korumaya yönelik oluşturulmuştur (Koçak ve Durgun, 2023).

Göçün sonuçlarına bakıldığında yine diğer göçlere benzer şekilde hedef ülkede ve göçmenlerde siyasi, ekonomik ve sosyal etkiler, toplumsal entegrasyon sorunları, kaynak tükenmesi ve güvenlik endişeleri söz konusu olmaktadır. Mülteci ve sığınmacı göçü uluslararası süreçte oldukça önemli bir konudur. Bu tür göçlerin doğru bir şekilde yönetilmesi insani yardım, insan haklarına saygı, entegrasyon ve koruma gibi ilkelerin önemini gözler önüne sermektedir (Yıldız, 2014).

2.3. Suriyeli Mülteci Meselesi

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'deki durumu ve bu durum kapsamında gerçekleştirilen politikalar son dönemlerde Türkiye'nin en önemli konularından biri haline gelmiştir. Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere karşı oluşturduğu politikalar aşağıda maddeler halinde verilmiştir; (Ağır ve Sezik, 2015).

- Geçici koruma statüsü,
- Açık kapı politikası,
- Eğitim ve Sağlık Hizmetleri,

- Kentte veya kamp alanlarında yaşama hakkı,
- Uluslararası işbirliği,
- İstihdam ve geçim kaynaklarıdır.

Türkiye'deki Suriyeli göçmenlere geçici koruma statüsü verilmiştir. Bu statü kapsamında kişilere Türkiye'de çalışma ve ikamet izni sağlanmıştır. 2011 yılında Suriye'de iç savaşın başlamasıyla birlikte Türkiye açık kapı politikası uygulayarak Suriyeli göçmenlere ev sahipliği yapmıştır. Böylelikle milyonlarca Suriyeli vatandaş Türkiye'ye barınma ve sığınma hedefiyle göç etmeye başlamıştır (Özdemir, 2012).

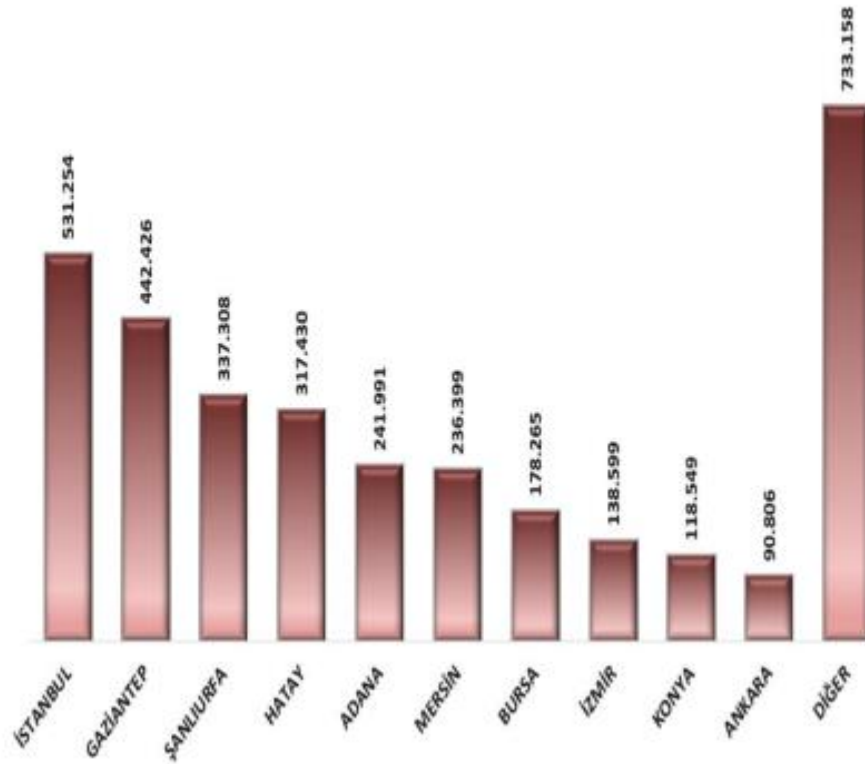
Türkiye Suriyeli mültecilere geçici koruma statüsü dışında kentte yaşama, acil durum barınmaları için kamp alanları oluşturma, temel ihtiyaçlarının karşılanması için eğitim ve sağlık hizmetleri sunma gibi haklar tanımıştır. Suriyeli göçmenlerin istihdam edilebilmeleri için çeşitli teşvik programları oluşturulmuştur. Suriyeli göçmenlere yönelik meslek edindirme ve iş öğretme programları açılmıştır. Aynı zamanda Suriyelilerin geçim kaynaklarına daha kolay ulaşmaları için destek programları oluşturulmuştur (Ağırkaya, 2023).

Türkiye Suriyeli göçmenlere bu hakları verirken, uluslararası işbirliği çalışmaları gerçekleştirmiştir. Özellikle Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşlar ile göçmen politikaları konusunda düzenli olarak görüşmeler sağlamaktadır. Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik politikası hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok tartışmanın meydana gelmesine sebep olmuştur. Bu tartışmaların temel sebebi; istihdam olanakları, sağlık eğitim hizmetleri, temel kaynaklara erişim gibi nedenlerin yanı sıra ülkemizin sosyal ve ekonomik koşulları ile de ilişkilidir (Yaman ve Kaya, 2023).

2.3.1. Suriye Krizinin Başlangıcı ve Türkiye'ye Göç

Suriye krizi 2011 yılında hükümet karşıtı olan grupların protesto etmesiyle başlamış ve bu protestolar hükümete karşı birtakım isyanların meydana gelmesine neden olmuştur. Nihayetinde iç savaş başlamış ve bu durum Suriye'de büyük bir insani krizin ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Böylelikle milyonlarca Suriyeli hayatta kalabilmek ve zulümden kaçabilmek için Türkiye dahil olmak üzere çevre ülkelere göç etmeye başlamışlardır. Türkiye, Suriye'deki iç savaştan etkilenen Suriyeli göçmenlere karşı oldukça hoşgörülü ve sahiplenici bir yaklaşım geliştirmiştir (Koçak ve Gündüz, 2017).

Türkiye'nin Suriyeli sığınmacıları kabul etmiş olduğu bölgeler; Güney sınırları İstanbul, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir. İstanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerde çok sayıda Suriyeli göçmen ikamet etmiş ve çalışma şartlarından yararlanmıştır. Büyük şehirlerdeki Suriyeli göçmenler genellikle ekonomik nedenler sebebiyle büyük şehirleri tercih etmişlerdir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Van gibi iller Suriyeli göçmenlerin yaşam alanları haline gelmiştir. Türkiye ile Suriye sınırı boyunca uzanan bölgelerde Suriyeli mülteciler Türkiye'ye geçiş yapmaya başlamıştır. Özellikle Gaziantep, Hatay, Şanlıurfa, Kilis gibi iller yoğun olarak Suriyeli göçmenlerin yaşadıkları bölgelerdir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Şekil 4'de Türkiye'deki geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 4.

Türkiye'deki geçici koruma kapsamında bulunan Suriyelilerin ilk 10 ile göre dağılımı

Kaynak: Göç İdaresi Başkanlığı (16.02.2024a)

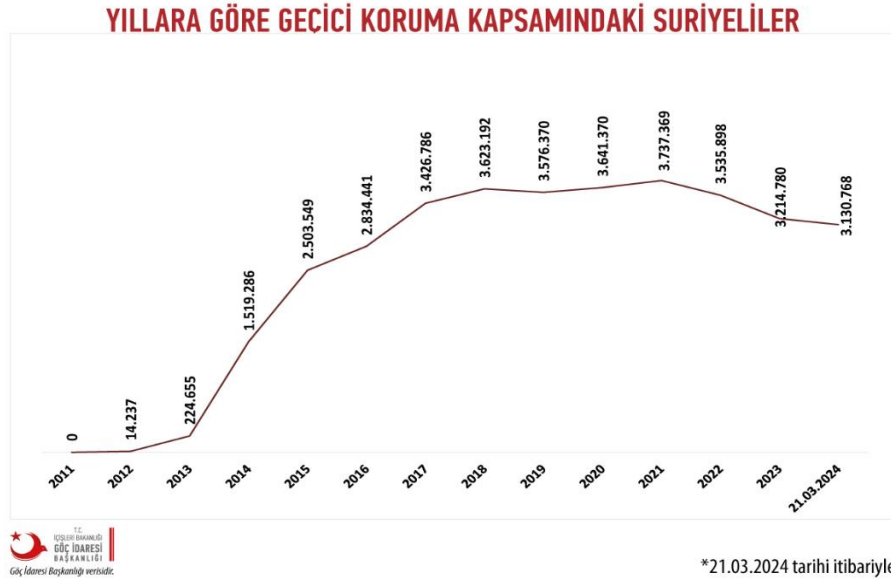
Tablo 2'de Türkiye'deki geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin cinsiyet ve yaşlarına göre dağılımı verilmiştir.

Tablo 2.
Türkiye’deki geçici koruma statüsünde bulunan Suriyelilerin cinsiyet ve yaşlarına göre dağılımı

Yaş	Erkek	Kadın	Toplam
Toplam	1.776.272	1.589.913	3.366.185
0-4	239.472	224.237	463.709
5-9	273.702	258.250	531.952
10-14	192.572	181.676	374.248
15-19	132.600	120.013	252.613
20-24	211.632	175.676	387.308
25-29	191.392	152.233	343.625
30-34	138.545	111.054	249.599
35-39	119.038	95.315	214.353
40-44	83.038	73.093	156.131
45-49	58.467	56.685	115.152
50-54	44.123	43.789	87.912
55-59	35.117	35.511	70.628
60-64	22.842	23.812	46.684
65-69	15.518	16.904	32.422
70-74	9.226	10.093	19.319
75-79	4.660	5.619	10.279
80-84	2.354	3.151	5.505
85-89	1.163	1.663	2.826
90 ve üstü	781	1.139	1.920

Kaynak: TC. Göç İdaresi Başkanlığı (24.03.2024b)

Sığınmacılar ise genellikle uluslararası alanda koruma talep etmektedirler. Ancak mülteci statüsünde olmadıkları için geçici korunma haklarından yararlanmaktadırlar. Mülteciler ve sığınmacılar arasındaki farka bakıldığında sığınmacıların geçici bir süre sınırlı haklara sahip oldukları görülmektedir. Mülteci ve sığınmacı göçlerin temel nedenleri iç çatışmalar, savaşlar, insan haklarının ihlal edilmesi, doğal afetler, ekonomik zorluklar ve iklim değişiklikleridir (T.C. Göç İdaresi Başkanlığı, 2024). Şekil 5’de Türkiye’de bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yıllara göre sayıları verilmiştir.

Şekil 5.

Türkiye’de bulunan geçici koruma kapsamındaki Suriyelilerin yıllara göre sayıları

Kaynak: <https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638>

2.3. Suriyeli Mülteci Politikası

Türkiye Suriyeli göçmenlere bu hakları verirken, uluslararası işbirliği çalışmaları gerçekleştirmiştir. Özellikle Avrupa Birliği ve diğer uluslararası kuruluşlar ile göçmen politikaları konusunda düzenli olarak görüşmeler sağlanmıştır. Türkiye'nin Suriyeli göçmenlere yönelik politikası hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birçok tartışmanın meydana gelmesine sebep olmuştur. Bu tartışmaların temel sebebi; istihdam olanakları, sağlık ve eğitim hizmetleri, temel kaynaklara erişim gibi nedenlerin yanı sıra ülkemizin sosyal ve ekonomik koşulları ile de ilişkilidir (Yaman ve Kaya, 2023).

Suriye’de iç savaşın başlamasıyla birlikte milyonlarca Suriyeli göçmen Türkiye’ye sığınmıştır. Türkiye’nin Suriyeli göçmenlere karşı açık kapı politikası izlemesi büyük bir insanlık hizmeti olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası ilişkilerde de Türkiye’nin imajını doğrudan arttırmaktadır. Ancak bu durum zaman içerisinde Türkiye’deki sosyal, ekonomik ve politik altyapıların bozulmasına neden olmuştur. Türk toplumunun hizmet ve diğer sektörlerde istihdam alanlarını daraltmıştır. Türkiye’de güvenlik gibi sorunların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Türk toplumu ve Suriyeli göçmenler arasındaki sosyal entegrasyon sorunları günümüzde hala daha devam etmektedir (Yaman, 2024).

2.3.2. Türkiye’deki Suriyeli Göçmenlerin Durumu

Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin durumunun incelenmesi birkaç farklı faktöre bağlı olarak gerçekleşmektedir. Bunlar; yaşam koşulları, hukuki statüler, eğitim, toplumsal uyum, sağlık hizmetleridir. Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenler genellikle geçimlerini sağlayabilmek, çocuklarına bakabilmek ve hayatta kalabilmek için çok büyük zorluklarla mücadele etmektedirler. Çoğu, gayri resmi olarak çalışma faaliyetlerini sürdürmekte, çok düşük ücretlerle saatlerce çalışmaktadırlar. Bununla beraber Türkiye hükümeti ve yardım kuruluşları Suriyeli göçmenlere yönelik eğitim, sağlık, barınma ve temel ihtiyaçlarını karşılama hizmetleri sunmaktadır (Ağırkaya, 2023).

Türkiye, Suriyeli göçmen çocuklarının eğitim ve öğretimine fazlasıyla önem vermektedir. Suriyeli göçmen çocukların Türkçe öğrenmeleri ve Türk eğitim sistemine entegre olmaları için destek programları devam etmektedir. Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenler genellikle Suriye’den kaçan sığınmacılardır. 2011 yılından bu yana Türkiye Suriyeli göçmenlere yönelik geçici koruma statüsü tanımıştır. Böylelikle Türkiye’ye göç eden Suriyeli göçmenler Türkiye’de kalma ve çalışma iznine sahip olmuştur. Ancak bu statü kalıcı çalışma veya oturma izni anlamına gelmemektedir. Türkiye Suriyeli göçmenlere yönelik toplumsal uyumu arttırmak için meslek edindirme kursları, dil öğrenme kursları, kültürel etkinliklere katılım kursları düzenlemiştir. Tüm bunların yanı sıra Türkiye günümüzde de Birleşmiş Milletler’e bağlı olan 14 kuruluş ile işbirliği içinde çalışmaktadır. Bunlar arasında;

- WHO (Dünya Sağlık Örgütü)
- ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü)
- UNICEF (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
- IOM (Uluslararası Göç Örgütü)
- UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği)
- OHCHR (İnsan Hakları Yüksek Komiserliği)
- WFP (Dünya Gıda Programı)
- OCHA (Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi) gibi kuruluşlar yer almaktadır. Bu kuruluşlarla işbirliği yaparak Türkiye, uluslararası arenada çeşitli alanlarda insani yardım ve kalkınma çalışmalarına destek vermektedir (Tayanç, 2023).

Yine benzer şekilde Suriyeli göçmenlerin sağlık hizmetlerinden yararlanabilmeleri için temel sağlık hizmetleri ücretsiz hale getirilmiştir. Fakat tüm bu uygulamalara rağmen Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de yaşadıkları zorluklar devam etmektedir. Özellikle barınma, istihdam, sağlık hizmetleri ve eğitim hizmetleri konusunda Suriyeli göçmenlerin daha fazla destek ve çözüm yollarına ihtiyaçları vardır (Yaman ve Kaya, 2023).

2.4. Sosyal Uyumun Tanımı ve Sosyal Uyum Teorileri

Sosyal uyum kavramı farklı din, dil, kültür veya etnik kökenden gelen tüm insanların bir arada yaşadığı toplumların işbirliği, barış ve uyum içerisinde yaşama yeteneğidir. Sosyal uyum, ülke içerisinde huzur ve refah seviyesini doğru orantılı olarak arttırmaktadır. Sosyal uyumda etnik kökeni, inancı, rengi, dili, dini veya kültürü farklı olan insanların birbirlerine karşı hoşgörü ile yaklaşmaları mümkündür. Böylelikle toplumsal birlik ve dayanışmanın artması çatışmaların azalması mümkün olmaktadır. Dünya üzerinde barışın sağlanması insanların birbirlerine karşı sevgi ve saygı içerisinde yaşamaları sosyal uyum ile ilişkilendirilmektedir (Ergin ve Ermegan, 2011).

Sosyal uyum kavramının anlaşılabilmesi için öncelikle sosyal uyum teorilerinin değerlendirilmesi gerekmektedir. Sosyal uyum teorileri toplumda sosyal uyumun nasıl sağlandığı, kişiler arasındaki ilişkilerin nasıl geliştiği ve toplumu etkileyen faktörleri araştırmaktadır (Sungur ve diğ., 2016). Sosyal uyum teorileri aşağıda maddeler halinde verilmiştir;

- Sembolik etkileşimcilik teorisi,
- Çatışma teorisi,
- İşlevselcilik teorisi,
- Sosyal uyum teorisi (Şeker, 2015).

Sembolik etkileşimcilik teorisi, toplumda yaşayan insanların sosyal uyumunun aralarındaki iletişim ve semboller ile mümkün olduğunu savunmaktadır. Bireyler arasında etkileyici bir iletişimin olması için toplumsal değerlerin ve normların göz önünde bulundurulması gerekmektedir (Akıncı ve diğ., 2015).

Çatışma teorisi, toplumsal uyumu negatif yönde etkileyen faktörler üzerinde çalışmalar yapmaktadır. Toplumlar arasındaki sosyal değişim, kaynak ve güç dağılımlarının değişmesi çatışma teorisi ile doğrudan ilişkilendirilmektedir (Koçan ve Kırhoğlu, 2020).

İşlevselcilik teorisi, toplumu bir bütün olarak ele almaktadır. Toplumda bütün parçaların bir işlevi olduğunu savunan bu teoride toplumsal uyumu sağlayan toplumu meydana getiren değerlerin bütünüdür (Sungur ve diğ., 2016).

Sosyal uyum teorisi uyumun ve değişimin devam eden bir süreç olduğunu savunmaktadır. Kişilerin veya toplumların değişen şartlara adaptasyon sağlamak için çeşitli yöntemler bulunduğunu ifade etmektedir (Sezgin ve Yolcu, 2016).

Tüm bu teoriler sosyal uyum kavramını açıklamak, sosyal uyumun toplum içerisindeki yeri ve önemini gözler önüne sermek için araştırmacılar tarafından ortaya koyulmuştur. Sosyal uyum dünya genelinde barışı sağlaması insanlar arasındaki iletişimi ve dayanışmayı arttırması açısından kritik bir öneme sahiptir (Akıncı ve diğ., 2015).

2.4.1. Sosyal Uyumu Etkileyen Faktörler

Sosyal uyum toplum içerisinde sevgiyi, saygıyı, empatiyi, dayanışmayı ve işbirliğini sağlayan bir süreçtir. Sosyal uyum ve sosyal uyum süreçlerini etkileyen birçok faktör vardır. Bu faktörler;

- Kültürel farklılıklar,
- Eğitim seviyesi,
- Ekonomik durum,
- Siyasi istikrar,
- Toplumsal adalet,
- İletişim teknolojileri,
- Sosyal hizmet ve destek sistemleridir (Gülmez ve Öztürk, 2010).

Eğitim, kişilerin bilgi ve beceri düzeylerine arttırmaktadır. Yeterli eğitim almamış bir birey veya topluluk eğitilmiş birey veya topluluklar karşısında yeterli düzeyde empati ve anlayış gösterememektedir. Gelir ve servet dağılımı sosyal uyumu etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Yoksulluk ve gelir eşitsizliği toplum içerisinde çatışmalara neden olmaktadır. Ancak toplum içerisinde ekonomik refahın olması ve ekonomik iyileşmenin istikrarlı bir şekilde devam etmesi toplumsal ve sosyal uyumu arttırmaktadır. Toplum genelinde adalet ve eşitliğin olmaması toplumsal huzursuzluğa ve ayrımcılığa sebep olmaktadır (Sezgin ve Yolcu, 2016). Bir ülkede yaşayan tüm insanlar ülkenin kendisine sunmuş olduğu temel hak ve özgürlüklere ulaşmak istemektedir. Siyasi istikrarda sosyal uyum sağlayan faktörlerden biridir. Hükümetin

gücünü devamlı olarak koruması, toplumda var olan düzenin sürdürülmesi, istikrarlı bir siyasi ortamın sağlanması sosyal uyumu beraberinde getirmektedir. Sosyal hizmetler, eğitim hizmetleri, sağlık hizmetleri insanların temel ihtiyaçlarını karşılamak üzere sunulan hizmetlerdir. Bu hizmetler toplumun dezavantajlarını ortadan kaldırarak sosyal uyumu arttırmaktadır. İletişim sosyal uyum faaliyetlerinde en önemli faktörlerden biridir (Özgüler, 2018).

İletişim teknolojilerinin gelişmesi insanların birbirleriyle daha hızlı ve kolay bir şekilde iletişim kurmasını sağlayarak sosyal uyumu arttırmaktadır. Araştırmanın bundan sonraki kısmında sosyal uyumu etkileyen faktörler olan eğitim ve dil öğrenimi istihdam ve ekonomik katılım konuları incelenmiştir.

2.4.1.1. Eğitim ve Dil Öğrenimi

Sosyal uyumu etkileyen faktörlerden bir diğeri eğitim ve dil öğrenimidir. Eğitim ve dil öğrenimi, iletişim yeteneği, toplumsal katılım ve entegrasyon, kültürel anlayış ve empati, eğitim ve istihdam fırsatları, bilgi ve beceri gelişimi toplumsal uyum ve barışı konularında olumlu yönde etki etmektedir. Dil öğrenimi kişilerin entellektüel ve bilişsel gelişimine katkıda bulunmaktadır. Yeni bir dil öğrenmek kişilerin uluslararası düzeyde diğer insanlarla ve topluluklarla iletişim kurmasını sağlamaktadır (Ergin ve Ermegan, 2011).

Dil öğrenimi toplum genelinde farklı gruplar ile anlaşmayı sağlayarak toplumsal uyumu güçlendirmektedir. Ortak bir dilin paylaşımı insanlar arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır. Sosyal huzurun ve kimlik duygusunun gelişebilmesi için dilin özellikle göç eden kişiler tarafından mutlaka öğrenilmesi gerekmektedir. Dil öğrenimi farklı topluluklar ve kültürler arasında köprüler kurmaktadır. Bir dilin yeterli düzeylerde öğrenilmesi farklı kültürlerin anlaşılması açısından önem arz etmektedir (Sungur ve diğ., 2016).

Dil öğrenimi, kişilerin farklı ülkelerde eğitim alma ve iş bulma fırsatlarını doğrudan arttırmaktadır. Aynı zamanda iş piyasasındaki rekabeti arttırmak doğrudan dil öğrenimi ile mümkündür. Bir kişinin yerel dil de yeterli düzeyde iletişim yeteneğinin olması, sosyal etkileşimlerini arttırmasını sağlamaktadır. Toplumsal ilişkilerin güçlendirilmesi sosyal izolasyonu doğrudan önlemektedir. Toplumsal katılım ve entegrasyon konusunda ise dil öğreniminin ve eğitimin etkisi oldukça büyüktür (Koçan ve Kırlioğlu, 2020).

Göçmenlerin veya azınlık grupların topluma daha iyi entegre olmalarında dil öğrenimi ve eğitim faaliyetlerinin etkisi oldukça büyüktür. Bu nedenle ülkemizde Suriyeli göçmenlere yönelik Türkçenin öğrenilmesi ve Türk eğitim sistemine entegrasyonun sağlanması için çeşitli destek programları sunulmaktadır (Şeker, 2015).

2.4.1.2. İstihdam ve Ekonomik Katılım

İstihdam ve ekonomik katılım sosyal uyumu doğrudan etkileyen faktörlerdendir. Toplumsal katılım, ekonomik bağımsızlık, ekonomik büyüme, toplumsal statü, toplumsal huzur ve güvenlik yoksulluğun azaltılması, toplumsal dışlanmanın önlenmesi gibi konularda istihdam ve ekonomik katılımın etkisi oldukça büyüktür. İstihdam kişilerin ekonomik bağımsızlıklarını sağladığı işgücü kollarıdır. Kendi geçimlerini sağlayan kişiler toplum içerisinde güçlü konuma gelmektedir ve sosyal statülerini doğrudan arttırmaktadır. İstihdam kişilerin topluma aktif olarak katılımlarını teşvik etmektedir. İş sahibi olan kişilerin toplumsal adaptasyonların daha güçlüdür (Özgüler, 2018).

Kişilerin toplumsal statülerini ve itibarlarını arttırmalarında iş sahibi olmalarının etkisi oldukça büyüktür. İş sahibi olan bir kişi toplum içerisinde kabul görme duygusu kazanarak sosyal kimlik elde etmektedir. İstihdam, doğrudan ülke ekonomisini geliştiren ve büyüten bir faktördür. İşgücünün verimli bir şekilde kullanılması ülkedeki üretim oranlarının artmasını sağlamaktadır. Bu durum paralel bir şekilde ülkenin gelir düzeyini yükseltmektedir. Yoksulluğun azaltılması uluslararası düzeyde ülkenin imajını olumlu yönde arttırmaktadır (Sezgin ve Yolcu, 2016).

İşsizlik, sosyal dışlanma riskini doğrudan arttırmaktadır. Bu nedenle kişilere yeteneklerine göre doğru istihdamların sağlanması toplumsal dışlanmayı doğru orantılı olarak önleyecektir. İstihdam toplumsal güveni ve huzuru desteklemektedir. Ekonomik belirsizlik ve işsizlik durumları toplumda huzursuzluğa ve sosyal uyumsuzluğa neden olmaktadır. Birçok ülke toplumsal huzur ve güven eksikliği, yoksulluk, ekonomik belirsizlik nedeniyle sosyal uyumsuzluk göstererek isyan veya protesto etmektedir. İstihdam ve ekonomik katılım toplumsal uyumun artmasında ve sürdürülmesinde kritik bir öneme sahiptir. İstihdam politikaları genel olarak iş olanaklarını arttırmayı, işsizliği azaltmayı, ekonomik katılımı teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Böylelikle toplumların daha adil, uyumlu ve kapsayıcı özelliğe sahip olması beklenmektedir (Ergin ve Ermegan, 2011).

2.4.2. Mülteci ve Sığınmacı Göçünde Sosyal Uyum

Kitlemel göçler genel olarak ölkelerin ve bölgelerin yapılarında sosyal sorunların oluşmasına ve bölgesel değışimlerin yaşanmasına sebep olmaktadır. Özellikle uluslararası göçlerin yaşanmasıyla birlikte ortaya çıkan bu sorunların çözümlenmesi yalnızca toplumsal uyumun sağlanması ile giderilebilmektedir. Toplumsal yapıların sağlıklı bir şekilde yeniden inşa edilebilmesi amacıyla göç hareketlerinin kontrol edilmesi önem arz etmektedir. Toplumlar çeşitli gruplardan, kültür ögelerinden ve sosyal ilişki ağlarından oluşmaktadır. Göç hem göç alan bölgelerin daha yaşanabilir bir hale getirilmesinde hem de bireylerin aralarındaki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesinde araçtır. Bu sebeple göç olgusunda uyum politikalarının yadsınamaz bir önemi vardır (Akıncı ve diğ., 2015). Göç kavramı göçmenlerin yaşadıkları uyum sorunlarını, göç edilen bölgelerde karşılaştıkları kültürel, ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunları ve karşılaştıkları sorunlar ile başa çıkma stratejileriyle meydana gelen değışimlerden oluşmaktadır (Karasu, 2017).

Uyum sorunu kapsamında göç alan ölkelerin yerli halklarının göçmenlere verdikleri tepkiler ile göçmenlere yönelik uygulanan politika süreçleri de ele alınmaktadır. Farklı bir ifadeyle uyum sorunu göçmenlerin, göç ettikleri ölkelerin vatandaşlıklarını alana kadar yaşadıkları bütün zorlu süreçlerdir. Göçmenler ile ev sahibi ölkelere sosyal uyum sürecinin çeşitli avantajları vardır. Bunlar başlıca; uluslararası ekonomik desteklerin alınması, istihdamda meydana gelen açığın giderilmesi, ekonomik canlılığın artırılması ve okul, konut gibi yapıların inşa edilebilmesidir (Fielden, 2018). Sığınmacıların ev sahibi ölkelerde sebep oldukları en önemli sorunlar güvenlik konusunda ve doğal kaynaklar konusunda olmaktadır. Ayrıca gıda fiyatlarının yükselmesi, suç oranlarının artması ve işsizliğin artması da göçmenlerin sebep olduğu sorunlardandır. Bu sorunlar yerel halkın göçmenlere karşı olumsuz düşüncelerinin ve önyargılarının oluşmasına yol açmaktadır (Jacobsen, 2001). Uyum sorununun psikolojik, sosyo-kültürel, ekonomik ve hukuki boyutları vardır. Göçmenler, göç sürecinde yaşadıkları stres ve değışim sonucunda zihinsel bir mücadele vermektedirler ve bu sebeple psikolojik destek almaları kritik bir öneme sahiptir. Göç alan ölkelerin göçmenlere yönelik ülkeyi tanıtıcı etkinlikler düzenlemeleri, göç ettikleri ülkede haklarının ve sınırlılıklarının neler olduğunun öğretilmesine yönelik eğitimlerin verilmesi sağlıklı uyum süreçlerinin oluşturulabilmesi için önemlidir (Crisp, 2004). Uyum sürecinin

sosyo-kültürel boyutu, göçmenlerin göç ettikleri ülkelerin kültürleriyle etkileşime geçmesi sonucunda meydana gelmektedir. Göçmenlerin yeni kültürle etkileşime girmesiyle yeni kültürü tanıma ve algılama süreci başlamaktadır. Göçmenler her ne kadar yeni kültürlerden etkilense de her göçmenin yeni kültürden etkilenme düzeyi aynı olmamaktadır. Bu durum tamamen göç edenin kendisine bağlıdır. Eğer göçmen göç ettiği ülkede kalıcı olmayı istiyorsa sosyo-kültürel uyumu artmakta ancak göçmen göç ettiği ülkede geçici olarak kalmayı amaçlıyorsa bu durum sonucunda da sosyo-kültürel uyumu temel düzeyde olmaktadır (Karasu, 2017). Uyum sorununun ekonomik boyutu göçmenin göç ettiği ülkede düzenli ve sabit gelirli bir iş bulmasına göre şekillenmektedir. Eğer göçmen göç ettiği ülkede sabit gelirli bir iş bulamazsa sosyo-kültürel açıdan ve toplumsal açıdan kabul görmemektedir. Bu sebeple göçmenlerin iş bulmaları ve mevcut iş becerilerini geliştirmeleri uyum sorununun çözülebilmesi açısından kilit bir noktadır. Göçmenlerin sosyo-kültürel dengeyi kurabilmeleri için kendilerini ve ailelerini geçindirebilecek bir ücret almaları ve göç ettikleri ülke standartlarına uygun yaşam maliyetlerini karşılayabilecek imkânlarının olması gerekmektedir. Uyum sorunlarının yaşanmasının bir diğer boyutu da hukukidir. Göçmenlerin göç ettikleri toplumlarda o ülkenin vatandaşı olarak görülmesi ve siyasi katılımlarının sağlanması göç ettikleri toplumlarda tam bir birey olduklarının göstergesidir. Bu durum aynı zamanda göçmenlerin ev sahibi ülkelerdeki yerel halkın sahip olduğu yasal haklara sahip olmasıdır. Ev sahibi ülkelerde vatandaş olan göçmen artık hukuken de ev sahibi ülkenin koruması altına alınmış olmaktadır. Göçmenlerin herhangi bir ülkenin vatandaşı olması sonucunda o ülkenin mevcut yasal ayrıcalıklarından yararlanma hakları da olmaktadır (Karasu, 2017).

Sosyal entegrasyonda uygulanan gerçekçi politikalar toplumda düzenin kurulabilmesi için yadsınamaz bir öneme sahiptir. Kentle uyum esasen toplumu oluşturan grupların birbirleriyle uyum içerisinde yaşamasıdır. Bu sebeple göç eden bireylerin ya da grupların göç alan toplumlar ile uyum sorunlarının oluşmadan engellenebilmesi için her iki toplumunda birbirlerine entegre edilmesi gerekmektedir. Kentle uyum süreçlerinde göç eden birey veya grupların kendi değer yargılarından ya da davranışlarından vazgeçmeleri gerekmemektedir. Ancak bu bireylerin göç ettikleri toplumların değer yargılarını ve davranışlarını anlamaları ve buna dikkat ederek topluma entegre olmaları gerekmektedir (Karadağ ve Altıntaş, 2010).

Ayrıca kentle uyum kavramı göç eden bireylerin yeni toplumlara katkı sağlayabilme süreçlerini de kapsamaktadır. Kültürleşme süreci ise göçmenlerin diğer toplum üyeleri ile girdikleri etkileşim sürecidir. Kültürleşme genel olarak birey düzeyinde ya da grup düzeyinde gerçekleştirilmektedir. Kültürleşme süreci etkileşim süreci ile değişim süreciyle birlikte ele alındığında psiko-sosyal açıdan dört farklı tepki meydana getirmektedir (Gilgen ve diğ., 2005). Göçmenler ev sahibi ülkelerin kültürel kimliklerini kabul etmesi ve bu kimliklere asimile olmaktadır. Göçmenler kendi kültürlerine bağlı kalarak ev sahibi ülkelerin kültürlerine mesafeli olabilmekte ve ayrılma sürecine girebilmektedirler. Göçmenler ile ev sahibi ülkelerin kültürel değerleri arasında etkileşimler olabilmekte ve göçmenler için bütünleşme süreci meydana gelebilmektedir. Göçmenlerin ev sahibi ülkelerin kültürlerine yönelik hiçbir unsur paylaşmaması ya da kendi öz kültürünü korumada ımtina etmesi ise marjinalleşme sürecini oluşturmaktadır (Karasu, 2017).

Çok kültürlülük göçmenlerin kültürel değerleri ile etnik değerlerini yaşamlarına imkan tanımaktadır. Bu durumda göçmenlerin kendi değerlerini koruyarak ev sahibi toplumlar ile bütünleşmesi sağlanabilmektedir. Buna ek olarak çok kültürlülüğün yerel halklara çeşitli olumsuz etkileri de olabilmektedir. Her göçmenin yerel halk ile doğru bir şekilde bütünleşmesinden farklı olarak kendi cemaatlerini oluşturma imkanları da doğabilmektedir. Bu durum sonucunda göçmenlerin ortak bir kültürün oluşmasını engelleyebilmekte ve toplum içerisinde karışıklıklara sebep olabilmektedir (Adanu ve Johnson, 2009).

Sosyal uyum politikaları ise ülkelerin gelişmişlik seviyelerine ve göçmenlerin niteliklerine göre farklılaşabilmektedir (Ritzen ve Woolcock, 2000). Uygulanabilir sosyal uyum politikaları yalnızca gruplar arasında kurulacak sağlam iletişime bağlıdır (IOM, 2016). Sosyal uyumun en önemli sorun alanları kimliğin oluşturulması, gruplar arasında eşitliğin kurulabilmesi, kamu yararının gözetilebilmesi, yaşam kalitesinin artırılabilmesi ve sosyal ilişkilerin kurulabilmesidir (Schiefer ve Noll, 2016). Ayrıca sürdürülebilir uyum için göçmen düşmanlığının önlenmesi, sağlık hizmetlerinden yararlanma, çalışma yaşamına katılımın sağlanması, eğitim olanaklarından yararlanma ve politik katılımın sağlanması gerekmektedir (IOM, 2016). Her ülkenin göçmenlere yönelik sosyal uyum sorunları çözme stratejisi farklılık göstermektedir. Farklı ülkeler tarafından farklı zamanlarda bütünleşme, benzeşme ve çok kültürlülük politikaları uygulanmıştır (Karasu, 2017). Avustralya göçmenlere yönelik

sosyal uyum politikalarını eşitlik, demokratik katılımın sağlanması ve çok kültürlülük stratejileriyle oluşturmuştur (Everett, 2016). Angola ise göçmenlere yönelik kent alanlarının dışında yaşama ve toprağı işleme hakkı vererek sosyal uyum politikasını oluşturmuştur. Fildişi Sahili Cumhuriyeti ise göçmenlere yönelik sosyal uyum politikası olarak yalnızca temel insani gereksinimlerini karşılama hakkı vermiştir (Fielden, 2018). Afrika ülkeleri arasında yapılan göçlerde ise etnik kökenin benzer olması, dil yapılarının benzer olması ve kültürel benzerliklerin olması sosyal uyum süreçlerini kolaylaştırmış ve hızlandırmıştır. Ortak veya benzer değerlere sahip ülkeler arasında yaşanan göçlerde çok kültürlülük politikaları ve bütünleşme politikaları uygulanmıştır (Everett, 2016). Kosta Rika ise göçmenlere uluslararası destek ile kalıcı yerleşme hakkı vermiştir. Meksika’da benzer şekilde göçmenlere kalıcı yerleşme hakkı vermiş ve sosyal uyum stratejileri kapsamında çeşitli çalışmalar yürütmüştür. Kırgızistan’da göçmenlere yönelik vatandaşlık alma sürecinin kolaylaştırılması yönünde çeşitli stratejiler uygulanmıştır. Yakın coğrafyalardan Kırgızistan’a göç edilmesinde kültürel benzerliklerin olması, aynı dilin konuşulması ve dini inançların aynı olması sonucunda sosyal uyum süreçleri daha kolay bir şekilde yapılabilmektedir. Malezya ise göçmenlere sosyal uyum politikaları kapsamında ikamet hakkı vermiş, eğitim almayı ve çalışma yaşamına atılmayı kolaylaştırıcı stratejiler uygulamıştır (Fielden, 2018).

2.5. Suriye Göçünün Türkiye’ye Etkileri

2011 yılında Suriye’de başlayan savaş ile birlikte göç oranları da artmaya başlamıştır. Türkiye coğrafi olarak Suriye’ye yakın olması sebebiyle iç savaştan en çok etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Bu yoğun göç dalgası ile Türkiye sığınmacıların kentle uyum sorunu, göçmen çocukların eğitimi ve göçmenlerin kentlerde sebep olduğu gerilimler gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. 2011 yılındaki iç savaşın sebep olduğu göç dalgasına Türkiye hazırlıksız yakalanmış ve üç milyonu aşkın göçmen sayısı Türkiye’nin kapasitesinin üzerine çıkmıştır. Astana’da başlatılan barış görüşmelerine rağmen Suriye’deki saldırılar devam etmiş ve daha uzun yıllarda süreceği öngörülmektedir. Ayrıca savaş bitse bile savaşın izlerinin ve Suriye’nin ekonomisinin toparlanmasının yaklaşık 30 yıl kadar süreceği düşünülmektedir (Sandıklı ve Çakmak, 2014).

2.5.1. Eğitim Üzerine Etkileri

Suriye’de yaşanan iç savaştan önce Türk eğitim sisteminde daha kaliteli eğitim verilebilmesi amacıyla sınıf mevcudunun azaltılmasına yönelik planlar yapılmıştır. Ancak iç savaşın çıkması ve Suriye’den Türkiye’ye yoğun göç dalgasının başlamasıyla özellikle Adana, Şanlıurfa, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Hatay ve Osmaniye başta olmak üzere çeşitli illerde sınıf mevcutları ortalama beş öğrenci artmıştır (ORSAM Raporu, 2015). Suriyeli öğrencilerin barınma merkezlerindeki okullara gitme oranları %90 düzeylerindeyken bu oran Türkiye’ye göç eden tüm Suriyeli çocukların yalnızca %13’üne tekabül etmektedir. Bu kapsamda göçmen çocuklarının çok az bir kesimi eğitim faaliyetlerine devam etmiştir. Göçmen çocukların eğitimlerine devam etmeme sebeplerinin temelinde ekonomik zorlukların yaşanması yatmaktadır. Ekonomik zorluk çeken göçmenler çocuklarına eğitim aldirmek yerine geçinebilmeleri için iş yaşamına sokmuşlardır. Ayrıca bazı göçmen çocukları da Türkçe bilmediği için eğitim hayatına devam edememiştir. Buna ek olarak eğitim sistemine dahil olan göçmenler ile yerel öğrenciler arasında da başta uyum sorunu olmak üzere çeşitli sorunlar yaşanmıştır (Öztürk, 2015). Türkiye tarafından her ne kadar göçmen çocuklara eğitim olanakları sunulsa da toplamda 708 bin okul çağındaki göçmen çocuğunun 400 bininden fazlası eğitime katılmamıştır (Human Rights Watch, 2015).

Türkiye’de kalıcı hale gelen Suriyeli göçmenlerin toplumla entegrasyonlarını engelleyen ve toplum düzeninin bozulmasına sebep olan en önemli sorun eğitimidir. Türkiye’deki okuryazar olmayanların oranı %3,78 iken Suriyeli göçmenler açısından bu oran %20’den daha fazlaya tekabül etmektedir (Erdoğan, 2017). Türkiye’ye göç eden göçmenlerin eğitim çağındaki çocuklarının sayısı bir milyonun üzerindedir. Bu çocukların %60’ı eğitim almaya başlamış ancak çoğu devamsızlık yapmıştır. Göçmen öğrencilerle birlikte yerli öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda hem Suriyeliler için hem de Türk öğrenciler için müfredat planlarının oluşturulması sonucunda uyum ve dil sorunları meydana gelmiştir. Göçmen çocukların eğitim sistemine dahil edilmesiyle sınıflarda kapasite yetersizlikleri yaşanmış, eğitime ayrılan bütçeler artmış ve eğitim kalitesi olumsuz etkilenmiştir. Suriye’den gelen göçmen çocukların eğitim sistemine dahil edilebilmesi için yaklaşık 29.000 sınıftan oluşan 1.200 okulun yapılması gerekmektedir. Bu okulların ortalama maliyetleri ise iki milyon Euro’nun üzerindedir. Her iki toplumun birbirleriyle uyum içerisinde yaşayabilmeleri için eğitim

olmazsa olmaz faktörlerden biridir. Eğitim sisteminde her ne kadar yük olarak görülen bir durum olsa da göçmenlerin eğitimlerinin Türk öğrenciler ile istikrarlı yürütülmesi tehditlerin fırsata dönüştürülebilmesi için önemli bir husustur (Erdoğan, 2017).

2.5.2. Sağlık Hizmetleri Üzerine Etkileri

Göçler bireyleri ve toplumları kültürel, fiziksel ve sosyal açıdan etkileyerek sağlık faktörü üzerinde önemli etkilere yol açmaktadır. Bireylerin göç eylemi sonucunda sağlıkları göç öncesi, göç esnasında ve göç sonrasında olacak şekilde toplamda üç boyutta etkilenmektedir. Bu üç boyut hem göç alan toplumları hem de göç eden grupları olumsuz etkileyebilmektedir. (Topçu ve Beşer, 2006).

Göçmenlerin ve ev sahibi toplumların sağlık problemleri çeşitli sebeplerden kaynaklanmaktadır. Göç alan ülkelerin sağlık hizmetleri sağlayıcılarının yetersiz sayıda kalması, sağlık alanında krizlerin yaşanmasına sebep olabilirken göçmenlerin sağlık sigortalarının olmaması ya da ekonomik kaygılarının sağlıklarından önce gelmesi sebebiyle sağlık problemleri ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu noktada göçmenlerin genel olarak sağlık konusuna önem vermedikleri de düşünüldüğünde göç alan ülkelerde gelecek dönemlerde ciddi sağlık krizleri yaşanabilmektedir (Ertem, 2015). Göç edenler, hem göç sırasında hem de ülkelerinden ayrıldıktan sonra pek çok sağlık problemine maruz kalmaktadır. Bireyin daha önce var olan sağlık problemleri, yaşı, cinsiyeti gibi faktörler bu olumsuzlukları arttırmaktadır. Bununla birlikte göç edilen toplumun kültürüne uyumda güçlüklerin yaşanması, sağlık sorunlarının daha fazla ortaya çıkmasında belirleyici olabilmektedir. Göçmenler, içine girilen yeni çevre kendi kültürüne benziyorsa daha az, benzemiyorsa daha fazla uyum sorunu ile karşılaşabilmektedir (Beşer, 2012-22; Topçu ve Beşer, 2006-40). Göç esnasında göçmen bireylerin maruz kaldıkları olumsuz hava şartları, beslenme konusunda zorluk yaşamaları ve bu bireylerin şiddete maruz kalmaları sonucunda göçmenlerin sağlıkları da olumsuz etkilenmektedir. Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde iletişim sorunları yaşamaları, sağlık hizmetlerine erişmede zorluk çekmeleri ve göçmenlere yönelik uygulanan dışlayıcı politikalar sonucunda da göçmenlerin sağlıkları olumsuz etkilenmekte ve sağlık problemleri artmaktadır (Gümüş ve Bilgili, 2015). Göçmenler genel olarak; psikosomatik şikayetler, uyku bozuklukları, anemi, solunum yolu enfeksiyonları, kronik hastalıklar, anksiyete, depresyon, beslenme bozuklukları, bulaşıcı hastalıklar,

enfeksiyon hastalıkları, cinsel istismar ve post travmatik stres bozuklukları gibi çeşitli sağlık sorunları yaşayabilmektedir (Grove ve Zwi, 2006). Ayrıca göçmenler çeşitli seviyelerde ruhsal sorunlarda yaşayabilmektedir. Türkiye'ye sığınan Suriyeli göçmenler de travma sonrası stres bozukluğu, depresyon gibi çeşitli ruhsal sorunlar yaşamışlardır (Ertem, 2015). Göçmenlerin yaşadıkları ruhsal problemlerin gelişmesinde bireylerde var olan kronik rahatsızlıklar ile yetersiz tedavilerin uygulanması da etkili olabilmektedir (Gammouh ve diğ., 2015). Stres faktörü sonucunda da bireylerde ruhsal problemler tetiklenebilmektedir. Her birey karşılaştığı stres karşısında farklı tepkiler verebilmektedir. Bir bireyin akut stres yaşaması sonucunda vücudunda verdiği tepkiler bireyi daha güçlü hale getirebilmektedir ancak bireyin kronik stres yaşaması sonucunda vücutları tükenecek ve sağlığının bozulmasına sebep olacaktır (Gümüş ve Bilgili, 2015). Suriyeli göçmenler ile ailelerinin olumsuz durum yaşamaları sonucunda psikolojik desteğe gereksinimleri olmaktadır. Bu noktada kadınlar erkeklerden daha fazla olumsuz etkilenmekte ve daha fazla psikolojik desteğe ihtiyaç duymaktadırlar (AFAD, 2014b).

Göç eden kadınlarda genel olarak post travmatik stres bozukluğu rahatsızlığı görülmektedir. Buna ek olarak kültürel çatışmaların yaşanması, aile rollerinin değişmesi ve aile içi şiddete maruz kalınması sebebiyle çeşitli ruhsal bozukluklarda yaşanabilmektedir. Göçmen çocuklarda ise korku ve içe kapanıklık yaşanabilmektedir (Çobanoğlu, 1996). Türkiye'de göçmenlere yönelik sağlık bakım hizmetleri ile tedaviler en iyi şekilde verilmeye çalışılmaktadır. AFAD tarafından 2014 yılında göçmenler için yaklaşık 2,5 milyonun üzerinde poliklinik hizmeti verilmiştir. Ayrıca göçmenler için kurulan sağlık merkezlerinde yerli ve yabancı toplam da 114 hekim ile 21 sağlık merkezinde hizmet verilmiştir. Bu süreçte göçmenlere yönelik günlük ortalama poliklinik sayısı 6.500'dir. Buna ek olarak kamplardaki sağlık merkezlerine başvuran göçmenlere daha ileri tetkiklerin yapılabilmesi için tam donanımlı il hastanelerine sevk edilebilmişlerdir. İleri tetkik için 2014 yılında toplamda 400.000'in üzerinde göçmen hastanelere sevk edilmiş, 54.888 göçmen ise hastanelerde yatarak tedavi görmüş ve 43.197 göçmen ameliyat edilmiştir (AFAD, 2014a).

2.5.3. Ekonomik Etkileri

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'de sebep oldukları en derin etkiler ekonomiktir. Farklı şekillerde ortaya çıksa da ekonomik etkiler toplumdaki bütün dinamikler üzerinde etki

göstermektedir. Örnek olarak göçmenlerin sebep olduğu işçi ücretlerinin düşmesi verilebilir. İşçi ücretlerinde meydana gelen bu düşüşler zamanla etnik ve dini gerginliklerin yaşanmasına sebep olmuştur (Algedik, 2022). Yerli halkı işlerinden eden bu durum geçim sıkıntılarını doğurmuş ve doğal olarak yerel halkın göçmenlere karşı tepkisine neden olmuştur. Göçmenlerin yaşadıkları kentlerde sebep oldukları bir diğer ekonomik etki ise maliyet artışlarının yaşanmasıdır. Maliyet artışları genel olarak kira ve ev fiyatlarında yaşanmaktadır. Mersin ilinde Suriyeli göçmenlerin gelmesiyle yaklaşık %30'luk bir kira artışı yaşanmıştır. Bu durum sonucunda yerli halkın yaşam pahalılığının sebebinin göçmenler olduğunu düşünmesi de gruplar arasında gerginliklerin yaşanmasına sebep olmuştur (Karaca ve Doğan, 2014). Paksoy ve diğ. (2015) çalışmasında Kilis'te yaşayan yerel halkın %94'ünün ev kiralının artışından göçmenleri sorumlu tuttuğu, %81'inin ise dükkan kiralardaki artışlardan göçmenleri sorumlu tuttuğu ortaya konulmuştur. Karasu (2016) çalışmasında ise Urfa ilinde yaşayan yerel halkın %68'inin artan kiralardan şikayetçi olduğu ve bu artışlardan Suriyeli göçmenlerin sorumlu tutulduğu ortaya konulmuştur. Urfa'da Suriyeli göçmenlerin gelmesiyle kira fiyatları %40 oranında artmıştır. Ayrıca göçmenlerin Türkiye'ye gelmesiyle Kilis, Kahramanmaraş ve Gaziantep illerinde ev fiyatları ile kira fiyatlarının artış oranları, Türkiye genelindeki enflasyon oranından daha fazla olmuştur (Karasu, 2016).

Suriyeli göçmenler Türkiye'de banka aracılığıyla kira ödemesi yapmamakta ve bu durum kayıt dışılığa sebep olmaktadır. Kiralarını bankaya yatırmayan ve denetlenemeyen bu süreç sonucunda vergi kayıpları yaşanmakta ve Türkiye ekonomisi olumsuz etkilenmektedir (İSİP, 2015). Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye gelmesiyle işçi ücretlerinin yanı sıra iş olanakları da azalmıştır. Yeterli donanımına sahip olmayan Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye yaşamak için her koşulda ve verilen her ücrette çalışmaları sonucunda yerel halkın iş bulma konusunda zorlanmaya başlamasına sebep olmuştur. Kilis ilinde yerel halkın %86'ı göçmenlerden dolayı işsizliğin arttığını düşünmektedir (Memiş, 2015). Ayrıca göçmenler bu işlerde kayıt dışı çalışmaktadırlar. Bu durum hem ekonomik anlamda Türkiye ekonomisine olumsuz bir etkiye sebep olurken hem de düşük ücretlere çalışmalarından sebep yerel halkın iş bulamamasına sebep olmaktadır (Özkarslı, 2015). Sosyal devlet anlayışının geliştirilmesi ve işgücü maliyetlerinin düşürülmesi amacıyla emek piyasasının esnek bir yapıya büründürülmeye çalışılması sonucunda göçmenler aranan işçi niteliği kazanmıştır. İşverenler için göçmenleri

avantajlı kılan asıl nokta bu bireylerin yerli halktan daha ucuza çalışmaları değildir. Bu bireylerin ekonomik büyüme dönemlerinde kolay bir şekilde işe alınabilmesi ve kriz dönemlerinde ise kolay bir şekilde işten çıkarılabilmesidir (Ulukan, 2013).

Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye göç etmesiyle ekonomi açısından olumlu etkileri de olmuştur. Özellikle Halep bölgesinden gelen göçmenler Türkiye'de iş yatırımı yapmışlardır. Kimi göçmenler bakkal gibi küçük ölçekli işyeri kurarken kimi göçmenler ise kuyumcu, sağlık merkezi gibi büyük ölçekli işyerleri kurmuşlardır. Bu noktada Suriyeli göçmen iş insanlarının Türkiye'ye sermaye taşımış ve dış sermaye girişini önemli düzeylerde artırmışlardır (Erdoğan, 2014).

2.5.4. Sosyo Kültürel Etkileri

Göç ile bireyler yeni çevrelerinde sosyo-kültürel değişimlere sebep olmakta ve kendileri de yeni çevreye göre değişmektedirler. Suriye'den gelen göç dalgasının büyük bir çoğunluğunun kontrolsüz bir biçimde kentlere yayılması toplumsal gerginliklerin yaşanmasına ve kentlerde uyum sorunlarının yaşanmasına sebep olmuştur. Göçmenler iş olanaklarının azalmasına ve devlet yardımlarının göçmenlere yönelmesine sebep olabilmektedir. Özellikle yoğun göç ile eğitim alanında ve sağlık hizmetleri üzerinde ciddi yükler oluşmuştur. Göçmenlerin farklı davranış biçimlerinin olması ve taşkınlıklar yapması sonucunda toplumsal gerginlikler artmaya başlamıştır. Her ne kadar Suriye ile Türkiye aynı dini kimliğe sahip olsa da davranış farklılıkları ve değer yargıları açısından birbirlerinden farklılaşmaktadır (Demir, 2015). Suriyeli göçmenlerin sayılarının artmasıyla yerel halk ile ekonomik, ideolojik ve mezhep konularında sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlar gruplar arasında güvensizliklerin oluşmasına ve gerginliklerin yaşanmasına sebep olmaktadır (Reçber ve Ayhan, 2013). Ayrıca göçmenlerin kentleri kalabalıklaştırması, araç trafiğini artırması, park alanlarını işgal etmeleri, çöpleri sokaklara atması, gürültü kirliliği yapmaları sebebiyle yerel halk ile çeşitli sorunlar yaşamışlardır (Atasoy ve Demir, 2015). Suriyeli göçmenlerin kentlerde çoğalmasıyla kent ahlakı bozulmaya başlamıştır. Ayrıca Suriyeli göçmenlerle aynı mahallede oturan bireylerin gürültülerden, çöplerini yerlere atmalarından, kavgalarından ve evlerinde perde örtmemelerinden sebep rahatsızlık duymuşlardır (Ünal, 2014). Kentlerde yaşayan Suriyeli göçmenlerin yerli halka oranına göre fazla olması yerel

halkta tehdit olarak görülmeye başlamış ve yerel halkın güvensizlik duymasına sebep olmuştur (Tunç, 2015).

2.6. Göçün Göçmenler Üzerindeki Etkisi

Göçmenlerin göç etme sebepleri farklı olsa da yaşadıkları olumsuzluklardan kaynaklı yaşadıkları psikolojik sorunlar benzerlik göstermektedir (Gün, 2006). Göçmenler göç ettikleri ülkelerde gerek resmi ayrıcalıklarla gerekse de gayri resmi ayrıcalıklarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Özellikle gelişmiş ülkelerin uyguladıkları uyum programları da göçmenlerin mevcut problemlerinin çözülmesinde yeterli olmamaktadır (Ekşi, 2009). Göçler toplumları sosyal, siyasi, ekonomik ve kültürel açılardan önemli düzeylerde etkilemektedir. Bu etkiler sonucunda radikal kırılmalar meydana gelmektedir. Göçmen bireyler göç ettikleri ülkelere her ne kadar adaptasyon sağlamak isteseler de göç öncesinde yaşadıkları travmatik durumlar sebebiyle ciddi düzeylerde psikolojik problemlerin etkisinden kurtulamamaktadırlar. Bu durum göçmenlerin intihar etmesine de sebep olabilmekte ve toplumların intihar vaka oranlarının artmasına sebep olabilmektedir (Kartal ve Başçı, 2014). Göç dalgalarının büyüklükleri ile zamanlamaları göç alan ülkelerin sosyal güvenliğinin finansal boyutunu da etkilemektedir. Bu noktada göç hem göç veren ülkeyi hem de göç alan ülkeyi olumsuz etkileyebilmektedir (Duleep, 1994). Bazı ülkeler aldıkları göç ile mevcut işsizliği azaltabilmekte ya da döviz girişi sağlayarak ekonomik kalkınmasını güçlendirebilmektedir. Göç veren ülke için kalifiye iş gücünün gitmesi ülke kaynaklarının ve üretimin olumsuz etkilenmesine sebep olmaktadır. Göç alan ülkelere uyum problemlerinin oluşmaması ülkelerin geliştirdikleri politikaların başarısına ve toplumların göçmenlere yönelik algılarına bağlıdır (Yılmaz, 2014). Göçmenler göç ettikleri ülkelerde toplum tarafından daha az saygıyla karşılanmakta ve bu durum sonucunda benlik saygılarını kaybedebilmektedirler. Ayrıca dil farklılıklarından sebep bir belirsizliğe kapılmaları psikolojik buhranlara girmelerine de sebep olabilmektedir. Bu durum hem göçmenler hem de yerel halk açısından sorunları tetikleyebilmektedir. Göç eden grupların etik değerleri ile göç alan toplumların etik değerleri aynı olmayabilmektedir. Bu durum sonucunda göçmenler göç ettikleri ülkelere yerli halk tarafından dışlanabilmektedir (Ekşi, 2009). Göçmenler göç edilen coğrafyanın özelliklerinden ve iklim yapılarından da etkilenebilmektedir. Hiç bilmedikleri bir dili öğrenme ve dahil oldukları toplumların kültür yapılarına uyum

sağlayabilme konusunda da zorluklar yaşayabilmektedirler. Özellikle göçmenlerin göç ettikleri ülkelerin dilini bilmemesi bütün hizmetlerden yararlanabilmelerini olumsuz etkilemekte ve göçmenler üzerinde psikolojik sorunların yaşanmasına sebep olabilmektedir (Kömürcü ve diğ., 2011).

2.7. Adana İlinin Demografik Yapısı

2023 yılında Adana’da 1.135.046 erkek, 1.135.252 kadın olmak üzere toplamda 2.270.289 birey ikamet etmektedir. Bu bireylerin; 990.725’inin 0-34 yaş aralığında, 871.610’unun 35-64 yaş aralığında ve 217.455’inin 70 yaş ve üzerindedir (Nüfusu.com, 2024). Adana’da yıllara göre alınan ve verilen göçler Tablo 3’de görülmektedir.

Tablo 3.

Adana ilinin yıllara göre aldığı ve verdiği göç

Yıl	Alınan Göç	Verilen Göç
2014	51.562	63.181
2013	50.598	62.933
2012	45.927	59.294
2011	50.523	62.402
2010	53.096	57.402
2009	53.685	54.109
2008	45.493	58.316

Kaynak: Nüfusu.com, 2024

Tablo 3, Adana’da 2008-2014 yılları arasında alınan göç ile verilen göç sayılarının arttığını göstermektedir. Suriyeli göçmenler açısından değerlendirildiğinde bu artışın nedeninin göçmenlerin kültürel açıdan yerel halkla diğer illere kıyasla daha benzerlik taşıdıklarını düşünmeleri, istihdam olanaklarının daha geniş olması ve yaşam koşullarının diğer illere göre daha kolay olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

2.7.1. Adana’da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Demografik Profili

2022 yılında Adana’ya kayıtlı Suriyeli sayısı 252.080’dir. Adana’daki yerli nüfusa oranları ise %10,02’dir. Sarıçam Geçici Barınma Merkez’inde ise toplamda 15.856 Suriyeli göçmen kalmaktadır (Erdoğan, 2023). Ayrıca Adana’da yaşayan 281 Suriyeli iş insanının Adana il ekonomisine katkısı vardır (Karakuş, 2023).

2.7.2. Adana'daki Suriyeli Göçmenlerin Sosyal Uyum Deneyimleri

Adana'da yaşayan göçmenlerin sosyal uyum deneyimleri hem bireysel düzeyde hem de toplumsal düzeyde önemli olan bir durumdur. Adana konumu gereği yoğun bir şekilde Suriye'den göç almış ildir. Adana özellikle 2011 yılında Suriye'de iç savaşın başlamasıyla milyonlarca Suriyelinin yerleştiği bir bölgedir. Bu göç sürecinden itibaren göçmenlerin sosyal uyum deneyimleri çeşitli alanlar için hem zorlukları hem de fırsatları beraberinde getirmiştir. Genel olarak Suriyeli göçmenlerin karşılaştıkları zorluklar dil ve iletişim sorunları, istihdam ve ekonomik sorunlar, eğitim ve uyum sorunları, toplumsal kabul zorlukları, yerel halkın göçmenlere karşı beslediği önyargılardan kaynaklı sorunlar, psikolojik ve sosyal desteğe erişim sorunları ve aidiyet sorunlarıdır (Kolukırık ve Duru, 2020).

Suriyeli göçmenlerin karşılaştıkları en önemli sorunların başında dil gelmektedir. Göç eden Suriyeli göçmenlerin Türkçeyi yeterli seviyede bilmemesi bu bireylerin günlük yaşamlarında, iş yaşamlarında, eğitim yaşamlarında ve sağlık hizmetlerine erişimlerinde ciddi zorluklar yaşamalarına sebep olmuştur. Bu durum sadece göçmenler açısından değil yerel halk için de bir takım sorunları beraberinde getirmiştir. İletişim eksikliği, kendini ve sorunlarını ifade edememe veya yanlış ifade etme yerel halkın göçmenleri yanlış anlamalarına ve bu yanlış anlamaların da zamanla düşmanlığa ve gruplar arası çatışmalara neden olduğunu söylemek mümkündür (Şentürk, 2020). Adana'da yaşayan göçmenlerin büyük bir bölümü tarım ve inşaat sektöründe çalışmaktadırlar. Ayrıca göçmenler diğer bölgelerde olduğu gibi Adana'da da düşük ücretler ile kayıt dışı çalışmaktadırlar. Bu durum göçmenler açısından güvencesiz istihdama sebep olurken aynı zamanda da iş gücündeki rekabetin artmasına sebep olmaktadır. Göç eden ve temel gereksinimlerini karşılamaya çalışan Suriyeli göçmenler karşılaştıkları ekonomik zorlukların üstesinden gelebilmek amacıyla düşük ücretli işlerde ve zor şartlarda çalışmayı ve işlerinin dışında her türlü zorlayıcı işi yapmayı kabul etmektedirler. Bu durum yerel halk açısından ekonomik bir baskı hissetmelerine sebep olmaktadır (Gündüz ve Çifci, 2021).

Ekonomik baskı hisseden yerel halkın geçim sıkıntısı yaşamaya başlamasıyla Suriyeli göçmenlere karşı olumsuz duygular beslemekte ve gruplar arasında gerginliklerin yaşanmasına sebep olmaktadır. Adana'da yaşayan göçmen çocukların eğitim sürecine

entegrasyonları da toplum için önemli bir konudur. Türkiye her ne kadar göçmen çocukların eğitimlerine önem verse de Suriyeli çocuklar Türk eğitim sistemine tam olarak dahil olamamıştır. (Yıldırım, 2023). Türk eğitim sistemine dahil olan Suriyeli öğrenciler dil sorunu ve eğitim sisteminin farklılığı nedeniyle adaptasyon sağlayamamaktadır. Bu durumun göçmen öğrencilerin eğitimde başarılı olamamaları ve motivasyon kaybı yaşamalarına neden olduğu söylenebilir. Bazı göçmen aileler ekonomik zorluklar yaşadığı için çocukların eğitim almalarından ziyade çalışmalarını istemektedir. Bu durum da gelecek zamanlarda toplum nezdinde sosyal uyum sorunlarının daha da ciddileşmesine sebep olabilmektedir. Adana'ya yerleşen göçmenlerin karşılaştıkları farklı bir sorun da toplumsal kabul problemleridir. Yerel halktan bazı kesimlerin göçmenlere karşı önyargıları olmaktadır. Bu önyargılar sonucunda göçmenlere karşı çeşitli tutumlar sergilenebilmektedir (Özgür, 2020). Bu noktada göçmenlerin yerel halk ile yaşam kalitelerinin aynı olmaması, kültürel farklılıkların olması ve göçmen sayısının yerel halk nüfusunun üzerine çıkması toplumsal gerginliklerin yaşanmasına sebep olabilmektedir. Ancak bazı Suriyeli göçmen gruplarının dayanışma içerisinde olduğu ve yerel halk ile uyum kurmaya çalıştığı da gözlemlenmektedir. Hem yerel halk hem de göçmenler için kültürel etkileşim önemli bir konudur. Adana ile Suriye'nin gelenekleri ve yaşam tarzları birbirine benzer olsa da çeşitli konularda farklılıklarının olduğu söylenebilir. Bazı Suriyeli göçmenler yerel halk ile etkileşime girmekte zorlansa da her iki kültürün benzerlikleri avantaja dönüştürülürse bu iki toplumun birbirlerine uyumlarının kolaylaşacağı muhakkaktır (Okyar ve Ögüt, 2022). Savaş gibi olumsuz durumları yaşayan göçmenlerde çeşitli travmatik komplikasyonlar gelişebilmektedir. Bu göçmenler gelişen komplikasyonlarla başa çıkmaya çalışmaktadırlar. Bu noktada göçmenlerin psikolojik desteğe ve sosyal hizmetlere erişmesi oldukça önemlidir. Sosyal ve psikolojik hizmet alabilen göçmenler yerel toplumlara daha kolay uyum sağlayabilmektedir. Adana'da yaşayan göçmenlerin karşılaştıkları sorunlardan bir tanesi de sosyal hizmetlere erişim yetersizliğidir. Bu noktada göçmenlerin yaşadıkları travmalarla başa çıkabilmeleri ve sosyal yaşama uyum sağlayabilmeleri için sosyal ve psikolojik desteklerin verilmesi gerekmektedir. Her bölgede olduğu gibi Adana'da da yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri göçmenlerin uyum süreçlerinde önemli bir etkidir. Bu kurum ve kuruluşlar tarafından göçmenlere sağlanan dil programları, kültürel etkinlikler ve psikolojik destek hizmetleri gibi çeşitli faaliyetler

göçmenlerin yerel halkla yaşadıkları zorlukların azaltılabilmesi için kritik bir öneme sahiptir (Taymaz ve diğ., 2024). Adana’da yaşayan göçmenlerin kamusal alanlarda görünürlüklerinin artması yerel halkın aidiyet duygusunu zedeleyebilmektedir. Bu noktada yerel yönetimlerin hem yerel halk hem de göçmenlere yönelik eşitçi ve uygulanabilir stratejiler geliştirmesi oldukça önemlidir. Doğru oluşturulan stratejiler ile toplumun hiçbir grubunda olumsuz etkiler bırakmadan toplumların entegrasyonu ve sürdürülebilir kültür yapılarının oluşturulması sağlanabilir (Arslan, 2022).

2.7.2.1. Eğitim, İstihdam ve Sağlık Hizmetlerine Erişim

Göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde eğitim, istihdam ve sağlık hizmetlerine erişimleri hükümetlerin bu gruplara uyguladığı stratejik politikalarla ilişkilidir. Doğru ve uygulanabilir stratejiler göçmenlerin yaşayacakları zorlukları azaltabilmektedir. Ancak yanlış ve uygulanabilir olmayan stratejilerin geliştirilmesi göçmenlerin yaşayacakları zorlukları artmasına ve sosyal uyum sorunlarının doğmasına sebebiyet vermektedir. Göçmenlerin göç ettikleri bölgelerde yaşadıkları deneyimler hem bireysel hem de toplumsal açıdan etkiler yaratmaktadır. Özellikle göçmenlerin eğitim, istihdam ve sağlık erişimi konularında yaşadıkları deneyimler hem yaşam kalitelerini ciddi düzeylerde etkilerken hem de toplumsal denge düzeninin inşa edilebilmesinde kritik bir role sahiptir (Gündüz ve Çifci, 2021). Göçmenlerin eğitim hizmetlerine erişimleri genel olarak Türkiye’nin göçmenlere yönelik oluşturduğu ve uyguladığı politikalar kapsamında şekillenmektedir. Bu kapsamda özellikle 2011 yılında Suriye’den Türkiye’ye gelen göç dalgasıyla beraber Türkiye hükümeti tarafından eğitim alanına yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmıştır (Şentürk, 2020). Suriyeli göçmenlerin Türkiye’de kalıcı olmasının anlaşılmasıyla 2016 yılından itibaren göçmen çocuklarına yönelik çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler ile göçmen çocuklarının eğitim alabilmeleri kolaylaştırılmış ve göçmen çocukların devlet kurumlarında eğitim almaları sağlanmıştır. Ancak farklı bir kültürden gelen Suriyeli göçmen çocukları Türk eğitim sisteminde çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmışlardır. Bunlar başlıca dil, maddi ve eğitim içeriklerinin farklılaşmasıdır. Göçmen çocukların yeterli düzeylerde Türkçe bilmemesi eğitim süreçlerinde zorlanmalarına sebep olmuştur. Bazı göçmen ailelerin ekonomik güçlerinin yeterli olmaması sebebiyle çocuklarını eğitim almak yerine çalıştırdığı da bilinmektedir. Bu durum sonucunda gelecek kuşaklarda çatışmaların yaşanmasına ve

sosyal uyumun bozulmasına neden olabilmektedir. Ayrıca her iki kültürün birbirinden farklı eğitim içeriklerinin olması Suriyeli göçmen çocukların zorlanmalarına sebep olmuştur (Göktaş, 2018). Devlet okullarına ek olarak farklı sivil toplum örgütleri aracılığıyla göçmen çocuklarına yönelik Türkçe dil kursları ve geçici eğitim merkezleri gibi çeşitli eğitim kurumları da kurulmuştur. Bu kurumlarda göçmen çocuklarına özellikle dil eğitimi hizmeti verilmeye başlanmıştır. Ancak bu kurumların devlet okullarında verilen eğitim sistemleri gibi eğitim vermediği yalnızca dil öğrenme ve geliştirmeye yönelik sınırlı eğitimler verdiği unutulmamalıdır. Yoğun göç alan Adana’da bulunan üniversiteler aracılığıyla yükseköğretim düzeyinde olan göçmen bireylere çeşitli burslar ve özel kabul programları oluşturulmuştur. Ancak benzer şekilde üniversite düzeyindeki göçmen bireylerin Türkçe bilmemesi bu bireylerin eğitime adaptasyonlarını olumsuz etkilemiştir (Gürsoy ve Dodurka, 2016).

Yoğun göç alan diğer iller gibi Adana’da da istihdam sorunlarıyla karşı karşıya kalınmıştır. Göçmen bireyler işgücü piyasalarına uyum sağlama konusunda çeşitli zorluklar ile karşı karşıya kalmışlardır. Adana’da yaşayan göçmenlerin büyük bir bölümü tarım sektöründe ve inşaat sektöründe çalışmaktadır. Genel olarak hangi sektörde çalışırlarsa çalışsınlar düşük ücretler almakta ve kayıt dışı çalışmaktadırlar. Kayıt dışı çalışmaları sonucunda göçmenlerin sosyal güvencelerinin olmaması da Suriyeli göçmenler için önemli bir sorundur. Bu noktada göçmenlerin uzun süreler boyunca kayıt dışı çalışmaları hem yerel halk hem de göçmenler açısından ekonomik olumsuzlukların yaşanmasına sebep olabilmektedir (Şentürk, 2020). Göçmenlerin Türkiye’de kalıcı olmasının anlaşılmasıyla birlikte göçmenlerin çalışmalarına yönelik çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu düzenlemeler karmaşık yapılı ve çeşitli engeller içermektedir. Bu sebeple birçok göçmen yasal izinleri alma konusunda zorlanmakta ve kayıt dışı çalışmayı tercih etmektedir. Adana’ya göç eden küçük bir dilimi iş insanı olup bu bireyler Suriye’deki iş düzenlerini Adana’ya taşıyarak bölgenin ekonomik yapısına katkı sağlamışlardır. Bu durum istihdam olanaklarının artması açısından avantaj olabileceğini söylemek mümkündür (Çetin, 2016).

Göç eden her kesim için sağlık ve sağlığa erişim önemli bir faktördür. Türkiye göçmenlerin sağlık hizmetlerine ulaşması için çeşitli düzenlemeler yapmıştır. Göçmenlerin Türkiye’de sağlık hizmeti alabilmeleri sağlanmış olsa da sağlık hizmetlerine erişim konusunda Adana bölgesinde birtakım zorluklar da yaşanmıştır. Adana’da yaşayan geçici koruma kimliği

bulunan göçmenler devlet hastanelerinden ücretsiz bir şekilde yararlanabilmektedirler. Ancak yabancı uyruklu nitelikte olan göçmenler sağlık hizmetlerinden sigorta ile yararlanabilmektedir. Bu noktada geçici koruma kimliği olmayan göçmenler sağlık hizmetlerine erişim konusunda zorluklar yaşamaktadırlar (Tatlıcıoğlu ve Erbay, 2023). Ayrıca göçmenlerin yeterli düzeylerde Türkçe bilmemesi sonucunda sağlık hizmetlerinden etkili bir şekilde yararlanamamalarına da sebep olmaktadır. Bu sorunlara yönelik her ne kadar sağlık hizmetleri sunumunda tercüman desteği sağlanmaya çalışılsa da tercüman sayısının yeterli sayılarda olmaması da hizmet kalitesini olumsuz etkileyen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (Semerci ve Erdoğan, 2017). Göç eden bireylerde genel olarak travmatik komplikasyonlar gelişmektedir. Adana bölgesine göç eden bireylere yönelik çeşitli psikolojik destek hizmetleri sunulmaktadır. Ancak bu hizmetler yeter sayıda verilememiş ve erişilebilirlik açısından yetersiz kalmıştır. Özellikle psikolojik desteğin yeter seviyelerde verilmemesi sonucunda topluma uyumun ve toplum yapısının ciddi seviyelerde olumsuz etkilenebileceği unutulmamalıdır (Solgun ve Durat, 2017).

BÖLÜM 3:

BULGULAR

Bu bölümde saha araştırmasında elde edilen bilgi ve verilerle Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyal uyum konusunda karşılaştıkları zorluklar ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

3.1. Katılımcıların Demografik Dağılımları

Tablo 4’de çalışmaya katılan Suriyeli göçmenlerin demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo 4.

Katılımcıların demografik dağılımları

Kategoriler	Gruplar	F	%
Cinsiyet	Kadın	10	50
	Erkek	10	50
Yaş	20-31	6	30
	32-43	7	35
	44-55	7	35
Eğitim seviyesi	Ortaokul	2	10
	Lise	5	25
	Ön lisans	1	5
	Üniversite	10	50
	Yüksek lisans	2	10
İş/Meslek	Çalışmıyor	9	45
	Öğrenci	3	15
	Mavi yaka	2	10
	Beyaz yaka	4	20
	Ticaret	1	5
	Gönüllü	1	5
Aylık gelir	Geliri yok	2	10
	10.000-20.000	13	65
	20.001-30.000	4	20
	30.001-40.000	1	5
Adana’da toplam yaşanan süre	3-6	4	20
	7-10	12	60
	11-13	4	20
Türkçe bilme düzeyi	Bilmiyor	2	10
	Başlangıç	3	15
	Orta	10	50
	İleri	5	25

Tablo 4’de de görüldüğü gibi çalışmaya 10 (%50) kadın, 10 (%50) erkek olmak üzere 20 Suriyeli göçmen katılmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin 6 (%30)’ünün 20-31 yaş aralığında, 7 (%35)’inin 32-43 yaş aralığında ve 7 (%35)’inin de 44-55 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların eğitim seviyeleri incelendiğinde; 2 (%10)’ünün ortaokul düzeyinde, 5 (%25)’inin lise düzeyinde, 1 (%5)’inin ön lisans düzeyinde, 10 (%50)’ünün üniversite düzeyinde ve 2 (%10)’ünün ise yüksek lisans düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların 9 (%45)’ünün çalışmadığı, 3 (%15)’ünün öğrenci olduğu, 2 (%10)’ünün mavi yaka olduğu, 4 (%20)’ünün beyaz yaka olduğu, 1 (%5)’inin ticaretle uğraştığı ve 1 (%5)’inin gönüllü olduğu tespit edilmiştir. 2 (%10)’ünün geliri olmadığı, 13 (%65)’ünün aylık gelirin 10.000-20.000 arasında olduğu, 4 (%20)’ünün aylık gelirin 20.001-30.000 arasında olduğu ve 1 (%5)’inin aylık gelirin 30.001-40.000 arasında olduğu tespit edilmiştir. Adana’da toplam yaşanan süre açısından incelendiğinde; 4 (%20)’ünün 3-6 yıl arasında Adana’da yaşadığı, 12 (%60)’ünün 7-10 yıl arasında Adana’da yaşadığı ve 4 (%20)’ünün 11-13 yıl arasında Adana’da yaşadığı tespit edilmiştir. Ayrıca 2 (%10)’ünün Türkçe bilmediği, 3 (%15)’ünün başlangıç düzeyinde Türkçe bildiği, 10 (%50)’ünün orta düzeyde Türkçe bildiği ve 5 (%25)’inin ileri düzeyde Türkçe bildiği tespit edilmiştir. Tablo 5’de katılımcıların demografik bilgileri verilmiştir.

Tablo 5.
Katılımcıların demografik bilgileri

Katılımcılar	Cinsiyetleri	Yaşları	Eğitim düzeyleri
S1	Erkek	36	Lisans
S2	Erkek	33	Yüksek Lisans
S3	Erkek	28	Lisans
S4	Erkek	29	Lise
S5	Erkek	39	Lisans
S6	Erkek	55	Lise
S7	Kadın	27	Önlisans
S8	Kadın	29	Lise
S9	Kadın	42	Lisans
S10	Kadın	33	Lisans
S11	Kadın	40	Lise
S12	Kadın	49	Lisans
S13	Kadın	36	Lisans
S14	Kadın	45	Yüksek Lisans
S15	Erkek	52	Lisans
S16	Erkek	44	Ortaokul
S17	Erkek	27	Lisans
S18	Kadın	20	ÜnivÜersite

S19	Erkek	45	Lise
S20	Kadın	47	Ortaokul

Tablo 5’de görüldüğü gibi çalışmaya 10 erkek, 10 kadın birey katılmıştır. Bu katılımcıların yaşları; 20-55 arasında, eğitim düzeyleri ise ortaokul-yükseköğrenim arasında değişkenlik göstermektedir.

3.2. Adana’da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Karşılaştıkları Zorluklara İlişkin

Bulgular

Bu bölümde, yerel halkın göçmenlere yaklaşımı, kültür ve dil farklılığı, iş hayatı, sosyal etkileşim, sağlık hizmetlerine erişim, medyanın etkisi ve Adana’daki kurum ve kuruluşların işlev ve etkisi gibi konularda yaşanan sorunlar ele alınıp incelenmiştir.

3.2.1. Yerel Halkın Önyargılı ve İrkçi Tutumlarının Göçmenler Üzerindeki Etkileri

Tablo 6’da katılımcıların yerel halkın önyargı ve ırkçı tutumlarından kaynaklı karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 6.

Yerel halkın önyargı ve ırkçı tutumlarının etkisi

TEMA	F	%	Kodlar
Adana halkının Suriyeli göçmenlere karşı önyargılı olması ve ırkçı tutumlar sergilemesi sonucunda gruplar arasında etkileşim az olmakta ve göçmenler uyumda zorluk çekmektedir.	8	40	Adana halkı göçmenlere karşı önyargıları olduğu için zorluk yaşanmakta ve etkileşim az olmaktadır.
	6	30	Adanalılar Suriyeli göçmenlere karşı ırkçılık, zorbalık ve ayrımcılık yaptığı için zorluklar yaşanmaktadır.
	6	30	Adanalılar ile Suriyeli göçmenler arasındaki çatışma nedeniyle etkileşim ve uyum azdır.

Tablo 6’da görüldüğü gibi Adana halkının göçmenlere karşı sergiledikleri önyargılı tutum nedeniyle zorluk çekildiği ve etkileşimin az olduğunu ifade eden 8 (%40) kişi, Adanalıların göçmenlere karşı ırkçılık, zorbalık ve ayrımcılık yapması nedeniyle zorluk çekildiğini ifade eden 6 (%30) kişi ve Adanalıların olumsuz tutumları nedeniyle göçmenlerle aralarındaki uyumun ve etkileşimin az olduğunu dile getiren 6 (%30) kişi bulunmaktadır. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Uyum çok az. Etkileşim çok yok. Bazıları ırkçılık yapıyor ve kötü davranıyorlar. Genel olarak sevmiyorlar bizi ama tabi aralarında iyi olanlar az da olsa var.” (S1)

“İlk geldiğimizde bize evlerini bedava verdiler. Bedava eşyalar verdiler ama son iki senedir durum çok kötü oldu. İstismar ediyorlar bizi. Kiraları yükseltiyorlar. Eskiden yardım isteyebiliyorduk ve yardım ediyorlardı, şimdi “bana ne” diyorlar ve zorbalık yapıyorlar. Genel olarak saygılı ve dindar olduğunu düşündüğüm birine yaklaşıyorum ve tanışmak istiyorum. Genellikle Camiilerde arkadaşlık ilişkisi kuruyorum. Buradaki ilişkiler benim için daha iyi, bir kere hastaneye gitmek için komşuma taksi sormuştum o beni hastaneye bırakmıştı. Böyle çok iyi örnekler de var ama tam tersi de var. Adres sorduğunda bile yardımcı olmak istemeyenler var. Mesela eczaneye girdiğimde ilacın olmasına rağmen Suriyeli olduğumu öğrendiğinde bana olmadığını söylüyor bunun için on tane eczane gezmek zorunda kalıyorum.” (S2)

“Bazıları ırkçı. Bazı yerlerde bunu daha çok hissedebiliyoruz. Suriyeliler genellikle daha izole bölgelerde yaşıyorlar, bundan dolayı etkileşim çok az. Adana da bazı mahallelere biz gidemiyoruz. Dolayısıyla etkileşimimizde çok olmuyor.” (S3)

“Her ikisi de var, iyi olan da var, kötü olan da. Ama çoğunluk ırkçılık yapıyor. Bu sebeple çok iletişim kurmuyoruz ve etkileşimimiz de olmuyor. Zorbalık yapanlar da oluyor. Arkadaşlarımızdan bazıları motorda giderken korna çaldı diye dövülüyor mesela.” (S10)

“Burada ayrımcılık çok var. Herkes ayrımcılık yapmasa da yapan daha fazla. O yüzden çok etkileşimimiz olmuyor.” (S11)

Yukarıdaki görüşler, göçmenlere karşı ırkçılık ve ayrımcılık yapıldığı ve önyargıların olması sebebiyle göçmenlerin etkileşim ve uyum konusunda zorluk çektiklerini göstermektedir.

3.2.2. Kültür Farklılığı ve Dil Engeli Nedeniyle Karşılaşılan Zorluklar

Tablo 7’da katılımcıların kültür ve dil farklılıkları nedeniyle karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 7.

Kültür ve dil farklılıklarından sebep karşılaşılan zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Adana'da yaşayan yerel halk ile Suriyeli grupların kültür ve dil farklılıklarının olması uyum konusunda zorluk çekilmesine sebep olmaktadır.	8	40	Adana'da yaşayan Suriyeliler kültür farklılıkları nedeniyle iletişim ve uyum konusunda zorluk çekmişlerdir.
	16	80	Adana yerel halkı ile Suriyeli göçmenler arasında dil farklılıkları nedeniyle sorunlar yaşanmaktadır.

Tablo 7'de de görüldüğü gibi Adana'da yaşayan 8 (%40) katılımcı kültür farklılıkları nedeniyle iletişim ve uyum konusunda zorluk çektiğini ve 16 (%80) kişi de dil farklılığı nedeniyle sorun yaşadığını ifade etmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Şu anki ilişkim kısıtlı sayılabilir ve az da olsa arkadaşlıklarım olabiliyor. Kültür ve dini farklılıklar belki zorluk oluşturabiliyor, dili de buna ekleyebiliriz.” (S3)

“İlk geldiğimizde çok zorlanmıştık çünkü farklı yere geldik. Dil, kültür ve coğrafya farklı. İlk olarak dil öğrendim sonra etkileşime geçtim. Çünkü kültür ve sosyal normlarla tanışmam gerekiyordu. Zamanla öğrendim ve uzunca bir zaman sonunda şu an iyi bir uyum içerisindeyim.” (S9)

“Dil ve kültür bakımından çok zor. Şu an daha iyi olduğumu düşünüyorum ama ilk zamanlarda belirli bir süre ciddi zorluklar çektim.” (S15)

“İlk geldiğimde kültür bakımından çok fark görmedim ama dil bakımından zorluk çektik. Genel anlamda diğer konularda çok fazla zorluk çekmedik. İlk zamanlarda dil nedeniyle markette alışveriş yapamıyorduk. Toplu taşımada zorluk çekiyordum. Zorlanmıştık.” (S10)

“İlk geldiğimde dil anlamında çok zorlandım. Buraya alışamadım, Küçük bir evde yaşadım. Kötü koşullarda kaldım ve bu benim için çok zordu. Şu an şehre alıştım. Kılık, kıyafetimi değiştirdim. Onlara uygun giyinmeye başladım ve alıştım da. Çoğunlukla buralılar gibi giyiyorum ve beni Türk sanıyorlar.” (S11)

“2015 yılında geldim Suriye’den. Oradan direkt olarak geldiğim için çok zorlandım. Kötü yerlerde ikamet ettim ve zorluk yaşadım. Dil zordu. Burada sadece Türkçe konuşuluyor. Hastane ve herhangi bir yere gittiğimizde dil zorluğu yaşıyordum. Dili öğrenmeye başladım şimdi durum geçmişe kıyasla daha iyi durumda ve şimdi geçici eğitim merkezlerindeki okullarda İngilizce öğretmeni olarak çalışmaya başladım. Bilgilendirme toplantılarına katıldım, insani yardım alanında çalışmaya başladım zamanla da uyum sağlayabildim ama ilk zamanlarda her açıdan çok zorlanmışım.” (S12)

Suriyeli göçmenlerin yukarıdaki görüşleri, kültür ve dil farklılığının uyum ve etkileşimlerini engelleyen nedenlerden olduğunu ortaya koymaktadır.

3.2.3. İş ve Çalışma Hayatıyla İgili Yaşanan Sorunlar

Tablo 8’de katılımcıların iş bulma ve çalışma konusunda karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 8.

İş konusunda katılımcıların çektikleri zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’da Suriyeli göçmenler iş bulma ve kurma süreçlerinde zorluklar yaşamaktadırlar.	7	35	Adana’da Suriyeli göçmenler ırkçılık ve önyargılardan dolayı iş konusunda zorluklar yaşamaktadırlar.
	5	25	Dil engeli nedeniyle iş bulmada zorluklar yaşanmaktadır.
	9	45	Suriyelilerin haklarını koruyacak kurum sayılarının yetersizliği sebebiyle Adana’da yaşayan Suriyeliler iş bulmakta zorluk çekmektedirler.

Tablo 8’de de görüldüğü üzere Adana’da yaşayan katılımcıların 7 (%35)’si ırkçılık ve önyargı nedeniyle, 5 (%25)’i dil bilmemek ve 9 (%45)’u Suriyelilerin yasal haklarını koruyacak kurum sayısının yetersiz olması nedeniyle iş bulma konusunda zorluk çektiğini ifade etmiştir.

Bu bulgular göçmenlerin aşağıdaki görüşleriyle desteklenebilmektedir;

“İlk zorluk dil. Dille birlikte en çok iş bulmada zorluk çekiyoruz. Aslında tüm sorunların sebebi dil bilmemekten ortaya çıkıyor. Dil bilmeyince iş bulamıyorsan iş bulsan da çalışmakta zorlanıyorsun.” (S1)

“Yerel halkın bize karşı önyargıları var. Suriyeli dükkanlarda hijyen olmadığı ve ürünlerin bozuk olduğunu düşünüyorlar ve Türkler Suriyelerden alışveriş yapmıyorlar. Fakat yurtdışında herkes Suriyelileri usta olarak görüyor. Burada bu bakış açısı yok. İş bulduğunda çalıştığın işlerin ücretleri çok düşük ve Türklerin çalışmadığı işleri veriyorlar bize. Genel olarak iş konusunda dil sorunlarıyla birlikte vatandaşlık ve çalışma izni engeliyle de karşı karşıya kalıyoruz. Örneğin bir kere bir otele başvuru yaptım orada ırkçılıkla karşılaştım. Bana “görünümün korkunç burada çalışamazsın” demişti. Ayrıca bize idari işlerde görev vermiyorlar. Burada da ırkçılık yapıyorlar genel olarak önyargıları da var.” (S2)

“İş fırsatları Adana’da çok yok ve daha çok beden gücüne dayalı işleri bize veriyorlar. Adana, sanayi şehri, burada aslında çok iş var. Bazı mesleği olanlar iş bulabiliyor ama onlara da sigorta yapmıyorlar. Aslında yasal olarak yapmaları gerekiyor ama uygulamada farklılık gösteriyor yani yapmıyorlar özellikle de bize. Buna ek olarak girdiğimiz işlerin ücretleri de çok düşük. Bir Türklerle aynı statüde çalışsak da bize daha az ücret veriyorlar.” (S9)

“Göçmenler sigortasız ve düşük ücretlerle çalıştırılıyorlar ve işverenler göçmenlerin haklarını yiyorlar. Göçmenlerin vatandaşlığı olmadığından da nitelikli iş vermiyorlar, bulamıyoruz. Kayıtsız çalışmak zorunda kalıyoruz. Bunun sonucunda da mağdur oluyoruz. Sonra yol izni alamıyoruz ve sınırlı alanda kalmak zorunda bırakılıyor. Genel olarak da hiçbir konuda haklarımızı alamıyoruz.” (S10)

“Ekonomik durumdan dolayı iş imkânları kısıtlı fakat şu an kayıtsız istihdam Suriyelilerde çok yaygın bu da haklarının yenmesine sebep oluyor. Bizi haklarımızdan mahrum bırakıyorlar. Örneğin yeterli ücret vermiyorlar yani aynı işi yapan Türk daha fazla alıyor. Zorlukların biri de dil engeli çok önemli. Ayrıca göçmenler haklarını bilmeli bence. Çünkü hakkını bildiğinde kendini savunabilirsin. Örneğin bir iş kazası geçersen ya da başına kötü bir şey gelse ve hakkını biliyor olsan o zaman tüm haklarını arayabilirsin, bilinçli olursun. Bence tüm göçmenlerin haklarını bilmesi gerekiyor.” (12)

“Ben engelliyim ve engellilere yönelik işler ve fırsatlar yok. Fakat verilen yardımlarla idare ediyoruz. Ayrıca eşim ve kızım da çalışıyor.” (S16)

“Çok zor, iş bulma konusunda çok zorluk yaşıyoruz. Yeterlilik olsa da iş bulamıyoruz. İş bulsak da çalışma saatleri çok uzun ve bir anne olarak bu kadar çalışmam. Bu kadar uzun saatler çalışmak erkekler için de geçerli, onlar da çalışmamalı. Eğitimli ve bilgili insanlar da bulamıyor iş. İş fırsatları çok kısıtlı, tanıdık olmadığında çok zor olabiliyor iş bulmak. Vatandaşlık da burada rol oynuyor tabi. Ayrıca ücret eşitsizliği de var sadece Suriyeli olduğum için daha az ücret veriyorlar. Sigortasız çalıştırma çok yaygın ve fabrikaların hepsi bu şekilde çalışıyor.” (S13)

“Ücret olarak ayrımcılığa uğruyorum. Türklerden daha düşük alıyoruz ve mültecilere verilen işler daha çok tarım ve inşaat işleri. İdari işleri yeterlilik olsa da vermiyorlar. Ayrımcılık yapıyorlar.” (S5)

“Günlük şekilde ayrımcılıklara maruz kalıyorum. İş yerinde çeşitli arkadaşlarımız var. Bunların bazıları çıkarcılık ve ayrımcılık yapıyor. Kullanmaya çalışıyorlar bizi. Bazıları da gerçekten arkadaşlık yapıyorlar ama.” (S14)

“İlk geldiğimde çok zordu. İş olarak Adana’ya geldik iş imkanlarında dolayı. Dil bizim için büyük engeldi. Küçük çocuğum vardı hastane ve okula götürmek için çok zorlandım. Ama şimdi durumlar biraz daha iyi ve kendimi daha adapte hissediyorum ve az da olsa bir çevremiz oldu burada. Ama çok zorluk çektik.” (S8)

“Başlarda dil yüzünden çok zordu her şey. Örneğin markete gitmek, alışveriş yapmak, toplu taşımaya binmek, iş bulmak, hakkını aramak vs. çok zordu. Çok zorluk çekmiştik. Fakat zamanla dili öğrenince biraz daha rahat ve kolay oluyor. Şu an mesela daha rahatız, daha uyumlu hissediyoruz kendimizi. Ayrıca çalışma saatleri de çok uzun ve ücretler çok düşük. Bize idari işler vermiyorlar verseler de çok uzun tutmuyorlar ve bu konuda bize destek ya da danışmanlık verecek bir kurum yok maalesef. Biraz destek olmaya çalışan kurumlar var ama onlar da yeterli hizmeti sağlayamıyor.” (S17)

Yukarıdaki görüşlerden yola çıkarak, göçmenlerin iş bulma süreçlerinde ırkçılık ve önyargılara maruz kaldığı ve dil bilmeme sebebiyle iş bulma süreçlerinde zorluklar çektikleri aynı zamanda göçmenlerin yasal haklarını koruyacak kurum sayılarının yetersiz olması nedeniyle gerekli desteği alamadıkları ve daha düşük ücretlerle çalışmak zorunda kaldıkları tespitini yapmak mümkündür.

3.2.4. Yerel Halk ile Göçmenler Arasındaki Etkileşim Eksikliğinden Kaynaklanan Sorunlar

Tablo 9’da yerel halk ile katılımcılar arasındaki iletişim ve etkileşim eksikliğinden kaynaklanan sorunlara yer verilmiştir.

Tablo 9.

Yerel halk ile katılımcılar arasındaki etkileşimlerden kaynaklı yaşanan zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’da Suriyeli göçmenlere yönelik etkileşimlerin olmaması sebebiyle uyum konusunda zorluk yaşanmaktadır.	10	50	Yerel halk ve bölgede yaşayan diğer Suriyelilerin, Suriyeli göçmenlere karşı yardımcı ve destek olmaması sebebiyle Suriyeli göçmenler uyum sağlama konusunda zorluk çekmektedirler.
	14	70	Yerel halkın bir bölümünün Suriyeli göçmenleri kabul etmemesi Suriyeli göçmenlerin uyum konusunda zorluk çekmesine sebep olmaktadır.

Tablo 9’da katılımcıların 10 (%50)’unun yerel halk tarafından Suriyelilere karşı yardım ve destek konusunda olumsuz tutum sergilenmesi nedeniyle uyum konusunda zorluk çektiği ve 14 (%70)’inin yerel halkın göçmenleri kabul etmemesi ve dışlaması sebebiyle uyum konusunda zorluk çektiği görülmektedir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Yardım sever olduklarını söyleyemem. Ayrımcılık ve nefret olduğunu düşünüyorum. İlk geldiğimizde bu düzeyde değildi ama son dönemlerde çok arttı. Artık yardım etmemeye başladılar, istismar etmeler arttı. Kötü kelimeler ve

dışlayıcı ifadeler kullanıyorlar. “Siz ne zaman ülkenize döneceksiniz” diyorlar mesela. İstemiyorlar bizi burada.” (S5)

“İlk başlarda çok olumlulardı fakat son zamanlarda yani 2018’den itibaren bu olumsuz bir hal aldı ve tam tersine bir durum oluştu. Yani eskiden iyilerdi, yardımseverlerdi, destek oluyorlardı ama artık destek olmuyorlar, yardım etmiyorlar. Gitmemizi istiyorlar. Tabi yardımseverler olanlar da az da olsa var.” (S6)

“Çok iyi olanlar da var aynı zamanda tam tersi olanlar da. Benzer şekilde yardımcı olanlar da var, ayrımcılık yapanlar da. Tabi ister istemez uyum konusunda zorluk çekiyoruz bu durumdan.” (S12)

“Önceden durum daha iyiydi ama şu an daha zorluk yaşıyoruz. Şu an davranışları daha kötü ve biz de karşılık veremiyoruz. Uyum ve etkileşim konusunda zorluklar çekiyoruz. Durumlar değiştikçe biz de etkileniyoruz tabi.” (S14)

Yukarıda aktarılan görüşler, göçmenlere karşı başlangıçtaki ilgili ve yardımsever tutumların azalarak zamanla kayıtsızlık, tepki ve dışlamaya dönüşmesinin göçmenlerin uyum konusunda zorlanmalarına sebep olduğunu göstermektedir.

3.2.5. Sağlık Hizmetlerine Erişimde Karşılaşılan Zorluklar

Tablo 10’da sağlık hizmetlerinde katılımcıların karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 10.

Sağlık hizmetlerinde karşılaşılan zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’daki sağlık personellerinin ayrımcılık ve ırkçılık yapması nedeniyle Suriyeli göçmenler sağlık hizmetlerine erişimleri zorluk yaşamaktadırlar.	5	25	Adana’daki sağlık personellerinin ayrımcılık ve ırkçılık yapması nedeniyle Suriyeli göçmenler sağlık hizmetlerine erişimleri zorluk yaşamaktadırlar.
Adana’daki sağlık hizmetlerinin sunumundaki yetersizlikler sebebiyle Suriyeli göçmenler sağlık hizmetlerine erişimlerinde zorluk yaşamaktadırlar.	8	40	Adana’daki sağlık hizmetlerinin sunumundaki yetersizlikler sebebiyle Suriyeli göçmenler sağlık hizmetlerine erişimlerinde zorluk yaşamaktadırlar.

Tablo 10’da da görüldüğü gibi katılımcıların 5 (%25)’i sağlık personellerinin ayrımcılık ve ırkçılık yapması ve 8 (%40)’ı sağlık hizmetleri sunumunun yetersiz olması sebebiyle sağlık hizmetlerine erişim konusunda zorluk çektiğini belirtmektedir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Sağlık hizmetlerinde verilen tercümanlık hizmetleri yeterli değil. Bu yüzden anlaşıyoruz. Biz kendimizi anlatamıyoruz. Doktorlar da bizi anlayamıyor ve tedavi etmekte zorluk çekiyorlar. Ama ilaçları ücretsiz alıyoruz. Bu da çok iyi. Bazen çalışanlar iyi davranmıyorlar Suriyeli olduğumuz için ayrımcılığa uğruyoruz. Sırada beklerken. Randevu alırken mesela. Bu da bizim sağlık hizmetlerine erişimimizi zorlaştırıyor. İster istemez diğer uyum sürecimiz de etkileniyor tabi.” (S1)

“Sağlık hizmetlerinin, % 90 oranla iyi olduğunu düşünüyorum. Bazı bölümlerdeki doktorların sayısı yeterli olmayabiliyor ve tedavi olamayabiliyoruz. Yani sağlık hizmetine erişemiyoruz. Ayrıca tedavi süreleri de çok uzun sürüyor. Mesela bana ameliyat için 6 ay süre verildi. Diğer normal hastalıklarda genel olarak sağlık hizmetlerine erişim iyi diyebilirim. Ama bazı hastalıkların tedavi süreleri uzun olduğu için erişemiyorum ve bu benim günlük yaşamımı da etkiliyor tabi.” (S2)

“Adana’da sağlık hizmetleri iyi ama bazen çalışanlar tarafından ayrımcılığa uğradığımı hissediyorum. Eğer hakkını aramazsan hak kaybına uğrayabilirsin. Örneğin sıra beklerken Türklere öncelik veriyorlar ve uzun bekleme sırası oluşuyor. Bazen hastaneyi kirlettiğimizi düşünerek temizlik görevlisi bile kızabiliyor bize ama burada haklarını bildiğinde ve kendini savunduğunda sorun olamayabiliyor. Ama biz susarsak çok kolay kötü muameleye uğrayabiliyoruz. Bazen öğlen aralarından sonra çoğu göçmen hastayı kabul etmiyorlar ve geri gönderiyorlar, bazen çalışma saatlerine rağmen kabul erken bitiyor. Bize karşı sağlık personellerinin bir ayrımcılık yaptığını ve önyargılı olduğunu hissediyorum.” (S4)

“Farklı bir ile gitmen gerektiğinde ve orada sağlık hizmetine ihtiyacın olduğunda alamıyoruz. Sevkler konusunda sıkıntılar yaşıyoruz ve verilen sevklerin süresi

çok kısa oluyor. Ayrıca birçok bürokratik işlemler de gerekiyor ve farklı ilde tedavi görmek istediğinde de çok kolay olmuyor ve kısıtlıyorlar bizi.” (S5)

“Kimliğim aktif değil ve bu sebeple sağlık hizmetlerine erişemiyorum. Beni tedavi etmiyorlar. Bu konuda zorluk çekiyorum.” (S6)

“En çok sağlık personellerinin ayrımcılığı nedeniyle zorluklar yaşıyoruz. Yakın olan sağlık merkezlerinde çalışan kişiler ayrımcılık yapıyorlar. Türkleri önce alıyorlar ama bize gelince bekletiyorlar sürekli. Ayrımcılık yapıyorlar bize karşı. Mesela 70 yaşındaki bir Suriyeli bile sağlık hizmeti alırken sağlık personelleri tarafından kötü muameleye uğruyor.” (S8)

“Bizim sağlık hizmetlerine erişim konusunda randevu almamız çok zor. Çok zor randevu alabiliyoruz. Genel olarak randevu bulamıyoruz. Ya da aldığımız randevuya gittiğimizde sağlık hizmetinden memnun kalmıyoruz, yeterli düzeyde değil sağlık hizmetleri. Ayrıca hastanelere gittiğimizde doktorlarla iletişim kurmamız gerekiyor ama onlar bizi anlamıyor, biz de onları anlamıyoruz. Hastanelerde bize sunulan tercümanlık hizmetleri de yeterli değil. Tercümanlık hizmetlerine de kolay bir şekilde ulaşamıyoruz.” (S11)

“Sağlık hizmetleri genel olarak iyi. Ama bazı sağlık çalışanları genelde bize karşı ayrımcılık yapıyor. Ya da kötü söylemlerde bulunuyor, önyargıları var bize karşı. Örnek olarak bir keresinde "ülkenize geri dönün" demişti bir tane sağlık personeli, ayrımcılık yapmıştı. Ya da dil öğrenin gibi sözler sarf ediyorlar.” (S17)

Göçmenlerin yukarıdaki görüşleri, sağlık personellerinin ayrımcı ve ırkçı tutumları ve sağlık hizmetlerine erişim konusundaki yetersizliklerin sorun yaşanmasına neden olduğunu göstermektedir.

3.2.6. Medya Etkisiyle Göçmenlerin Karşılaştıkları Zorluklar

Tablo 11’de medya organlarının etkisiyle katılımcıların karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 11.

Medya etkisiyle katılımcıların karşılaştıkları zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Medya aracılığıyla Suriyelilere yönelik	2	10	Son dönemlerde yaşanan olaylar sonucunda

verilen olumsuz haberler Suriyeli göçmenlerin olumsuz etkilenmesine ve sosyal uyumun sağlanmasını zorlaştırmaktadır.			Suriyeli göçmenlerin endişe ve korkuları artmıştır.
	2	10	Medya Suriyelilere yönelik kutuplaştırıcı haberler yapmakta ve Suriyelilerin mağduriyet yaşamalarına sebep olmaktadır.

Tablo 11’de de görüldüğü üzere katılımcıların 2 (%10)’si son zamanlarda yaşanan olayların medyada kötü bir şekilde yansıtılması sebebiyle göçmenlerin endişe ve korkularının arttığını ve 2 (%10)’si medyanın göçmenlere yönelik kutuplaştırıcı haberlerinin göçmenlerin mağduriyet yaşamalarına sebep olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Son zamanlarda bu olaylar çok arttı. Başlarda böyle durumlarla karşılaşmıyorduk ve daha yardımseverlerdi. Ama şu an maalesef durum daha kötü. Sınır dışı etmeler de arttı ve en basit bir sorunda sınır dışı ediliyoruz. Mülteciler şu an haklarını aramaktan korkuyorlar ve kaçınıyorlar. Biri hakkını gasp ettiğinde susmayı tercih ediyor ve polis gibi mecralara başvuru yapmıyor. Medya da bu durumda çok rol oynuyor. Medyada verilen haberler, söylemler hep insanları provoke ediyor. İnsanlar bu haberleri izledikçe bize karşı yanlış bilgi ediniyorlar, düşmanlıkları artıyor ve önyargıları artıyor. Suriyelilere iş veriliyor ve yardım ediliyor diye çok yanlış haberler oluyor. Bu da doğal olarak nefret oluşturuyor. Ankara ve Kayseri de çok büyük olaylar yaşandı. Bunların medyada kötü bir şekilde verilmesi halkın bize karşı çok olumsuz düşünceler beslemesine sebep oluyor. Biz de günlük yaşantımızda çeşitli zorluklar çekiyoruz bundan dolayı.” (S12)

“Medya çok olumsuz algı yaratıyor göçmenlere karşı. Medyada verilen haberler, halkta bize karşı nefret oluşturuyor ve iki toplum arasında anlaşmazlıkların çıkmasına sebep oluyor. Ayrıca halkta bize karşı önyargı da oluşuyor. Bu olumsuzluklarda bizim uyumumuzu da olumsuz etkiliyor. Göçmenlerin dil öğrenmesi lazım ve buradaki farklılıklara uyum göstermesi lazım. Örneğin

temizlik ve yemek gibi konularda. Bu yüzden bizim daha dikkatli olmamız lazım ama halkın ve diğer kuruluşların da bize yardımcı olması gerekiyor.” (S13)

Göçmenlerin görüşlerinden de anlaşıldığı üzere medya organlarının göçmenlere yönelik kışkırtıcı ve kutuplaştırıcı haberler yapması göçmenlerin mağduriyet yaşamalarına neden olmaktadır.

3.2.7. Adana’daki Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Karşılaşılan Zorluklar

Tablo 12’de Adana’daki kurum ve kuruluşlara yönelik katılımcıların karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 12.

Adana'daki kurum ve kuruluşlara yönelik karşılaşılan zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’daki kurum ve kuruluşlar Suriyeli göçmenlerin gereksinimlerini yeterli düzeylerde karşılayamadığı için zorluklar yaşanmaktadır.	5	25	Adana’daki kurum ve kuruluşlar Suriyeli göçmenlerin gereksinimlerini yeterli düzeylerde karşılayamadığı için zorluklar yaşanmaktadır.

Tablo 12’de de görüldüğü gibi katılımcıların 5 (%25)’i Adana’da bulunan kurum ve kuruluşların göçmenlerin ihtiyaç ve gereksinimlerini yeterli düzeylerde karşılayamadığını ifade etmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Aile hekimi uygulamasının Suriyelileri de kapsamı gerekiyor. İl kısıtlamasının kaldırılması gerekiyor. Sağlık hizmetlerindeki tercümanlık hizmetlerinin sayısının artırılması gerekiyor. Daha fazla tercümanın bulunması gerekiyor hastanelerde. Suriye’den sevkli yüksek riskli hastaların durumu için yeterli koordinasyon yok mesela. Buradaki kurumlarda evrak işlemleri de çok uzun. Mesela sağlık hizmetlerinde evrak işlerinin bu kadar uzun olmaması gerekiyor. Özellikle sevkli hastalar için buradaki evrak işlemleri çok uzun olduğu için zorluklar yaşanıyor ve mağduriyetler oluşabiliyor.” (S3)

“Bu alanı düzenleyecek bir kamu kuruluşunun olması gerektiğini düşünüyorum. Göçmenlerin haklarını koruyan ve istihdam konusunda yaşanan haksızlıkları denetleyen kurumların sayılarının ve yetkilerinin artırılması lazım bence. Hak kayıplarının engellenmesi için. Bizim için haklarımızı gözetecek bir mecranın

olması gerekiyor. Yaşadığımız zorlukları, sıkıntıları düzeltebilecek kurumlar olmalı ya da olan kurumların yetkileri ve sayıları arttırılmalı. Buna çocuk işçileri de dahil. Çocuklar da yetişkin gibi çalışıyorlar ve çok düşük ücret ödüyorlar ve herhangi bir hakkını alamıyorlar. Doğal olarak mağduriyetler yaşanıyor ve olumsuz etkileniyorlar bizim gibi.” (S12)

“Diplomalarımız burada geçerli sayılmıyor dolayısıyla kendi mesleğimizi yapamıyoruz. Genelde vasıfsız işlerde çalıştırılıyor ve çok uzun süreler çalıştırılıyor. Zor şartlarda çalıştırılıyor. Ayrıca kayıtlı çalıştırılmıyoruz. Hep sigortasız çalışıyoruz ve çok nadiren sigorta yapılıyor. Bundan dolayı da zorluklar çekiyoruz.” (S14)

“Göçmenlerin bilinçli olması lazım ve düşük ücretle çalışmaması lazım fakat zor durumdan dolayı göçmenler tüm şartlarda çalışıyorlar. Bence kanun var fakat uygulama iyi değil. Çünkü işverenler sigortasız çalıştırıyor ama sigortasız çalıştırmak kanunen yasak ama uygulanmıyor. Devletin çeşitli kurumları bu konuda denetimler yapmalı, cezalar yazmalı ve kayıtlı istihdamı arttırmalıdır. Göçmenlerin iş kurmasında da desteklerin arttırılması gerekiyor. Otoritenin de bu konuda daha sıkı çalışması lazım. Kayıtsız istihdamı azaltması lazım. Biz misafiriz, mülteci değiliz. O yüzden hep misafirlik uzadı deniyor ve mülteci olsaydık daha fazla haklarımız olurdu. Geçen adres değişikliği için gittik işlemler çok uzun sürüyor, Göç idaresine yönlendiriyorlar ve bazen zorlaştırabiliyorlar. Bu da bazen çalışandan çalışana değişebiliyor, Bu tür hizmetler bazen aylar sürebiliyor ve çok zor oluyor. Kurumların göçmenlerin ihtiyaçlarını daha hızlı ve zorlaştırmadan çözmesi gerekiyor yoksa hep mağduriyetler yaşıyoruz.” (S18)

“Çok zor, evli oğlumla aynı yerde oturuyoruz, diğer oğlum da evlenecek fakat o da biz de kalacak. Durumumdan dolayı ev temelli işler bulmam gerekiyor ama iş bulmakta da zorlanıyorum. Kurumlarda iş bulmamda çok destek olamıyor, ihtiyaçlarımı karşılayamıyor. Diğer bir hususta mahremiyetin olmaması yani erkek ve kadının bir çalışması. Ben tekstilde çalışıyorum ve kadınla erkeğin bir çalışmasını tercih etmiyorum. Bu konuda kurumlar destek vermiyor mesela. Bizim mahallemiz toz toprak içinde. Su kesintisi çok sık oluyor. Sanki Suriye’de

yaşıyoruz ve herhangi bir ilgi yok. Bize kurumlar hizmet vermiyor. Sanki çölde yaşıyoruz ve buradaki çalışmalar çok yavaş her yer hafriyat bu da bize zorluk yaşıyor. Ayrımcılık konusunda da Arapça konuşmaktan korkuyoruz saldırmalarını diye. Arapça konuşunca bize tepki gösteriyorlar.” (S20)

Göçmenlerin zikredilen görüşleri, farklı kurum ve kuruluşların göçmenlerin sorun ve ihtiyaçlarını giderme konusundaki eksiklik ve yetersizliklerinin onların günlük yaşantılarında çeşitli sıkıntı ve sorunlarla yüz yüze kalmalarına neden olduğunu ortaya koymaktadır.

3.3. Türkiye’deki Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Karşılaşılan Zorluklar

Tablo 13’de Türkiye’deki kurum ve kuruluşlara yönelik katılımcıların karşılaştıkları zorluklar verilmiştir.

Tablo 13.

Türkiye’deki kurum ve kuruluşlara yönelik katılımcıların karşılaştıkları zorluklar

TEMA	F	%	Kodlar
Türkiye’de kurumlarda gruplar arasında ayrımcılık ve ırkçılık yapılmaktadır.	9	45	Türkiye’de kurumlarda gruplar arasında ayrımcılık ve ırkçılık yapılmaktadır.

Tablo 13’de katılımcıların 9 (%45)’unun Türkiye’deki kurum ve kuruluşlarda ayrımcılık ve ırkçılık yapılması sebebiyle zorluk çektiği görülmektedir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Hizmetlerin yeterli olmadığını düşünüyorum. Örneğin banka hesabı açmak için çok uğraştım. 20 şubeye gittim ancak açabildim ve ırkçılıkla karşılaştım. Türkiye’de genel olarak güvenlikte çok sert davranıyor. Genel olarak hizmet olsa da erişim konusunda zorluklar yaşanıyor. Ayrıca yaşadığımız sorunları ya da zorlukları ifade edebileceğimiz ya da çözebileceğimiz merciler de yok.” (S2)

“Türkiye’de kurumlardaki hizmetler yeterli değil. Bize hep çalışanlar ayrımcılık yapıyor. Ayrıca bilgileri de yeterli değil. Genel olarak sözlü olarak kötü şeyler söylüyorlar. Konuşmalarında nefretlerini hissediyoruz. Suriyeliler şikayet edemiyorlar. Çünkü şikayet edebilecekleri bir kurum yok. Bazı Suriyeliler de sınır dışı edilmekten korktukları için şikayet edilecek yer olsa da etmek istemiyorlar.” (S3)

“Türkiye’de genel olarak ilden ile değişiklik gösteriyor. Bu da hizmetlere yansıyor tabi. Aynı talebi farklı birimlerden talep ettiğinde farklı hizmetlerle karşı karşıya kalabiliyoruz. Bazı kişiler ayrımcılık yapmazken bazıları yapıyor. Daha önce hizmetlerin çeşitliliği ve boyutu daha iyiydi fakat bunlar zamanla azaldı. Çalışanlar kötü davranıyorlar. Mesela arkadaşşıma geçen gün bir çalışan “beğenmiyorsan defol git” dedi bu gibi durumlar olabiliyor.” (S4)

“Göç idaresindeki işlemlerimiz çok uzun sürüyor. Buradaki hizmetlerin genişletilmesi lazım ve yeterli sayıda çalışan olmuyor. Bazı durumlarda çalışanların davranışları mültecilere insani değil. Bize karşı önyargılı davranıyorlar. Yaşlı insanlar güneş altında saatlerce beklemek zorunda kalıyorlar ve günün hepsi gidiyor işlemleri beklerken. Ayrıca bekleme sürelerinden sebep çok kalabalıklar da oluşuyor. Diğer kamu kurumlarında da bazen çok büyük engellemeler oluyor. Örneğin adres güncelleme, adres değiştirme, fatura için hesap açma, banka da hesap açma gibi. Genel olarak devlet ve özel kurumlarda bir ayrımcılıkla karşı karşıya kalıyoruz. Türkiye’de şartlar çok ağır ve zorluk çekiyoruz.” (S5)

“Hizmetler genel olarak iyi ama bazen çalışanlar bunu kötüye kullanabiliyorlar. Yani bize karşı kötü davranıyorlar, ayrımcılık yapıyorlar ya da işlerimizin sürelerini uzatıyorlar gibi. Bu neredeyse birçok kurumda böyle oluyor.” (S8)

“Bir keresinde belediyeden kömür istemiştik. Kömürü vermemişlerdi ama gıda yardımında bulunmuşlardı. Suriyeli olduğumuzdan vermediler bize kömürü. Genel olarak ayrımcılığın olduğunu düşünüyorum. Bazen de kurumlarda uzun beklemler oluyor. Bunlarda da zorluk çekiyoruz ve mağdur ediliyoruz.” (S14)

Göçmenlerin yukarıdaki görüşleri, Türkiye’deki kurum ve kuruluşlardaki bazı çalışanların ayrımcılık ve ırkçılık gibi tavırlar sergilediği bunun da göçmenlerin sıkıntı ve zorluk yaşamalarına neden olduğunu göstermektedir.

Göçmenlerle yapılan yüz yüze görüşmelerde elde edilen bilgiler, göçmen bireylerin Türkiye’de ve Adana’da bulundukları süre boyunca farklı deneyimler edindiklerini göstermektedir. Söz konusu görüşmeler, göçmenlerin olumsuz deneyimlerinin yanı sıra Türkiye’deki yaşamlarına dair olumlu yönleri de anlamak ve ortaya koymak için önemli bir

fırsat sunmuştur. Derinlemesine ve çok boyutlu bir çalışma iddiasıyla hazırlanan bu çalışmanın bir sonraki bölümünde göçmenlerin uyum süreçlerinde yaşadıkları gelişmeler, yerel halkla kurabildikleri bağlar, iş, eğitim ve sağlık gibi imkanlara erişimleri gibi olumlu deneyimleri aktarılıp değerlendirilecektir. Bu olumlu deneyimler, göçmenlerden bazılarının daha başarılı bir iletişim ve etkileşimle toplumla kurabildikleri uyum neticesinde yaşam kaliteleri ve menenunietlerini arttırdıklarını ortaya koymaktadır.

3.4. Göçmenlerin Olumlu Deneyimlerinin Değerlendirilmesi

3.4.1. Göçmenlerin Uyum Konusundaki Olumlu Deneyimleri

Tablo 14’de katılımcıların karşılaştıkları ya da olumlu deneyim elde ettikleri durumlar verilmiştir.

Tablo 14.
Katılımcıların uyum konusundaki olumlu deneyimleri

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’da Suriyeli göçmenler ve yerel halk arasında etkileşimlerin olması sebebiyle uyum konusunda zorluk yaşanmamaktadır.	11	55	Adana’da yerel halkın ve diğer göçmenlerin yardımsever olması ve benzerliklerinin olması sebebiyle Suriyeli göçmenler uyum konusunda zorluk çekmemişlerdir.

Tablo 14’de de görüldüğü gibi katılımcıların 11 (%55)’i yerel halk ile etkileşimin olması sebebiyle uyum konusunda zorluk çekmediğini ifade etmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Adanalılar çok iyiler ve yardımseverler. Ayrıca bize destek veriyorlar. Adanalılara yönelik herhangi olumsuz durumla karşılaşmadım ve sosyal uyumumuzda olumsuz etkilenmedi. İyi davrandıkları için uyum konusunda zorluk çekmedik.” (S7)

“iyi olanda var, yardımsever olan da var ama tam tersi olan da var. Ben kişisel olarak çok olumsuzluk yaşamadım. Dolayısıyla uyum konusunda da zorlanmadım.” (S13)

“Ben engelliyim. Bu anlamda Adanalılar yardımseverler. Örneğin ihtiyacım olduğunda eşyalarımı taşıyorlar, ekmek almak istediğimde motoruma kadar

getiriyorlar ve gerçekten çok yardımseverler. Bu sebeple uyum konusunda çok bir zorluk çekmedim.” (S16)

“Yardımsever olan da var olmayan da var. Türk arkadaşlarım da var. Genel olarak Adanalılar iyi ve yardımseverler. Uyum konusunda da fazla zorluk çekmedim” (S17)

“Üniversitede hocalarım da diğer öğrenciler de bana yardımcı oluyorlar. Bir seferinde telefonum yoktu istedim ve yardımcı oldular. Bana telefonlarını kullandırttılar. Ya da adres sorduğumda bana tarif ediyorlar, yardımcı oluyorlar. Bana karşı yardımları uyum sürecimi hızlandırdı ve kolay bir şekilde uyum sağlayabilmemi sağladı.” (S18)

“Bazıları çok iyi bazıları da kötü fakat benim gördüklerim yardımsever genelde. Bir keresinde hastam vardı ve bu konuda da kan bağıışı istedim onlardan. Arkadaşlarımın 4 tanesi geldi. Bu olay 8 sene önce olmuştu ve bugün istesem yine gelirler. Uyum sürecimde de bir sorun yaşamadım.” (S19)

Göçmenlerin görüşlerinde de görüldüğü gibi bazı göçmenlerin yerel halkın yardımsever tutumlarından memnun olduğu ve herhangi bir zorluk çekmedikleri tespit edilmiştir.

3.4.2. Göçmenlerin Sağlık Hizmetleriyle İlgili Olumlu Deneyimleri

Tablo 15’de katılımcıların sağlık hizmeti sunumlarındaki olumlu deneyimleri verilmiştir.

Tablo 15.

Katılımcıların sağlık hizmeti sunumlarındaki olumlu deneyimleri

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenler sağlık hizmetleri sunumunda hizmet kalitesi ve erişim konusunda herhangi bir sorun yaşamamaktadır.	11	55	Sağlık hizmetleri iyidir ve zorluk yaşanmamaktadır.
	9	45	Sağlık hizmetlerine erişim kolaydır ve zorluk yaşanmamaktadır.
	2	10	Suriyeli göçmenlerin haklarını bilmesi sağlığa erişimi kolaylaştırmakta ve zorluk yaşanmamaktadır.

Tablo 15’de de görüldüğü gibi katılımcıların 11 (%55)’inin sağlık hizmetlerinden memnun kaldığı ve herhangi bir zorluk yaşamadığı, 9 (%45)’unun sağlık hizmetlerine erişim konusunda zorluk çekmediği ve 2 (%10)’sinin göçmenlerin haklarını bilmesi sonucunda

sağlık hizmetlerine erişim konusunda zorluk çekmediği ifade edilmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Sağlık hizmetleri iyi, randevu alabiliyoruz ve çok zorluk çekmiyoruz.” (S7)

“Sağlık hizmetlerine erişmek için kimliğin olması gerekiyor ve göçmenlerin bilgili olması da gerekiyor. Bilgin olduğu sürece bu süreç kolaylaşıyor fakat bilmediğinde biraz daha zor olabiliyor ve özel sağlık hizmetlerine gitmek zorunda kalıyorlar. Bu zorluklara dil de etken olabiliyor. Dil bilmeyince hakkını bilmiyor ve savunamıyorsun kendini. Ama sağlık hizmetlerine erişim konusunda ben herhangi bir zorluk çekmedim. Kolay bir şekilde erişebiliyorum ve memnunum.” (S9)

“Sağlık hizmetleri çok iyi ve hizmetlere eşit bir şekilde erişebiliyoruz. Bize ücretsiz şekilde ve en iyi şekilde hizmet sunuluyor. En iyi hizmetleri ücretsiz kolay bir şekilde alabiliyoruz.” (S13)

“Sağlık hizmetleri çok iyi. Hizmetlere düzenli bir şekilde erişip, tedavi olabiliyoruz. Sağlık hizmetlerinin iyi olduğunu düşünüyorum ve verilen hizmetlerden çok az ücret alıyorlar. Özetle sağlık hizmetlerinin iyi olduğunu düşünüyorum.” (S14)

“Sağlık hizmetleri çok iyi. Hatta benim açımdan sağlık hizmetleri %100 diyebilirim.” (S15)

“Engelli olduğum için sıra beklemiyorum ve öncelik tanınıyor bana. Sağlık hizmetlerinde kolay bir şekilde tedavimi yaptırıyorum ve ilacımı kolaylıkla alabiliyorum. Bu sebeple sağlık hizmetlerinin iyi olduğunu ve kolay erişilebilir olduğunu söyleyebilirim.” (S16)

“Sağlık hizmetleri iyi, çevrimiçi randevu alabiliyoruz ve sağlık hizmetlerinden faydalanabiliyoruz. Acile gittiğimizde de orada gerekli hizmetleri alabiliyoruz. Yerel halkla ayrımcılık yapılmadan aynı hizmetlerden yararlanabiliyoruz. Ama göçmenler Türkçe konuşabiliyorsa sağlık hizmetlerinden daha iyi bir hizmet alabiliyor. Çünkü anlaşılabilir ve ona göre bir plan oluşturuyorlar ama anlaşılmadığında biraz daha zorlayıcı olabilir. Dil de önemli tabi. Dili bildiğinde yaklaşımları da biraz daha farklı olabiliyor.” (S18)

“Sağlık hizmetlerine erişme ve hizmet alma konusunda herhangi bir sorununuz yok. Fakat il dışından gelenler için sevk almaları biraz zor oluyor. Buradaki hizmetlerden yararlanamayabiliyor. Biz genel olarak randevu alabiliyoruz, sıramız geldiğinde bizi tedaviye alıyorlar yani bir ayrımcılık ya da kötü muamele görmüyoruz. Genel olarak da sağlık hizmetlerinden çok memnunuz.” (S19)

Göçmen görüşlerinden de görüldüğü gibi bazı göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişim konusunda ve randevu alma gibi süreçlerde herhangi bir zorlukla karşılaşmadığı tespit edilmiştir.

3.4.3. Kurum ve Kuruluşların Hizmetleriyle İlgili Olumlu Deneyimleri

Tablo 16’da katılımcıların ihtiyaçlarına karşı kurum ve kuruluşların hizmet sunumlarındaki olumlu deneyimleri verilmiştir.

Tablo 16.

Katılımcıların ihtiyaçlarına karşı kurum ve kuruluşların hizmet sunumlarındaki olumlu deneyimleri

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’daki kurum ve kuruluşlar mültecilerin ihtiyaçlarını yeterli düzeylerde karşıladıkları için zorluk yaşanmamaktadır.	4	20	Adana’daki kurum ve kuruluşlar mültecilerin ihtiyaçlarını yeterli düzeylerde karşıladıkları için zorluk yaşanmamaktadır.

Tablo 16’den de görüldüğü gibi 4 (%20)’ünün Adana’daki kurum ve kuruluşların yeterli hizmeti vermesi sonucunda zorluk çekmedikleri ifade edilmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Adana’da başvurduğum kurum ve kuruluşlarda herhangi bir zorluk yaşamadım ve aldığım hizmetlerden de memnunuz. Verilen hizmetler gayet yeterlidir.” (S7)

“Ben yaşlı olduğum için herhangi bir zorluk ya da olumsuzluk yaşamadım. Gittiğim her yerde yardımcı oluyorlar ve hızlı bir şekilde işlerimi hallediyorlar. Ben kurumların verdikleri hizmetlerden ve yaklaşımlarından memnunuz.” (S6)

“Herhangi bir zorluk ya da ayrımcılık yaşamadım kurumlarda. Hepsi normal bir şekilde ilgilendiler benimle. Verdikleri hizmetler de iyi.” (S9)

“Genel olarak hizmetler kamu tarafından sağlam yani çok iyi. Ayrıca bize sundukları hizmetlerde çok başarılı ve büyük hizmetler. Bu durum inkâr edilemez ve tüm kurumlar ile çalışanlara teşekkür ederiz.” (S12)

“Buraya geldiğimden beri kurumlara yönelik herhangi bir zorluk ya da mağduriyet yaşamadım. Benim açımdan kurumların ve kuruluşların verdikleri hizmetler ve ilgileri gayet yeterli ve iyi.” (S16)

“Kurumlarda hiç zorluk yaşamadım tüm ihtiyaçlarım karşılandı. Sorunsuz bir şekilde tüm işlerimi hallettim ve hallediyorum. Aldığım hizmetlerden memnunum. Belki dil bilmemek İŞKUR gibi kurumlarda olumsuzluklara sebep olabilir. Bu tür kurumlarda verilen hizmetler iyi ancak dil bilmediğinde hizmet alımlarında olumsuzluklar da yaşanabilir tabi. Belediye ve diğer kuruluşlar da zaten yasal olduğu sürece bizlere gerekli hizmetleri sağlıyorlar. Oralarda da herhangi bir olumsuzluk ya da kötü bir muamele görmedim. Genel olarak kurumların bizlerin ihtiyaçlarını karşıladığını söyleyebilirim.” (S19)

“Sağlık ve güvenlik çok iyi. Çok memnunum. Ayrıca kamu hizmetleri de iyi. Oralarda da herhangi bir zorluk ya da olumsuzlukla karşılaşmadım. Genel olarak hepsi iyi.” (S11)

Göçmen görüşlerinden de görüldüğü gibi bazı göçmenlerin Adana’da kurumlara yönelik herhangi bir zorluk ya da sorun yaşamadığı tespit edilmiştir.

3.5. Göçmenlerin Talep ve İsteklerinin Değerlendirilmesi

3.5.1. Göçmenlerin Yaşam Kalitelerinin İyileştirilmesine Yönelik Talep ve İstekleri

Tablo 17’de katılımcıların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine yönelik istekleri verilmiştir.

Tablo 17.

Katılımcıların yaşam kalitelerinin iyileştirilmesine yönelik istekleri

TEMA	F	%	Kodlar
Göçmenlerin yaşam standartlarının artırılabilmesi için çeşitli çalışmalar ve düzenlemeler yapılmalıdır.	6	30	Göçmenlerin yaşam standartlarının artırılabilmesi için yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi gerekmektedir.
	16	80	Göçmenlere yönelik iş bulma konusunda destek olunmalı, dil ve mesleki

			eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.
	6	30	Ayrımcılık ve ırkçılıkların engellenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.	11	55	Sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 17’de de görüldüğü gibi katılımcıların 6 (%30)’sı göçmenlere yönelik yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi gerektiğini, 16 (%80)’sı iş bulma konusunda destek olunması, dil ve mesleki eğitimlerin verilmesine yönelik iyileştirmelerin yapılmasını, 6 (%30)’sı göçmenlere yönelik ırkçılık ve ayrımcılıkların engellenmesine yönelik çalışmaların yapılmasını ve 11 (%55)’i sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasını ifade etmişlerdir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Göçmenlere yönelik dil ve mesleki kursların olması lazım. Ama bu kursların uzun vadeli olması önemli. Suriyelilerin de öğrenmeleri gerekiyor. Sonrasında da iş bulma konusunda göçmenlere destek sağlanması gerekiyor bence. Şu anki yaşam şeklimiz ev-iş, iş-ev ve herhangi bir etkileşim alanımız yok. Çünkü uzun saatler çalışıyoruz yoruluyoruz ve herhangi bir sosyal etkileşimimiz olmuyor. Bu sorunu çözersek çoğu sorun da çözülmüş oluyor aslında. Uzun vadeli mesleki eğitimlerin verilmesi şart bence. Örneğin berberlik eğitimi, terzilik eğitimi, otelcilik ve buna benzer çeşitli alanlarda verilen eğitim süreçlerinde de bizlere asgari ücrete yakın bir ücret verilmesi lazım. Bu eğitime dil eğitimi de dahil edilmesi lazım. Bunlar daha uzun vadeli çözümler yaratır. Aynı zamanda eğitim aldığı alanda iş bulma konusunda da destek verilmesi gerekiyor göçmenlere. Göçmenler genel olarak Avrupa’ya bu sebepten dolayı gidiyor ya da gitmek istiyor. Bu durum hem dil hem de iş sorunlarını çözecektir.” (S2)

“Şu anki durumumuzda, bizim kendi ülkemize dönmemizi istiyorlar. Bu isteklerini hafifletmek için bizim statümüzü daha düzenli hale getirmeleri gerekiyor. Devlet bize uyum kursları vermeli mesela. Bizim şu an sahip olduğumuz hakları da iyileştirmeleri gerekiyor örneğin.” (S9)

“Bizim halktan iyi bir davranış beklentimiz var öncelikle. Kurumların bizlere sosyal uyum kursları vermesi gerekiyor ve yerel halkla aramızdaki etkileşimleri

artırıcı çalışmalar yapmaları gerekiyor. Yani yerel halkla bizim aramızdaki mesafelerin azaltılması gerekiyor. Bu etkileşimler artırılınca ayrımcılıklar ya da ırkçılıklar da sonlandırılmış olur.” (S8)

“Dil kursları vermeleri gerekiyor. Sosyal uyum kursları olmalı. Özellikle yaşlılar için olması lazım bu sosyal uyum kurslarının. Bu kurslar olmadığında yerel halkla aramızda iletişim de olmuyor, uyum da.” (S17)

“Okul ve kamu kurumlarında ayrımcılık olmaması lazım ve buna yönelik çalışmalar yapılmalı. Suriyelilere özel sağlık merkezleri olmaması lazım yani bizde yerel halk gibi aynı hizmetlerden yararlanmamız gerekiyor. En önemli nokta dil. Göçmenler Türkçe bilmediğinde yerel halkla etkileşim olmuyor hiçbir şey olmuyor. Türkçenin öğretilmesi şart bence.” (S18)

“İş fırsatları çok kısıtlı. Yaşımdan dolayı ama gençlere daha fazla fırsat vardır. Ücretler çok düşük. Aynı işte çalışılan bir Türk’ten daha düşük ücretler alıyoruz. Bunların iyileştirilmesi gerekiyor. Bunlara yönelik yasal düzenlemeler yapılmalı mutlaka.” (S6)

“Bizim ekonomik durumumuz kötü. Bazı Türkler Suriyelileri çalıştırmak istemiyor. Bize verilen ücretler de çok düşük. Ama hayat burada çok pahalı ve kazandıklarımızla yaşayamıyoruz. Bunun için özel ofis ve STK’ların olması lazım ve işverenler arasındaki koordinasyonu sağlaması lazım. Buna yönelik yasal düzenlemeler yapılmalı. Bazı Suriyeliler işlerin nerde olduğunu bilmiyor ve iş bulmakta zorluk çekiyor. İş bulma konusunda kurum ve kuruluşların destek olması gerekiyor. Bu kurumların yetkileri ve kapasitelerinin artırılması gerekiyor.” (S1)

“İş kurma konusunda desteklerin olması lazım ve kayıtlı istihdama yönelik süreçlerin iyileştirilmesi gerekiyor. Göçmenlerin kayıtsız ve düşük ücretlerle çalıştırılması engellenmeli. Buna yönelik çalışmaların yapılması gerekli bence” (S20)

“Kimlik sorunları çok oluyor. Kimlik sorunlarıyla birlikte birçok sorun peş peşe yaşanıyor. Bu sorunlar da göçmenlerin hiçbir hizmete erişememesine sebep olabiliyor. Kurumların yasal düzenlemeler yaparak bu sorunları çözmesi

gerekiyor. Bu düzenlemeler ile göçmenlerin yaşam kaliteleri de iyileştirilebilmekte.” (S13)

“Şu an mülteciler MHRS üzerinden randevu almayı biliyorlar. Bu da yerel halkta farkındalık oluşturulmasında önemli bir çalışma. Ayrıca göçmenler de bu sistem sayesinde bilgi düzeyini artırıyor. Fakat hastanelere gittiklerinde dil bariyeriyle karşı karşıya kalıyorlar. Hastanelerde her iki taraf birbirini anlamıyor. Bu da alınan sağlık hizmetlerinin kalitesini olumsuz etkiliyor. Bu sorunların çözülebilmesi için sağlık hizmetleri sunumunda tercümanlar var ama tercümanların sayıları yeterli değil. Tercüman sayılarının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı.” (S12)

“Devletin bazı kolaylıklar sağlaması lazım. Örneğin uyum konusunda ya da dil konusunda gibi. Şu an uyum daha zor. Suriyeli dükkânların çok açılmasına izin vermiyorlar ve bu oluşumları engelliyorlar. Bu da göçmenlerin yaşam kalitelerini olumsuz etkiliyor. Bunlara yönelik yasal düzenlemeler iyileştirilmeli. Ayrımcılıklar engellenmeli.” (S3)

“Öncelikler hep Türklere veriliyor. Eşit fırsatlar sağlanması gerekiyor. Devlet mültecilerin istihdamını artırmak için çalışmalar yapmalı, düzenlemeler yapmalı. Bu düzenlemeler sonucunda göçmenlere yapılan ayrımcılıklar da sonlandırılmış olur ve bizim de yaşam kalitemiz artmış olur.” (S5)

“Kimlik sorunları çok olabiliyor ve birçok hizmete erişim de süreçler de zorlaşmış oluyor. Bu süreçlere yönelik düzenlemelerin iyileştirilmesi gerekiyor.” (S15)

“Çocuklarımız çok küçük yaşken geldiler buraya ve burada büyüdüler. Suriye kimlikleri yok. Çünkü Suriye’de 15 yaş altına kadar kimlik verilmiyor. TR TPID veriliyor çocukların Suriye’ye döndüklerinde vatandaşlıkları olmayacak. O yüzden çocuklarımızın geleceğini düşünmek zorundayız. Biz geri dönemiyoruz çünkü Suriye’de aranıyoruz ve bu belirsizlik bizi çok olumsuz etkiliyor, NGO’ların destekleri var fakat bu alanlarda da destek vermeleri çok önemli. Özetle yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi gerekmektedir.” (S12)

Yukarıdaki görüşlerden göçmenlere yönelik yasal düzenlemelerin, iş süreçlerine, mesleki gelişimlere ve dil eğitimlerine yönelik çalışmalar yapılması, göçmenlere yapılan ırkçılık ve ayrımcılıkların engellenmesi ve sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesine dair isteklerinin olduğu tespit edilmiştir.

3.5.2. Kurum ve Kuruluşların Statülerinin İyileştirilmesine Yönelik Talep ve İstekleri

Tablo 18’de kurum ve kuruluşların statülerinin iyileştirilmesine yönelik katılımcıların istekleri verilmiştir.

Tablo 18.

Kurum ve kuruluşların statülerinin iyileştirilmesine yönelik katılımcıların istekleri

TEMA	F	%	Kodlar
Göçmenlerin haklarına yönelik faaliyet veren kurum ve kuruluşların iyileştirilmesi gerekmektedir.	9	45	Göçmenlerin haklarına yönelik faaliyet veren kurum ve kuruluşların iyileştirilmesi gerekmektedir.

Tablo 18’den de görüldüğü gibi katılımcıların 9 (%45)’unun haklarına yönelik kurum ve kuruluşların iyileştirilmesi gerektiğini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Farkındalık oturumları yapılması lazım yani iş hukukuyla ilgili çalışmalar yapılmalı. İŞKUR tarafından iş bulma konusunda verilen hizmetlerin düzenlenmesi ve iyileştirilmesi gerekiyor. Ayrıca İŞKUR’un göçmenlerin haklarını koruyabilmesi için denetimler yapması da gerekiyor. Bizim haklarımızı korumaları lazım.” (S9)

“Sağlık hizmetleri iyi ve işten daha iyi. Ancak sağlık hizmetleri sunumunda da sorunlar yaşıyor. Hizmetler her ne kadar düzenli verilse de randevu almakta zorluk çekiyoruz. Kimlik güncellemesi ve bize uygulanan çeşitli kısıtlamalar da oluyor. Bu kısıtlamalar kimlikten dolayı oluyor. Çünkü insanlar sadece yaşadıkları ilde sağlık hizmetine erişebiliyor. Bu sorunların çözülmesi için kurumların vermiş oldukları hizmetleri iyileştirmeleri gerekiyor.” (S10)

“Randevular 15 günle sınırlandırılıyor ve genel olarak bize verilen hizmetlerde süreler uzun oluyor. Acil olması durumunda hizmet veriyorlar. Bunda bir sorun yok ayrıca ayrımcılık da yok. Herkes aynı sistemden faydalıyor, çok nadir de

olsa bazen kötü muamele ile karşılaşılıyor. Bazen de dil konusunda zorluk yaşanabiliyor ama bu sorunlar çözülüyor. Bence kurumlarda sürelerin ve randevu sürelerinin düzenlenmesi gerekiyor.” (S20)

“Yaşadığımız sorunlarla ilgilenecek mercilerin olması lazım öncelikle. Bizim şikâyetlerimizi ileteceğimiz ve çözüm alabileceğimiz bir yönetimin olması lazım. Yani bize hizmet sunan kurumların sayılarının ve görevlerinin genişletilmesi gerekiyor.” (S1)

Genel olarak sağlık hizmetlerinde sorunlar yaşanıyor. Uzman doktor sayılarının artırılması gerekiyor. Bununla ilgili başvuru yapacağımız mercilerin olması gerekiyor. Yani herhangi bir şikâyetimiz olduğunda bildirip çözüm alacağımız kurumların olması gerekiyor. Bu kurumlar olduğunda mağduriyetlerimiz giderilmiş olacak.” (S2)

“Randevu sistemlerinin yaygınlaştırılması lazım ve mültecileri bu konuda bilinçlendirilmesi lazım. Özellikle yapılan son değişimden sonra randevu almak daha da zorlaştı. O yüzden bazı mülteciler özel sağlık hizmetlerine yöneliyor. Çünkü bazen gerçekten karşılaştığın kişinin insafına kalıyorsun. Yani bu süreçlerin iyileştirilmesi gerekiyor.” (S4)

“Bence ilk olarak yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi gerekiyor. Kurumların buna yönelik öncelikli olarak çalışmalar yapması gerekiyor.” (S6)

“Şikâyet hattının olması lazım ve bu durumun ciddiye alınması lazım. Karşılaştığımız sorunları bildirebileceğimiz kurumlar olmalı ki bir daha mağduriyet ya da sorun yaşamayalım. Bu kurumların da işlevlerinin iyi olması gerekiyor. Ama biz şu an çeşitli kurumlar olsa da herhangi bir sorunda bu kurumlara başvuramıyoruz. Çünkü sınır dışı edilme korkumuz var. Bu durumlarında düzenlenmesi gerekiyor.” (S8)

“Devletin rolü çok büyük. Genel olarak nefret söylemlerinin azaltılması gerekiyor. Özellikle medyada ve eşit muamelenin olması gerekiyor. Dil kurslarının sağlanması lazım. Yerel halk mültecilerin durumunu daha iyi anlamalı ve mültecilerin Türkiye’ye yaptıkları katkılarının anlatılması lazım. Burada da en büyük rol devlet kurumlarına düşüyor. Suriyelilerin hareket kısıtlarının da

kaldırılması gerekiyor. Yani il, ilçe ve mahalle kısıtlarının kaldırılması gerek.

Verilen yardımların yerel halka açıklanmasına yönelik girişimlerde de bulunmaları gerekiyor.” (S5)

Göçmen görüşlerinden de anlaşıldığı üzere kurum ve kuruluşların hizmet kalitelerine ve hizmet sunumlarına yönelik iyileştirme yapımları, yasal statülerin iyileştirilmesi, hukuki süreçlerin iyileştirilmesi ve göçmenlerin sorunlarına karşı çözüm üretebilecek kurum ve kuruluşların sayılarının artırılması gerekmektedir. Buna ek olarak tüm süreçlerden memnun olan ve herhangi bir değişikliğe gerek olmadığını ifade eden 2 (%10) katılımcının görüşünden de bahsetmek gerekir ki bu bulgular göçmenlerin şu ifadeleriyle desteklenebilmektedir;

“Herhangi bir düzenleme veya iyileştirme yapılmasına gerek yoktur. Mevcut düzenlemeler ve süreçler gayet yeterlidir. Ayrıca İŞKUR da gerekli destekleri bizlere sağlamaktadır. Ben çok işsiz görmedim ve benim tanıdığım herkesin işi var ve çok iş fırsatı olduğunu düşünüyorum.” (S16)

“İş bakımından mesleği olanlar kolay bir şekilde iş bulabiliyor. O yüzden kurumların herhangi bir düzenleme yapmasına gerek yoktur. Verilen hizmetlerin yeterli olduğunu düşünüyorum.” (S3)

Bu görüşlerden bazı göçmenlerin kurum ve kuruluşların sağladıkları hizmetlerden memnun olduğu tespitini yapmak mümkündür.

3.6. Göçmenlerin Türkiye’de Kalma Durumlarına Dair Bir Değerlendirme

Tablo 19’da katılımcıların Türkiye’de kalma yaşamlarına devam etme durumlarına ilişkin bulgular verilmiştir.

Tablo 19.

Katılımcıların kalma durumları

TEMA	F	%	Kodlar
Adana’da kalmak istemektedirler.	10	50	Adana’da kalmak istenmektedir.
Suriye’ye dönmek istemektedirler.	1	5	Suriye’deki kriz bittiğinde ülkelerine geri dönmeyi istemektedirler.
Avrupa’ya gitmeyi istemektedirler	5	25	Avrupa’ya gitmek istenmektedir.
Türkiye’de kalmayı istemektedirler	4	20	Türkiye’de kalmak istenmektedir.

Tablo 19'dan da görüldüğü gibi katılımcıların 10 (%50)'u Adana'da kalmak istediğini, 1 (%5)'i Suriye'ye geri dönmek istediğini, 5 (%25)'i Avrupa'ya gitmek istediğini ve 4 (%20)'ü Türkiye'de kalmak istediğini ifade etmişlerdir. Bu bulgular göçmenlerin şu sözleriyle desteklenebilmektedir;

“Adana'da kalmayı istemiyorum. Avrupa'ya gitmeyi tercih ederim. Eşim hasta ve tedavisi burada yok o yüzden dışarıda daha iyi olacağımı düşünüyorum bunun için de gerekli başvurularımı yaptım.” (S1)

“Burada ailemiz ve akrabalarımız var. O yüzden Adana'da kalıyoruz. Buradaki kaldığım mahalle iyi ve umuyorum ki sorunlarımız çözülür. Özellikle iş bulma konusunda zorluk çekiyoruz. Bu sorunlarımız çözülürse Adana'da kalmaya devam ederiz.” (S2)

“Adana'da uyum çok fazla değil. Belki Hatay veya Mersin bizim açımızdan daha iyi olabilir. Orada halk daha açık ve kabul edebiliyor göçmenleri. Bu yüzden Türkiye'nin farklı bir iline gidebilirim.” (S3)

“Türkiye'den çıkmayı düşünüyorum. Burada beni bağlayan tek şey ailem ama daha iyi bir iş fırsatı bulursam giderim. Adana'da bazı hizmetler daha iyi tabi ama yine de iller arası nakil çok zor oluyor ve kolay değil. Bizim için büyük bir hapisane gibi. İş gereği farklı şehirlere gitmek istediğimizde gidemiyoruz. O yüzden vatandaşlığa sahip olduğum bu durum benim için geçerli değil.” (S4)

“Hayat pahalılığından dolayı taşınmayı düşünüyorum. Daha iyi iş fırsatı olursa taşınırım ve kendimi güvende hissetmezsem yine başka bir yere giderim.” (S5)

Adana'yı seviyorum. 12 senedir burada yaşıyorum. Eğitimimi bitirip işe başlamayı düşünüyorum ve vatandaşlık almayı düşünüyorum. Farklı bir ile geçmek zor yani çok zorlu bir süreç olur o yüzden Adana'da kalmayı tercih ederim.” (S7)

“Türkiye'den gitmeyi tercih ediyoruz. Eğer imkanımız olursa farklı bir yere gitmeyi düşünüyoruz.” (S8)

“Evet Adana'da kalmak istiyorum. Fakat daha iyi bir iş fırsatı sunulursa giderim Adana'dan ama böyle bir seçenek olmazsa kalırım burada. Şu an Adana benim için iyi ama daha iyi bir fırsat olursa giderim tabi.” (S9)

“Buradaki durumlar iyi olursa biz Adana’da kalmayı tercih ediyoruz. Çünkü okul iyi ve hizmetler iyi vatandaşlık olursa kalırız. Fakat durum kötü olursa Avrupa’ya göç etmeyi tercih ederim çocuklarımın geleceği için.” (S11)

“Adana’dan, Avrupa’ya gitmek istiyorum. Boşanmış biri olarak hayat zor ve iş bulamıyorum. Kızımın geleceği önemli ve Avrupa’da daha iyi bir geleceğinin olacağını düşünüyorum. Bu sebeple Avrupa’ya gitmeyi düşünüyorum.” (S13)

“Suriye’deki kriz biterse kendi ülkeme döneriz. Bitmezse Adana’da kalmaya devam ederim. Çünkü işim iyi ve tedavim burada devam ediyor. Belirli bir düzenim var onu bozmak istemem.” (S19)

Katılımcıların yukarıda zikredilen görüşlerinden bazı göçmenlerin Adana’da yaşamaktan memnun oldukları ve burada kalmaya devam etmek istediklerini, bazı göçmenlerin Adana’da yeterli hizmet erişimlerinin olmaması ve hayat pahalılığı sebebiyle Türkiye’nin farklı illerine gitmeyi istedikleri ve bazı göçmenlerin ise Türkiye’den kendi ülkelerine ya da Avrupa ülkelerine gitmeyi düşündükleri tespiti yapılmıştır.

BÖLÜM 4:

SONUÇ: DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Adana ilinde yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlarının incelendiği bu çalışmada Adana’da yaşayan 20 Suriyeli göçmenle yüz yüze görüşmeler yapılmış ve veriler toplanmıştır. 10 (%50) kadın, 10 (%50) erkek olan katılımcıların, 6 (%30)’sının 20-31 yaş aralığında, 7 (%35)’sinin 32-43 yaş aralığında ve 7 (%35)’sinin 44-55 yaş aralığında olduğu, 2 (%10)’sinin ortaokul düzeyinde, 5 (%25)’inin lise düzeyinde, 1 (%5)’inin ön lisans düzeyinde, 10 (%50)’unun üniversite düzeyinde ve 2 (%10)’sinin yüksek lisans düzeyinde olduğu, 9 (%45)’unun çalışmadığı, 3 (%15)’ünün öğrenci olduğu, 2 (%10)’sinin mavi yaka olduğu, 4 (%20)’ünün beyaz yaka olduğu, 1 (%5)’inin ticaretle uğraştığı ve 1 (%5)’inin gönüllü olduğu, 2 (%10)’sinin geliri olmadığı, 13 (%65)’ünün aylık gelirinin 10.000-20.000 arasında, 4 (%20)’ünün aylık gelirinin 20.001-30.000 arasında ve 1 (%5)’inin aylık gelirinin 30.001-40.000 arasında olduğu, 4 (%20)’ünün 3-6 yıl arasında Adana’da yaşadığı, 12 (%60)’sinin 7-10 yıl arasında Adana’da yaşadığı ve 4 (%20)’ünün 11-13 yıl arasında Adana’da yaşadığı ve 2 (%10)’sinin Türkçe bilmediği, 3 (%15)’ünün başlangıç düzeyinde Türkçe bildiği, 10 (%50)’unun orta düzeyde Türkçe bildiği ve 5 (%25)’inin ileri düzeyde Türkçe bildiği tespit edilmiştir. Bu bölümde çalışmanın araştırma sorularının sonuçları ve bu sonuçların literatürdeki diğer çalışmalarla benzerlik ve farklılıkları değerlendirilmiştir.

4.1. Adana’da Yaşayan Suriyeli Göçmenlerin Karşılaştıkları Zorluklara Yönelik

Sonuç ve Değerlendirme

4.1.1. Kültür ve Dil Farklılıkları Nedeniyle Karşılaştıkları Zorluklara İlgili

Değerlendirme

Çalışmada, Adana halkından bazılarının göçmenlere yönelik önyargılı ve ırkçı tutumlarının ve ayrımcılık ve zorbalık olarak nitelendirilecek davranışlar sergilemelerinin her iki grubun arasındaki etkileşim ve uyumu zorlaştırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu yönüyle çalışma literatürdeki Süleymanov (2016), Erdoğan (2014), Akıncı ve diğ. (2015), Karakurt ve Gülerce (2022), Danış ve Dikmen (2022) gibi farklı araştırmacılar tarafından yapılan benzer çalışmalarla aynı sonuçları elde etmiştir.

4.1.2. Kùltür ve Dil Farklılıkları Nedeniyle Karşılaştıkları Zorluklara İlgili

Değerlendirme

Çalışmada, Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin dil, kùltür ve yaşam biçimlerinin farklılığı nedeniyle iletişim kurma ve uyum sağlamada zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular, yerel halkın başlangıçta göçmenleri kabul etme konusunda hoşgörölü, olumlu ve ılımlı bir tavır sergilediğı ancak zamanla göçmenlerin kalıcı hale gelmesiyle bu tutumun değıştiğini ve göçmenlerin kabul edilmemeye ve dışlanmaya başladığını göstermektedir. Bu bulgu hem göçmenlerin hem yerel halkın toplumsal kabul ve uyum sürecinde yaşadıkları sorunları ortaya koymakta ve bu açıdan Erdoğan (2014), Orhan ve Şenyücel (2015), Arslan ve diğ. (2017), Sezgin ve Yolcu (2016), Tunç (2015), Akıncı ve diğ. (2015) çalışmalarının sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

4.1.3. İş Bulma ve Çalışma Konusunda Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili

Değerlendirme

Çalışmada, Adana’da yaşayan Suriyeli göçmenlerin yerel halkın önyargılı ve ırkçı tutumlarından dolayı aynı zamanda Türkçeyi yeterli düzeylerde bilmemelerinden ve haklarını koruyacak kurumların yeterli sayılarda olmaması nedeniyle iş bulma ve iş kurma konusunda zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Düşük ücretlerle kayıt dışı ve güvencesiz işlerde çalıştırılma ve uzun ve zorlu çalışma koşulları göçmenlerin iş hayatında karşılaştıkları önemli problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. İşverenler tarafından haksızlığa uğrama ve sömürölme de göçmenlerin iş hayatında daha savunmasız hale gelmelerine ve fırsat eşitliğı, sosyal güvenlik ve sağık gibi temel haklardan mahrum kalmalarına yol açarak onların yaşam standartlarını düşüren ve sosyal güvenlik, ekonomik ve toplumsal entegrasyonlarını olumsuz etkileyen nedenler arasında yer almaktadır. Çalışmanın elde ettiğı bu bulgular, göçmenlerin ekonomik hayatlarında yaşadıkları dezavantaj ve zorlukları ve bu zorlukların onların sosyal yaşantılarına etkilerini inceleyen Karayel (2016), Assida (2015), Barin (2023), Orhan ve Gündoğar (2015), Aktaş’ın (2018) çalışmalarıyla paralel sonuçlara işaret etmektedir.

4.1.4. Sağık Hizmetlerine Erişimde Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme

Çalışmada, Adana’da yaşayan göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişimleriyle ilgili karşılaştıkları sorunlar incelenmiş ve elde edilen bulgular ışığında göçmenlerin bu konuda çeşitli zorluklar yaşadıkları ve bu zorlukların onların genel sağlık durumlarını olumsuz yönde etkilediği ortaya koyulmuştur. Dil sorunu, kültürel farklılıklar, sistemle ilgili aksaklıklar, sağlık personellerinin olumsuz tutumları ve Adana’daki sağlık hizmetlerinin yetersizliği göçmenlerin bu hizmetlerden yeterince faydalanamamalarına ve sağlık hakları, sosyal haklar ve uyum konusunda güçlük çekmelerine neden olmaktadır. Bu alandaki bulgular, literatürdeki Karadağ ve Altıntaş (2010) ve Aslan ve Güngör’ün (2019) çalışmalarıyla tutarlı ve benzer sonuçlara ulaşıldığını göstermektedir

4.1.5. Medya Ekisiyle Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme

Çalışmada, son dönemlerde yaşanan Kayseri olayları gibi toplumsal kargaşaların Suriyeli göçmenlere karşı olumsuz ve tepkisel davranışlara neden olduğu ve bunun göçmenlerin endişe ve korkularını arttırdığı, medyanın bu süreçte Suriyeli göçmenlere yönelik ürettiği negatif algı oluşturan yanlış, kışkırtıcı ve kutuplaştırıcı haber içeriklerinin Suriyeli göçmenlerin kabul süreçleri ve yerel halkla uyumlarını olumsuz yönde etkilediği sonucu ortaya koyulmuştur. Çalışma verileri kin ve nefret içeren bu olumsuz medya içeriklerinin göçmenlerin ayrımcılığa uğramasına, dışlanmasına, karşılıklı güvensizliğin oluşmasına, toplumsal uyumsuzluk ve huzursuzluğun artmasına ve nihayetinde göçmenlerin yerel halkla entegrasyonuna engel teşkil eden bir durum oluşturduğunu göstermektedir. Söz konusu bulgularla bu çalışma, Kardeş ve diğ. (2017), Erdoğan ve diğ. (2017) Alp (2018), Sungur (2014) ve İnceoğlu’nun (2014) çalışmalarıyla benzer bulgulara ulaşarak medya içeriklerinin göçmenlerin günlük yaşamları üzerindeki olumsuz etkilerini doğrulamıştır.

4.1.6. Türkiye’deki ve Adana’daki Kurum ve Kuruluşlarla İlgili Karşılaştıkları Zorluklarla İlgili Değerlendirme

Çalışmada, Suriyeli göçmenlerin genel olarak Türkiye’de özel olarak da Adana’daki kamu hizmetlerinden yeterince faydalanma ve memnuniyet durumları incelenmiş çalışma sonucunda yasal düzenlemeler nedeniyle göçmenlerin başta iş ve çalışma hayatı olmak üzere sağlık, barınma ve eğitim gibi çeşitli alanlarda sorunlarla karşılaştıklarını bunun da göçmenlerin yaşam standartları ve kalitesini olumsuz etkilediği ortaya koyulmuştur. Bulgular, göçmenlerin kamu hizmetlerinden yararlanma konusunda çoğunlukla olumsuz

deneyimler yaşadıklarını ve sunulan hizmetlerin onların gereksinimlerini karşılamada yetersiz ve eksik olduğunu göstermektedir. Elde ettiği bu sonuçla çalışma, Savar ve Kedikli (2019), Barin (2023), Gezen ve Akyüz (2024), Gündüz ve Çifci'nin (2021) çalışmalarıyla benzerlik ve Eren ve Tunç'un (2018) çalışmalarıyla farklılık göstermektedir.

4.2. Suriyeli Göçmenlerin Olumlu Deneyimleriyle İlgili Değerlendirme

Çalışmada, Suriyeli göçmenlerden bazılarının yerel halkın ve diğer göçmenlerin hoşgörülü, anlayışlı ve yardımsever tutumları ve diğer gruplarla kültürel benzerliklerden dolayı uyum konusunda zorluk çekmedikleri, sağlık hizmetleri ve diğer hizmetlere erişim konusunda zorluk yaşamadıkları, yerel kurumların, ulusal kurumların ve STK'ların Adana'da göçmenlerin ihtiyaçlarına yeterli düzeylerde çözüm sunabildiğini düşündükleri tespit edilmiş, göçmenlerin dil ve kültür öğrenimleri, topluma uyum sağlayarak kendilerini toplumun bir parçası olarak görmeleri, dolayısıyla halk tarafından kabul edilmeleri gibi olumlu deneyimleri ortaya koyulmuştur. Göçmenlerin toplumla uyum içinde yaşadıklarına dair önemli bir tespit sunan bu olumlu bulgu Kubbani (2018) ve Eken'in (2018) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

4.3. Suriyeli Göçmenlerin Talep ve İstekleriyle İlgili Değerlendirme

Çalışmada, Suriyeli göçmenlerin yaşam kalitelerinin arttırılabilmesi için mevcut yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi, iş bulma konusunda desteklerin arttırılması, dil ve mesleki eğitimlerin sayılarının ve çeşitlerinin arttırılması ile yerel halkın ayrımcı ve ırkçı tutumlarının engellenmesine yönelik çalışmaların yapılması, daha iyi hizmet alabilmek için haklarına yönelik faaliyet gösteren kurum ve kuruluşların yetkilerinin, statülerinin ve kapasitelerinin iyileştirilmesine yönelik istek ve beklentilerinin olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bölümündeki bulgular Kaya ve diğ. (2023) ve Kubbani'nin (2019) çalışmalarıyla benzer sonuçlar ortaya koymakta ve göçmenlerin ihtiyaç duyduğu yardım, destek ve haklarının önemini göstermektedir.

4.4. Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'de Kalma Durumlarıyla İlgili Değerlendirme

Çalışmada, Adana'da yaşayan Suriyeli göçmenlerin Türkiye ve Adana'da sahip oldukları yaşam koşullarına göre genel olarak iki farklı düşünceye sahip oldukları sonucu elde edilmiştir. Mevcut durumdan ve yaşam koşullarından memnun olanların Türkiye'de kalmak istedikleri ancak olumsuz deneyimler yaşamaları ve yasal düzenlemelerin iyileştirilmemesi

durumunda daha iyi bir yaşam sürmek için Avrupa'ya gitmek istedikleri ve bazı Suriyeli göçmenlerin ise Suriye'deki savaşın bitmesi halinde kendi ülkelerine geri dönmek istedikleri sonucuna ulaşılmış; Türkiye'de kalmayı ve Adana'da yaşamlarına devam etmek isteyen Suriyeli göçmenlerin Türkiye'nin farklı illerine gitmeyi düşünmelerinin en temel sebepleri arasında ise iş imkanlarının daha fazla olması ve daha iyi bir yaşam sürebilmek olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular Gürcanlı (2015) ve Keskin'in (2020) sosyo-ekonomik koşulları olumsuz deneyimlerin göçmenlerin kararlarını belirlemedeki etkisini vurgulayan çalışmalarıyla paralellik göstermektedir.

4.5. Öneriler

Bu çalışmanın odağını oluşturan Adana ili gibi göçmen nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde göçmenlerin sosyal uyum ve entegrasyonlarının artırılmasına yönelik geliştirilecek uzun vadeli ve çok boyutlu çözüm önerileri sadece göçmenler açısından değil aynı zamanda ev sahibi olan yerel halk için de oldukça önemli ve kritik bir mesele olup bu konuda atılacak her adım her iki grubun da sosyal, ekonomik ve kültürel durumlarının iyileştirilmesine dolayısıyla toplumsal refah, barış, huzur ve istikrarın sağlanmasına katkı sağlayacaktır. Bu doğrultuda çalışmada elde edilen bilgi ve bulgular ışığında göçmenlerin eğitim, istihdam, sağlık ve barınma gibi sosyal ve kültürel hizmetlere erişimleri ile yerel yönetimlerin bu konularda nasıl etkin rol üstlenebileceklerine dair çeşitli öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Bu önerilerin sadece yerel bazda değil ulusal ve küresel olarak da göç- göçmen sorunu ve göç yönetimi literatürünün gelişmesine ve göçmenlerle ev sahibi halkların uyumlu bir şekilde insan haklarına uygun daha barışçıl ve huzurlu bir ortamda birlikte ve bir arada yaşamlarına katkı sağlaması umulmaktadır. Bu bağlamda Adana özelinde;

1. Suriyeli göçmenlerin Türkçe öğrenmelerinin kolaylaştırılabilmesi amacıyla halk eğitim merkezleri ve STK'ların işbirliğiyle göçmenlere yönelik ücretsiz dil eğitimlerinin verilmesi,
2. Adana'nın ekonomik yapısına uygun iş olanaklarının yaratılarak, göçmenlerin istihdama erişimlerinin artırılması,
3. Yerel işletmelerle anlaşmalar yapılarak mesleki eğitim programlarının sunulması,
4. Adana'da yaşayan göçmenlerin Adana'yı benimseyebilmeleri amacıyla bölgenin kültürel mirasının tanıtılmasına yönelik etkinliklerin yapılması,

5. Gruplar arası uyumun ve etkileşimlerin artırılabilmesi amacıyla grupların bir araya getirilerek spor, sanat ve gönüllülük projelerinin yapılması
6. Adana Büyükşehir Belediyesi'nin göçmenlerin uyumu ve sorunlarına yönelik hızlı ve etkili çözüm üretilmesi amacıyla özel birimlerin kurulması ya da mevcut birimlerin genişletilmesi,
7. Mahalle düzeyinde muhtarlar aracılığıyla göçmenlerle iletişimin güçlendirilmesine yönelik faaliyetlerin yapılması önerilmektedir.

Türkiye genelinde ise;

1. Göçmenlerin sosyal uyumlarına yönelik ulusal stratejilerin geliştirilmesi ve geliştirilen stratejilerin yerel düzeyde uygulanması,
2. Politika oluşturma süreçlerine yerel yönetimler ile STK'ların da dahil edilmesi,
3. Toplumdaki önyargıların giderilebilmesi amacıyla medyada pozitif hikaye paylaşımlarının yapılması,
4. Göçmenlerin çalışma izinleri, sağlık hizmetlerine erişim ve eğitim hakkı gibi çeşitli temel haklardan yararlanabilmelerinin sağlanması,
5. Yasal düzenlemelerin daha erişilebilir bir şekilde düzenlenmesi,
6. Kadın ve gençlere yönelik girişimcilik desteklerinin ve eğitimlerinin artırılması,
7. Gençlerin sosyal uyumlarının artırılabilmesi amacıyla spor, sanat gibi etkinlikler yapılması,
8. Göçmen uyumuyla ilgili konularda çalışan STK'ların teşvik edilmesi ve yerel ile ulusal bağlamda iş birliklerinin güçlendirilmesi,
9. Gruplar arası sosyal uyum politikalarının etkinliklerinin ölçülebilmesi amacıyla sahadan düzenli aralıklarla verilerin toplanması önerilmektedir.

Gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik;

1. Hem nicel hem nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı sosyal uyum boyutlarının incelenmesi
2. Sosyal uyum sürecinin uzunlamasına çalışmalar ile gelişiminin incelenmesi,
3. Göçmenlerin başlangıçtaki durumları ile zaman içerisinde kaydettikleri ilerlemelerin incelenmesi,

4. Türkiye'nin farklı illerindeki Suriyeli göçmen gruplarının karşılaştırıldığı çalışmaların yapılması,
5. Uluslararası çalışmalar yapılarak Türkiye'nin sosyal uyum politikalarının değerlendirilmesi,
6. Göçmenlerin kendi kimliklerini koruma çabaları ile Türk toplumu içerisindeki aidiyetleri arasındaki ilişkileri incelemeleri,
7. Sosyal medyanın göçmenler üzerindeki etkilerinin incelenmesi,
8. Disiplinler arası çalışmalar yapılarak sosyal uyumun çok boyutlu doğasının incelenmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Akan, Y. ve Arslan İ. (2008). *Göç Ekonomisi*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- İnal, E. (2020). *Türkiye'deki Suriyeli Göçmenlerin Türkiye'ye ve Türk Eğitim Sistemine Dair Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın.
- İnceoğlu, Y. (2014). *Azınlıklar, Ötekiler ve Medya*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri: Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri: Nicel Mi; Nitel Mi?*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. California: SAGE Publications.
- Morgan, D. L. (1996). *Focus Groups As Qualitative Research*. California: Sage Publications.
- Orhan, O. ve Gündoğar, S. (2015). *Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri*. Ankara: TESEV.
- Seggie, F. N. ve Bayyurt, Y. (2017). *Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Strauss, A. ve Corbin, J. (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. New York: Sage.
- Sungur, S. (2014). *Azınlıklar ve Medya*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Süleymanov, A. (2016). *Sultanbeyli Halkının Suriyeli Sığınmacılara Bakışı Sonuç Raporu*. İstanbul.
- Şeker, B. D. (2015). *Göç ve Uyum Süreci: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme*. London: Transnational Press.

Diğer Yayınlar

- Ağırkaya, M. B. (2023). *Sosyal Dönüşümde Göç Olgusu: Türkiye Durum İncelemesi*. Erişim Tarihi: 16 Ekim 2024, <https://kayes.asead.org.tr/wp-content/uploads/2024/01/KAYES-VI-Congress-Proceedings.pdf#page=36>.

- Akıncı, B., Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 58-83.
- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli Mülteci Çocukların ve Kadınların Sosyal Politika Bağlamında Yaşadıkları Sorunlar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (3), 16-29.
- Aktaş, M. (2018). Türkiye'deki Suriyeliler: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (42), 129-154.
- Algedik, İ. (2022). *Suriyeli Sığınmacıların Avrupa Birliği-Türkiye İlişkilerine Etkileri*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alp, H. (2018). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Ayrımcı ve Ötekileştirici Söylemin Yerel Medyada Yeniden Üretilmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 8 (1), 22-37.
- Aral, M., Yılmaz, T. Ö. ve Yaman, B. (2017). Suriyeli Kadınların Dilsel İletişim İhtiyacına Çeviri Eylemi Penceresinden Bir Bakış. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5 (4), 634-649.
- Arslan, A. E. (2022). *Türkiye'de Göçmenlerin Entegrasyonu: Belediyelerin ve Göçmen Derneklerinin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arslan, İ., Bozgeyik, Y. ve Alancıoğlu, E. (2017). Göçün Ekonomik ve Toplumsal Yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli Göçmenler Örneği. *İlahiyat Akademik Dergisi*, 3 (4), 129-148.
- Aslan, G. G. ve Güngör, F. (2019). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Göç Sonrası Yaşadığı Sorunlar: İstanbul Örneği. *OPUS International Journal of Society Researches*, 11 (18), 1602-1632.
- Assida, O. (2016). *The Economic and Social Impacts of Forced Migration: A Case Study of Syrian and Iraqi Forced Migrants In Samsun*. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydoğdu, F. (2019). *Göçmen Aile Çocuklarının Uyum Düzeylerine Sosyal Uyum Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ayyıldız, A. A. ve Karataş, K. (2022). Göçmen ve Mültecilerin Sosyal Uyum Süreçlerinin Göçmenler Tarafından Kurulmuş Sivil Toplum Örgütü Yöneticilerinin Gözünden Değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 33 (3), 913-936.

- Barın, H. (2015). Türkiye'deki Suriyeli Kadınların Toplumsal Bağlamda Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 12-16.
- Barın, H. (2023). Geçici Misafirlikten Kalıcı Yerleşmeye Evrilen Süreçte Türkiye'deki Suriyelilerin Yaşadıkları Sorunları Yeniden Tartışmak. *Liberal Düşünce Dergisi*, (110), 147-179.
- Barrett, A., Joyce, C. ve Maître, B. (2013). Immigrants and Welfare Receipt In Ireland. *International Journal of Manpower*, 34 (2), 142-154.
- Baydemir, R. (2024). Suriyeliler ve Şanlıurfalılar Arasındaki Komşuluk İlişkileri Üzerine Nicel Bir Araştırma. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 64 (1), 672-703.
- Benek, S., Baydemir, R. ve Bozdoğan, S. (2020). Covid-19 Pandemi Sürecinde Mevsimlik Gezici Tarım İşçiliği ve Çalışma Koşulları Üzerine Bir İnceleme: Beylikova (Eskişehir) Örneği. *Türk Coğrafya Dergisi*, 76, 75- 94.
- Beyaz, N. (2020). *Türkiye'ye Sığınan Irak Türkmenlerinin Sosyal Hayata Uyumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biçer, N. ve Alan, Y. (2017). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Suriyelilerin İhtiyaçlarına Yönelik Bir Eylem Araştırması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9 (3), 1-12.
- Biernacki, P. ve Waldorf, D. (1981). Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling. *Sociological Methods & Research*.10 (2), 141-163.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği [UNHCR] (2021). Turkey Refugee Response. Erişim Tarihi: 10 Kasım 2024, <https://www.unhcr.org/tr/turkey-refugee-response.html>
- Bölükbaş, F. (2016). Suriyeli Mültecilerin Dil İhtiyaçlarının Analizi: İstanbul Örneği. *Journal of International Social Research*, 9 (46), 21-31.
- Cengiz, D. (2020). *Antakya'daki Suriyeli Mültecilerin Mekânsal Toplanması/Ayrışması: Örüntüler, Süreçler ve Sonuçlar*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Chicas, R., Xiuhtecutli, N. ve Houser, M. (2022). Covid-19 and Agricultural Workers: A Descriptive Study. *J Immigr Minor Health*, 24 (1), 58-64.
- Çakran, Ş. ve Eren, V. (2017). Mülteci Politikası: Avrupa Birliği ve Türkiye Karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14 (39), 1-30.

- Çetin, İ. (2016). Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal ve Kültürel Entegrasyonu. *Sosyoloji Dergisi*, (34), 197-222.
- Danış, D. ve Dikmen, H. (2022). Türkiye’de Göçmen ve Mülteci Entegrasyonu: Politikalar, Uygulamalar ve Zorluklar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 24-45.
- Demiroğlu, E. T. (2024). Belediyelerin Yerel Eşitlik Eylem Planlarında Göçmen Kadınlar: Türkiye’deki Belediyelerin Eylem Planları Üzerine Bir Araştırma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (1), 56-76.
- Dursun, H. (2017). *Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Dil İhtiyaçlarının Belirlenmesi: Şanlıurfa İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman: Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ede, Ö. (2017). Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme. *İş ve Hayat*, 4, 183-215.
- Eken, H. (2018). *Türkiye’den Yurtdışına Göç Etmiş Bireylerin Psikososyal Yaşantıları ve Psikolojik Destek İhtiyaçlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ekiyor, E. (2021). Göç Ve Kültürlerarası İletişim İlişkisi Üzerine Bir Alan Araştırması. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11, 819-843.
- Elgar, F. J. (2014). Equality, Social Cohesion and Wellbeing. *Journal for a Progressive Economy*, 2, 56-60.
- Erdoğan, M. (2014). Türkiye’deki Suriyeliler: Toplumsal Kabul ve Uyum. Erişim Tarihi: 11 Aralık 2024, <http://www.hugo.hacettepe.edu.tr/HUGO-RAPORTurkiyedekiSuriyeliler.pdf>
- Erdoğan, M., Kavukçuer, Y. ve Çetinkaya, T. (2017). Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Mültecilere Yönelik Medya Algısı. *Özgürlük Araştırmaları Derneği*, 5, 1-25.
- Eren, A. S. ve Tunç, A. (2018). Kahramanmaraş’taki Suriyeli Göçmenlerin Hayattan ve Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeylerinin Ölçümüne Yönelik Bir Alan Çalışması. *ASSAM*, 5 (12), 21-31.
- Ergin, D. Y. ve Ermeğan, B. (2011). Çok Kültürlülük ve Sosyal Uyum. *New Trends in Education and Their Implications*, 27 (29), 1754-1761.
- Erkılıç, Z., Winkler, D., Popow, C., Zesch, H. E. ve Akkaya, T. (2015). A Comparative Study of Turkish-Speaking Migrants and Natives Living In Vienna/Austria Concerning Their Life Satisfaction – With A Particular Focus On Satisfaction Regarding Their

- Health. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 11 (3), 206-217.
- Fidan, M. S. ve Taş, A. (2023). Türkiye’de Geçici Koruma Statüsünde Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Eğitim Sorunları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 137-156.
- Gezen, G. A. ve Akyüz, Ü. (2024). Avrupa Birliği Mali Yardım Aracı (Frit) Çerçevesinde Türkiye’deki Mültecilere Uygulanan Projelerde Karşılaşılan İletişim Sorunları ve Çözüm Öneriler. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 11 (2), 220-245.
- Göç İdaresi Başkanlığı (2024a). Erişim Tarihi: 01 Ekim 2024, <https://www.goc.gov.tr/hakkimizda>
- Göç İdaresi Başkanlığı (2024b). Erişim Tarihi: 03 Ekim 2024, <https://www.goc.gov.tr/goc-tarihi>
- Göktaş, D. (2018). *Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Okullar Hayat Olsun Projesinin İlkokullarda Uygulamasının İncelenmesi (Adana İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülmez, S. C. ve Öztürk, A. (2018). Göç Yaşantısı Çerçevesinde Çocukta Psiko-Sosyal Uyum Süreci Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 1, 449-481.
- Gündüz, D. U. ve Çifci, H. K. (2021). Yerel Yönetimlerin Göçmenlere Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarının Karşılaştırılması: G20 Ülkeleri Ve Türkiye. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7 (1), 10-58.
- Güney, G. Ö. ve Cengiz, S. (2023). Göç Göçmen Politikaları ve Türkiye’de İşgücü Piyasalarında Prekaryalaşma. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 8 (20), 236-249.
- Güney, L. (2021). *Meksikalı ve Suriyeli Göçmenlerin Medyada Temsili*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürcanlı, Z. (2015). İşte 3 yılsonunda Türkiye’deki Suriyelilerin Durumu. Erişim Tarihi: 12 Aralık 2024, <http://www.hurriyet.com.tr/iste-3-yil-sonunda-turkiyedeki-suriyelilerin-durumu-29098215>
- Gürsoy, Ö. B. ve Dodurka, B. Z. (2016). Türkiye’de Kırsal Yoksulluğun Güncel Durumu Üzerine Bir İnceleme. Erişim Tarihi: 20 Ekim 2024, <https://spf.bogazici.edu.tr/sites/spf.boun.edu.tr/files/T%C3%BCrkiye%E2%80%99de%20K%C4%B1rsal%20Yoksullu%C4%9Fun%20G%C3%BCncel%20Durumu>

- Jansen, T., Chioncel, N. ve Dekkers, H. (2006). Social Cohesion and Integration: Learning Active Citizenship. *British Journal of Sociology of Education*, 27 (2), 189-205.
- Kara, E., Yapucuoğlu, M. D. ve Ballı, F. E. (2023). Göçmen Kadınların Sosyal Uyum Süreçlerinin İncelenmesi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (34), 420-442.
- Kara, N. (2021). *Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çalışma Koşulları ve Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Karasu İlçesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Karadağ, Ö. ve Altıntaş, K. H. (2010). Mülteciler ve Sağlık. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 9 (1), 1-55.
- Karakurt, Z. ve Gülerce, H. (2022). Suriyeli Sığınmacı Kadınların Yaşadığı Toplumsal Cinsiyete Dayalı Sorunlar ve Belirsizlik. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (53), 143-155.
- Karakuş, M. (2023). Rakamlarla Adana Ekonomisi. Erişim Tarihi: 18 Ekim 2024, https://www.adaso.org.tr/Content/Files/raporlarFiles/2023/5/09693cd7-f6b7-4d84-842c-edb52df27808_Rakamlarla%20Adana%20%C3%96zet%20Veriler.pdf
- Karayel, A. (2016). *Muğla'da İkamet Eden Suriyeli Sığınmacıların Çalışma Hakları (Sorunlar ve Çözüm Önerileri)*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla: Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kardeş, S., Banko, Ç. ve Akman, B. (2017). Sosyal Medyada Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Algı: Bir Sözlük Değerlendirmesi. *Göç Dergisi*, 4 (2), 185-200.
- Kaya, G., Çalışkan, A. ve Ahmed, Ş. (2023). Sosyal Ağların Suriyeli Aile Göçüne Etkilerinin Göçmen Yaşantıları ve Beklentileri Üzerinden İncelenmesi. *Göç Dergisi*, 10(2), 189-214.
- Keskin, M. (2020). *Suriyeli Mültecilerde Çoklu Grup Üyeliği, Sosyal Kimlik ve Ruh Sağlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Keskin, T. (2020). *Ankara İli Polatlı İlçesi Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çalışma Koşullarının İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Çankaya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kifle, T., Kler, P. ve Shankar, S. (2016). Immigrant Job Satisfaction: The Australian Experience. *International Journal of Manpower*, 37 (1), 99-114.

- Koç, İ. ve Yıldız, E. (2020). Syrian Refugees In Turkey: Integration Policies, Challenges, And Recommendations. *Turkish Studies*, 21 (2), 212-237.
- Koçak, A. ve Durgun, A. (2023). Türkiye'nin Uluslararası Göç Politikaları. *Uygulamalı Sosyal Bilimler ve Güzel Sanatlar Dergisi*, 5 (13), 253-273.
- Koçan, A. ve Kırlioğlu, M. (2020). Suriyeliler ve Sosyal Uyum: Scudder'in Çerçevesinden Bir Değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31 (4), 1855-1885.
- Koçak, O. ve Gündüz, R. D. (2017). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 66-91.
- Kolukırmık, S. ve Duru, G. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Nüfusun Sosyal ve Mekansal Görünümü: Adana Suriyeliler Caddesi Örneği. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 10, 319-337.
- Kubbani, A. (2019). *Türkiye'de Yaşayan Geçici Koruma Statüsündeki Suriyelilerin Göç Travmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Landry, V., Kazerooni, K. S. ve Tjong, J. (2021). The Systemized Exploitation of Temporary Migrant Agricultural Workers In Canada: Exacerbation of Health Vulnerabilities During The Covid-19 Pandemic And Recommendations For The Future. *Journal of Migration and Health*, 3, 1-5.
- Mardin, D., Özvarış, Ş. B., Sakarya, S., Kayı, İ. (2020). Covid-19 Sürecinde Türkiye'de Göçmen ve Mültecilerin Durumu. *Sağlık ve Toplum*, 2, 112-118.
- Melanlioğlu, D. (2020). Kardeş Veya Yük: Mülteci Çocuk Kahramanların Bakış Açısıyla Kültürlerarası Etkileşim. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (20), 95-115.
- Nimer, M. (2019). Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin Türkçe Dil Eğitimi Deneyimleri ve Kurumsal Yapılar. Erişim Tarihi: 12 Kasım 2024, <https://ipc.sabanciuniv.edu/Content/Images/CKeditorImages/20201229-21121071.pdf>
- Nüfusu.com (2024). Erişim Tarihi: 03 Ekim 2024, <https://www.nufusu.com/il/adana-nufusu>
- Okyar, İ. B. ve Öğüt, S. (2022). Use Of Grounded Theory In Social Sciences: A Sample Of Syrians Under Temporary Protection And Child Marriages. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 97-110.
- Orhan, O. ve Şenyücel, S. (2015). Suriyeli Sığınmacıların Türkiye'ye Etkileri. Erişim Tarihi: 25 Aralık 2024, https://www.tesev.org.tr/wp-content/uploads/rapor_Suriyeli_Siginmacilarin_Turkiyeye_Etkileri.pdf

- Özdemir, H. (2012). Türkiye’de İç Göçler Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi*, (30), 13-21.
- Özgüler, V. C. (2018). Göç ve Uyum Politikaları. *GSI Journals Serie B: Advancements in Business and Economics*, 1 (1), 1-10.
- Özgür, E. M. (2020). Göç, İkametgâh Ayırışması ve Entegrasyon: Türk Kentleri İçin Bir Değerlendirme. *Coğrafya Dergisi*, 41, 221-240.
- Phutkaradze, M. (2018). *Düzensiz Göçmenlerin Dil İhtiyaç Analizi ve Bir Program Önerisi*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Savar, E. ve Kedikli, U. (2019). Türkiye’de Mülteci ve Sığınmacılara Sağlanan İmkânlar ve Uyum Sorunları: Çankırı Örneği. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 15 (4), 1119-1142.
- Selamzade, F. (2023). Türkiye’de Yaşayan Azerbaycan Uyruklu Akademisyenlerin Sosyal ve Ekonomik Durumlarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (55), 99-117.
- Semerci, P. U. ve Erdoğan, E. (2017). Ben Kendim Büyüdüm Demiyorum-Adana’da Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çocuklarının Yaşam Koşullarının İyileştirilmesi. Erişim Tarihi: 15 Kasım 2024, <https://cocukisciligineson.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2019/06/ben-kendim-bu%CC%88yu%CC%88du%CC%88m-demiyorum-rapor.pdf>
- Sezgin, A. A. ve Yolcu, T. (2016). Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci. *Humanitas*, 4 (7), 417-436.
- Sezik, M. ve Ağır, O. (2016). Suriye’den Türkiye’ye Yaşanan Göç Dalgasından Kaynaklanan Güvenlik Sorunları. *Birey Ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (1), 95-124.
- Solgun, C. ve Durat, G. (2017). Göç ve Ruh Sağlığı. *Journal of human Rhythm*, 3 (3), 137-144.
- Sungur, M. A., Şahin, M., Duman, K., Pektaş, B. (2016). Düzce Üniversitesinde Yükseköğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Yaşam Doyumları ve Sosyal Uyumlarını Etkileyen Faktörler. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6 (2), 101-109.
- Şentürk, C. (2020). Türkiye Şehirlerinde Suriyeli Göçmenler. Erişim Tarihi: 18 Ekim 2024, https://www.koeln-istanbul.de/wp-content/uploads/2020/05/TR-PolicyPaper_8_Syrische_Migration.pdf
- Taş, H. Y. ve Özcan, S. (2018). Suriyeli Göçmen Sorunlarının, Sosyal Politikalar Bağlamında Analizi. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 7 (17), 36-54.

- Tatlıcıoğlu, O. ve Erbay, E. (2023). Suriyeli Çocukların İyi Olma Hallerinin İncelenmesi: Altındağ Örneği. *Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, 12 (10), 1196-1211.
- Tayanç, M. (2023). Türkiye'nin Mevcut Göçmen Yapısı ve Coğrafi Dağılımları. *Vankulu Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (11), 12-23.
- Taymaz, B., Özgen, H., Kılıç, B. ve Açıkgöz, A. (2024). Geçici Koruma Politikası Altında Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Kadınlar: Bir Doküman Analizi. *Sosyal Bilimler ve Sağlık Bülteni*, 11, 44-61.
- Topcu, E. (2020). Türkiye'deki Suriyeli Kadınlar Kurban ya da Sosyal Girişimci. *Mukaddime*, 11 (1), 97-123.
- TUIK (2022). Erişim Tarihi: 10 Ekim 2024, <https://data.tuik.gov.tr/>
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci Davranışı ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *TESAM Akademi Dergisi*, 2 (2), 29-63.
- Türkcan, B. (2017). Suriye Krizi Sonrası Göçün Türkiye'de Bölge Ekonomilerine Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (26), 770-795.
- Uluslararası Göç Örgütü [IOM]. (2023). Turkey Response. Erişim Tarihi: 13 Ekim 2024, <https://turkey.iom.int/en/turkey-response>
- Uysal, S. ve Ergun, Z. (2020). Social Cohesion and Turkish Public Opinion Toward Syrian Refugees. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 18 (1), 57-75.
- Ünal, K., Taşkaya, S. M. ve Ersoy, G. (2018). Suriyeli Göçmenlerin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenirken Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4 (2), 134-149.
- Yaman, H. (2024). Göç Araştırmalarında Yeni Bir Disiplin: Göç Dilbilimi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 14, 213-226.
- Yaman, K. ve Kaya, M. (2023). Göç Kavramı ve Türkiye'de Göç Tarihi Üzerine Bir Araştırma. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences*, 9 (1), 70-74.
- Yardımcı, Ş. (2018). *Çalışma Hayatı Uluslararası Düzensiz Göçle Karşılaştığında: Şanlıurfa Şehrindeki Suriyelilerin Durumu*. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaylı, H. ve Aslan, Y. Z. (2023). Türkiye'de Göçmenlerin Uyum Sorunu Bağlamında Bir Değerlendirme. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9 (2), 328-345.

- Yengel, B. (2021). *Türkiye’de Yaşayan Geçici Koruma Altındaki Yetişkin Suriyelilerin İnfomal Öğrenme Deneyimleri*. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, S. G. (2023). Sosyal Dışlanma ve Sığınmacılar. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (2), 1129-1145.
- Yıldız, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Literature and History of Turkish*, 9 (2), 1687-1688.

EKLER

Ek-1. Görüşme Soruları

Cinsiyetiniz:	
Yaşınız:	
Eğitim seviyeniz:	
İşiniz/Mesleğiniz:	
Aylık geliriniz:	
Adana'da ne kadar zamandır yaşıyorsunuz?	
Türkçe becerilerinizi nasıl değerlendirirsiniz? (Örneğin, Başlangıç, Orta, İleri)	
1. Adana'daki insanların Suriyeli mültecilere yardım etme isteği hakkında ne düşünüyorsunuz? Belirli örnekler veya deneyimler paylaşabilir misiniz?	
2. Adana'da yaşama uyum sağlama deneyiminizi nasıl tanımlarsınız? Şehirle en çok bağ kurduğunuz yönler nelerdir ve neden?	
3. Adana'daki ev sahibi toplulukla ne sıklıkla etkileşimde bulunuyorsunuz? Bu etkileşimlerden bazı örnekler paylaşabilir misiniz?	
4. Adana'daki sosyal kurallara ve normlara uyum deneyiminizi nasıl yaşıyorsunuz? insanların bu kurallara nasıl saygı gösterdiği veya bu kuralları nasıl ihlal ettiği konusunda belirli örnekler verebilir misiniz?	
5. Ev sahibi toplulukla ilişkilerinizi nasıl sürdürüyorsunuz? Bu bağlantılarda yaşadığınız zorluklar veya başarılar nelerdir?	
6. Adana'daki Suriyeli mültecilere kabul edilme algınızı nasıl değerlendiriyorsunuz? Farklı değerler veya yaşam tarzları nedeniyle saygı gördüğünüz veya saygısızlığa uğradığınız deneyimleri paylaşabilir misiniz?	
7. Adana'da istikrarlı bir iş bulmada veya ekonomik durumunuzu iyileştirmede hangi zorluklarla	

karşılaştınız? Bu zorluklar günlük yaşamınızı nasıl etkiledi?	
8. Suriyelilere yönelik yerel iş pazarında entegrasyonu kolaylaştırmak için ne gibi iyileştirmeler yapılabileceğini düşünüyorsunuz?	
9. Adana'daki sağlık hizmetlerine erişiminizi nasıl buluyorsunuz? Paylaşmak istediğiniz belirli zorluklar veya olumlu deneyimler var mı?	
10. Sağlık hizmetlerinde ne tür değişiklikler veya iyileştirmeler, mülteci olarak iyilik halinizi önemli ölçüde artırabilir?	
11. Adana'da herhangi bir haksız muamele veya ayrımcılığa uğradığınız deneyimleri paylaşabilir misiniz? Bu deneyimler topluma bakış açınız nasıl etkiledi? Ayrımcılık hangi şekillerde oldu? (Seçenekler: Kendimi ait hissetmedim, Sözlü taciz, iş verilmemesi)	
12. Adana'daki yerel ve ulusal kurumların mültecilerin ihtiyaçlarını nasıl ele aldığı hakkında ne düşünüyorsunuz? Pozitif veya negatif deneyimlere örnekler verebilir misiniz?	
13. Adana'daki geleceğiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? Uzun vadede burada kalıp kalmamayı belirlemede en önemli faktörler nelerdir?	
14. Adana'daki sosyal uyumu artırabilecek herhangi bir proje veya fikir önerisinde bulunabilir misiniz?	

Ek-2. Etik Kurul

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.09.2024-E.399800

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu

Sayı : E-61923333-050.99-399800
Konu : 74/02 Abdulrauf ÜNSAL

19.09.2024

Sayın Abdulrauf ÜNSAL,

İlgi : 12.09.2024 tarihli ve E--050.99-0 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulunun 18.09.2024 tarihli ve 74 sayılı toplantısında alınan "02" nolu karar ile Abdulrauf ÜNSAL'ın başvurusu **uygun** görülmüş ve karar örneği ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi rica ederim.

Prof. Dr. Selim İNANÇLI
Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu
Başkanı

Ek: Karar Yazısı (1 Sayfa)

Bu belge, gizli ve akademik amaçla kullanılmaktadır.

Doğrulama Kodu: 4096.2409096_Psn Kodu: 02912

Belge Takip Adresi: <https://sakarya.gov.tr/belge/4096.2409096-02912>

Adres: Esentepe Kampüsü 54187 Söğütözü SAKARYA / KİT Adres:

sakaryaniversitesi@ul01.kap.tr

Tel: 0264 295 50 00 Faks: 0264 295 50 11

e-Posta: iletisim@sakarya.edu.tr Elektronik Ağ: www.sakarya.edu.tr

Bilgi için: Hatice Bırbıran

Ünvanı: Bilgi Erişim Sorumlusu

Ek-3. Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

T.C. Sakarya Üniversitesi

Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Abdulrauf ÜNSAL tarafından yürütülen “TÜRKİYE’DE YAŞAYAN SURİYELİ GÖÇMENLERİN SOSYAL UYUMU-ADANA ÖRNEĞİ” başlıklı araştırmaya davet ediyorum. Bu araştırmanın amacı Bu çalışmanın temel amacı, Türkiye’de yaşayan Suriyeli göçmenlerin sosyo-kültürel ve ekonomik durumlarını ortaya koymak, toplumsal uyum ve entegrasyonlarını güçleştiren nedenleri kapsamlı ve objektif bir şekilde ele almak ve bu nedenlerin ortadan kaldırılması için atılabilecek adımlar ve çözüm önerileri sunmaktır. Araştırmada sizden tahminen 45-50 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 19 kişi katılacaktır.¹ Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece iznimize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya raufunsal@gmail.com e-posta adresi ve numaralı telefonda ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının²

Adı-Soyadı:

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ Kabul ediyorum ☐ Kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:

İmzası:

Şahidin³

Adı-Soyadı:

İmzası:

¹Bu cümle yalnızca bir örnek olup bu cümlede araştırmanın amacının ve gerekiyorsa nasıl yapılacağının (örneğin psikometrik test mi, öyle ise kaç soru sorulacağı veya kaç ölçekten oluştuğu; ses kaydı, görüntü alımı, gözlem gibi işlemleri mi içerdiği ve ne kadar süreceği gibi) 3 cümleyi geçmeyecek şekilde kısaca anlatılması beklenilmektedir.

²İmza bölümünde ideal olan katılımcının kendisinin imzasının alınmasıdır. Bu durumda onam formunu katılımcı ve araştırmacı imzalar. Katılımcının araştırmaya bireysel olarak katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda şahide ihtiyaç doğar ve bu durumda araştırmacı ve katılımcı yerine şahidin imzalarının olması yeterlidir.

Verilerin yüz yüze iletişim içermeyen; a) İnternet ortamında toplanması durumunda katılımcıların uygulama materyallerine erişebilmesi için, [online](#) sistemde sunulan bilgilendirilmiş onam formunu okuyup araştırmaya katılmayı onayladıklarına dair ilgili kutucuğu işaretlemeleri gerekmektedir. Bu işaretleme katılımcıların onam imzaları yerine geçer. Katılımcılar onam formunun sonundaki “araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair” ilgili kutucuğu işaretlemedikleri takdirde onay vermemiş sayılırlar ve bu durumda araştırmaya devam edilmez. b) Telefonla uygulamalarda ise araştırmacı araştırma sorularına geçmeden önce Bilgilendirilmiş Onam Formundaki bilgileri katılımcıya sesli olarak okur. Bu durumda katılımcının sözlü onayı imza yerine geçer. Telefonda bu sözlü onay alınmadığı takdirde uygulamaya geçilmez. Hem İnternet, hem telefon hem de benzeri yüz yüze iletişimin olmadığı ortamlarda yapılan uygulamalarda katılımcı onay vermediği takdirde bir şahidin onayına başvurulmaksızın uygulamaya devam edilmez.

Eğer veriler okullarda, kurumlarda vb. ortamlarda aynı anda birden fazla kişiden grup uygulaması şeklinde toplanacaksa, yine tercihen tüm katılımcıların onam formlarını bireysel olarak imzalamaları istenir. Ancak katılımcı sayısının fazlalığı ve bununla birlikte zamanın kısıtlılığı gibi durumlar söz konusu olduğunda araştırmacı tüm gruba onam formundaki bilgileri tek seferde sözlü olarak okumayı ve bir imza listesi dolaştırarak katılımcıların araştırmaya katılmayı kabul ettiklerine dair bu listeye imza atmalarını tercih edebilir. Grup çalışmasında da tercih edilen katılımcının kendisinin imzasıdır, ancak araştırmacının etik kurula tanımlaması gereken ender durumlarda ise şahit, grup adına da imza atabilir. Fakat grup ortamında herkes çalışmaya katılmayı kabul etmeyebilir. Bu durumda sadece araştırmaya katılmayı isteyenlerin çalışmaya alınması ve bu kişiler adına toplu imza alınması gerekmektedir. (Çalışmanızda şahidin imzasını grup adına kullanmak istiyorsanız etik kurula koşullarını açıklamanız gerekmektedir).

³Şahit Kriterleri: Çalışmanın bir üyesi olmayan, araştırmacı tarafından belirlenen ve araştırmanın bulguları üzerinde herhangi bir olumlu/olumsuz etki yaratma olasılığı bulunmayan tarafsız yetişkinlerdir. Katılımcı araştırmaya katılmayı kabul edip onam formunu imzalamayı istemediği durumlarda araştırmacı onam formundaki bilgileri katılımcıya sözlü olarak okur. Katılımcı onayladığını sözlü olarak beyan ederse şahit de bu sözlü onam sürecine yazılı onam formunu imzalamak sureti ile şahitlik ettiğini beyan etmiş olur.

NOT: Araştırmacıdan, onam formunun imza kısmında bulunan ikili [seçenekten](#) çalışmasına uygun olan alternatif yazması ve formda yer alan boşlukları çalışmasına uyarlamak yoluyla onam formuna son halini vermesi ve bu şekliyle formu göndermesi beklenilmektedir.

ÖZGEÇMİŞ

Abdulrauf Ünsal
Ortadoğu Çalışmaları Anabilim Dalı

Eğitim

<i>Derece</i>	<i>Yıl</i>	<i>Üniversite, Enstitü, Anabilim/Anasanat Dalı</i>
Ls.	2013	Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İdari ve İktisadi Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı

İş/İstihdam

<i>Yıl</i>	<i>Görev</i>
2017- 2024	Proje Yöneticisi - CARE International
2017- 2017	Proje Asistanı – AAR Japan Kurum
2016-2017	Proje Sorumlusu – IMPR
2013-2016	İhracat ve Satış Sorumlusu – Yiğit Motorlu Araçlar

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

<i>Yıl</i>	<i>Kurum</i>
------------	--------------

Alınan Burs ve Ödüller

<i>Yıl</i>	<i>Burs/Ödül</i>
2012	ERASMUS Bursu

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler